

BEKERINGSGESCHIEDENIS

DS. H. ROELOFSEN

EMERITUS PREDIKANT BIJ DE GEREFORMEERDE GEMEENTE

TE ZEIST

20 OCTOBER 1851 - 1 OCTOBER 1930

DOOR HEMZELF BESCHREVEN

MET EEN VOORWOORD VAN

DS. G. H. KERSTEN

DRUKKERIJ "DE BANIER" - ROTTERDAM

**STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2015**

INHOUD

A. Levensoverzicht Hendrikus ROELOFSEN, (1852-1930)

B. BEKERINGSGESCHIEDENIS DS. H. ROELOFSEN

1. VOORWOORD.

2. Overtuigingsweg

3. Gezicht op de Heere Jezus

4. Ik heb u liefgehad met een eeuwige liefde

5. Ontdekking van de Heere Jezus

6. Diepere ontdekking

7. De Heere Jezus omhelzen

8. Begeerte om tot predikant opgeleid te worden

9. Geestelijke ondertrouw

10. Verzegeling van de rechtvaardigmaking door de Heilige Geest

11. Bewuste Verbondsinwilliging met de Drie-enige God

12. Ontdekking van de Heilige Geest

13. Zware aanvechtingen

14. Kerkelijke strijd

15. Slotwoord tot aansporing

C. 16. BRIEF VAN H. ROELOFSEN. Lunteren, 16 februari 1876.

Zie voor preken ds. H. Roelofsen:

VIJF PREDIKANTEN VAN DE GEREFORMEERDE GEMEENTEN, VAN OEFENAAR TOT PREDIKANT

A. Levensoverzicht Hendrikus ROELOFSEN, (1852-1930)

Hendrikus Roelofsen was afkomstig uit de omgeving van Barneveld. Zijn ouders, Wouter Roelofsen en Antje van Ginkel, bewoonden de voorname boerderij 'Groot Batelaar' in de buurtschap Nederwoud ten zuiden van Barneveld in de gemeente Lunteren. Op 20 oktober 1852 werd Hendrikus Roelofsen daar geboren. Hij was de jongste van zeven kinderen. Al jong moest hij zijn moeder missen.

Totdat hij ging preken was hij in zijn geboortestreek werkzaam als schaapherder. Als kind had hij reeds overtuigingen dat hij bekeerd moest zijn of anders verloren zou gaan. Over die gedachten leefde hij echter heen tot de Heere hem op 17-jarige leeftijd staande hield met de woorden 'Tot hiertoe en niet verder.' Met kracht werd hij overtuigd van zonde, gerechtigheid en oordeel.

Hij kon het niet meer uithouden in de Hervormde Kerk van Lunteren en hield met enkele vrienden gezelschap. 's Zondags voegde hij zich in Ede onder de prediking van ds. W. Kraijenbelt.

Nadat hij drie jaar had geleefd 'in een weg van diepe ontdekking, schommeling, worsteling en strijd', bracht de Heere hem in november 1873 tot het volle licht. Na een preek van ds. W.R. Kalshoven te Ede over de rechtvaardigmaking (Zondag 23), mocht hij zich verzekerd weten 'van zijn deel aan Hem in Christus.'

Zijn diep doorleefde zielsgestalten beschreef hij in enkele brieven, die hij later uitwerkte tot een uitvoerige Levensschets.

Daarin beschrijft hij ook hoe hij in april 1874 in Ede openbare geloofsbelijdenis aflegde, waarbij hij mocht getuigen dat hij niet alleen een 'uitwendig lid van de kerk, maar ook een levend lid' was. Met vrijmoedigheid mocht hij daarop deelnemen aan het Heilig Avondmaal.

In 1880 las Roelofsen enkele maanden een preek in een gezelschap in het Nederwoud, dat samenkwam in boerderij 'De Kuit', naast zijn ouderlijke woning. Daar oefende hij eind 1880 voor het eerst, sprekend over Lukas 1:17b. Zijn ernstige en tegelijk zachtmoedige prediking maakte diepe indruk en Roelofsen werd de geestelijke leidsman van de eenvoudige Veluwse gezelschapsmensen, die soms al jaren niet meer in de kerk kwamen.

Vanaf mei 1884 arbeidde Roelofsen, opgeleid en bevestigd door ds. Kalshoven, als hervormd godsdienstonderwijzer te Ederveen. Na veel inwendige strijd mocht hij zijn studie afmaken en voor de classis Arnhem examen afleggen. Hij werd toegelaten om hulpdiensten te verrichten in de Ned. herv. Kerk. Door de kerkenraad van Ede werd hij vervolgens benoemd tot voorganger te Ederveen. Onder zijn leiding kwam daar in 1890 een kerkgebouwtje tot stand aan het Schras. Hij werd door zijn leermeester ds. Kalshoven bevestigd tot predikant aldaar. Op 11 mei 1884 deed hij zijn intrede met een preek uit Hand. 17:23. In deze tijd preekte hij veelvuldig in de gezelschappen en gemeenten in zijn omgeving, zowel in Hervormde, Christelijke Gereformeerde als dolerende gemeenten. Ook preekte hij in de Vrije Kruisgemeenten en de gemeenten rond ds. E. Fransen.

Zijn voorgaan te Vlaarding en bracht hem in contact met zijn latere echtgenote, Wilhelmina van Roon (geb. 15 maart 1863), met wie hij op 13 augustus 1891 te Vlaarding en in het huwelijk trad. Ze was een vrouw met veel geestelijke kennis. Roelofsen verliet de ouderlijke boerderij in het Nederwoud en het echtpaar vestigde zich aan de Grindweg, nu Hoofdweg in Ederveen; schuin tegenover de latere pastorie van ds. Aangeenbrug. Hun daar op 19 oktober 1894 geboren dochter Anna Maria

werd door ds. Fransen gedoopt.

Door het contact met ds. Fransen uit Lisse voegde Roelofsen zich bij de Gereformeerde Gemeenten onder het Kruis. Op de Algemene Vergadering van deze gemeenten te Lisse op 24 mei 1894 werd hij als voorganger toegelaten.

De hervormden te Ederveen bleken echter niet bereid hun voorganger te volgen en hoewel hij met zegen en liefde in Ederveen had gearbeid, nam Roelofsen in 1895 een beroep aan naar de Kruisgemeente te Opheusden. Daar werd hij op 11 augustus 1895 door ds. C. Pieneman als diens opvolger bevestigd met 1 Korinthe 3:9. Roelofsen deed zijn intrede met Jesaja 40:6a. Ruim een jaar later werd hij er door ds. Pieneman bevestigd als predikant (13 sept. 1896), nadat hij op 25 augustus daaraan voorafgaand te Utrecht geëxamineerd was.

In Opheusden werd Roelofsens prediking rijk gezegend. De gemeente nam toe in aantal. Verschillende latere ouderlingen werden onder zijn prediking bekeerd. Indrukwekkend was de bidstond die hij omstreeks 1904 hield vanwege een grote droogte. Toen hij preekte over Jeremia 3:3: 'Daarom zijn de regendruppelen ingehouden...', gaf de Heere regen. Op het ruw Opheusdense volk had Roelofsen een gunstige invloed. De met hem bevriende burgemeester moet gezegd hebben dat deze dominee hem twee politiemannen scheelde.

In de Opheusdense periode nam Roelofsens arbeid zeer toe. In 1898 leidde hij in de mede door hem gestichte gemeente van Barneveld de begrafenis van ds. Fransen. Niet alleen in de Veluwe gemeenten, maar ook in de plaatsen in Zeeland waar Fransen eerder was voorgegaan (met name op het eiland Tholen), begeerde men Roelofsens prediking. Daardoor breidde zijn arbeid uit naar de Ledeboeriaanse gemeenten. In 1902 en 1904 kreeg hij een beroep uit Middelburg.

In 1905 werd hij beroepen door de vrije gemeente te Goes, die te kennen gegeven had zich bij de Kruisgemeenten aan te willen sluiten.

Men sloot zich echter aan bij de Ledeboeriaanse gemeenten van ds. Van Dijke. Roelofsen voelde zich evenwel gedrongen het beroep aan te nemen, ook al verklaarde de Algemene Vergadering van Kruisgemeenten op 17 mei 1905 het beroep onwettig. Overigens zou hij vanuit Zeeland regelmatig in de verschillende Kruisgemeenten blijven preken.

Na afscheid van Opheusden met Lukas 19:42a en bevestiging door ds. J.R. van Oordt, deed Roelofsen op 25 juni 1905 intrede te Goes met Eféze 3:8. Ook te Goes mocht hij met zegen arbeiden, evenals in andere Ledeboeriaanse gemeenten, die zich in deze periode verenigden met de Kruisgemeenten.

Toen Roelofsen in september 1909 afscheid nam van Goes (Eféze 6:23,24), volgde zijn ouderling, oefenaar J. Fraanje, aan wie hij met innige zielsbanden verbonden was, hem op als voorganger.

Op zondag 26 september 1909 werd Roelofsen door ds. Van Oordt bevestigd in Bruinisse met Markus 16:20. Hij deed zijn intrede met Psalm 51:14,15. In Bruinisse maakte hij in 1911 een geweldige storm met hoog water mee, waardoor het dorp gevaar liep. In het bijzijn van de burgemeester (S. Hage) ging hij op de knieën voor in gebed. Als een getrouw Godsgezant hield ds. Roelofsen daarna een boetpredicatie: 'Land, land, land, hoor des Heeren Woord.'

Bruinisse werd door die storm zwaar geteisterd, maar het dorp bleef gespaard voor het water. Met de oudtestamentische zegenbede uit Numeri 6:24-26 nam Roelofsen op 26 januari 1913 afscheid van Bruinisse om te vertrekken naar Zeist. In Zeist leidde hij, nog voor zijn intrede, op 31 januari 1913 de dienst tot ingebruikneming van een nieuw kerkgebouw (1 Petrus 2:5a). Daarin deed hij op 2 februari intrede, sprekend over

Eféze 3:8, na bevestigd te zijn door ds. Van Reen uit Opheusden.

Vijftien jaar diende hij de gemeente van Zeist als herder en leraar. Ook deze tijd was rijk gezegend. Eerlijk en liefdevol leidde hij zijn gemeente. Omdat hij in zijn prediking graag een voorbeeld uit zijn vroegere beroep aanhaalde, noemde men hem wel de 'schaapjesdominee'. In gezelschappen, ook bij hem aan huis, werd de nauw vereniging met Gods volk ondervonden.

Wanneer hij elders ging preken liep, volgens ds. Kersten, 'het volk te hoop' om de liefdevolle prediker 'die God met zulke enige gaven had bedeed' te horen.

Toch was het na enkele jaren nog maar af en toe mogelijk elders te preken. Roelofsens lichaamskrachten namen af. Een lichte beroerte noodzaakte hem emeritaat aan te vragen, wat hem op 8 februari 1927 te Leiden door de classis Amsterdam eervol verleend werd.

Met de woorden uit Handelingen 11:23 nam hij afscheid van Zeist, maar hij bleef wel in Zeist wonen. Op 27 april 1928 bevestigde hij zijn vriend ds. J.R. van Oordt als zijn opvolger. Wanneer deze 's zondags een andere gemeente diende, dan preekte ds. Roelofsen, zover zijn steeds minder wordende gezondheidstoestand het toeliet, in zijn plaats. Ook maakte hij nog eenmaal een reis naar zijn geliefde Zeeuwse gemeenten. Op 15 juni 1930 preekte ds. Roelofsen voor de laatste maal in Zeist (Spr. 8:21). Spoedig daarop namen zijn krachten af; een operatie volgde nog, bange aanvechtingen werden door de Heere weggenomen.

Aan ds. Kersten vertrouwde hij op zijn sterfbed (26 september) nog enkele geschriften toe, zodat deze uitgegeven konden worden. Hij getuigde toen, de dag der verlossing met blijdschap tegemoet te zien. Op 1 oktober 1930 mocht ds. Roelofsen op bijna 78-jarige leeftijd ingaan in de rust die er overblijft voor het volk van God. Zijn laatste woorden waren: 'Ik heb de goede strijd gestreden, ik heb het geloof behouden (...)' (2 Tim. 4:7).

Bij dat stervenswoord bepaalde ds. Van Oordt de in groten getale opgekomen belangstellenden bij de begrafenis op 6 oktober. Hij haalde o.a. aan dat ds. Roelofsen 'de ere en liefde Gods zo op het allerhoogste mocht plaatsen en zichzelf door genade de liefde Gods zo onwaardig gevoelde.'

Verder spraken ds. J. Fraanje ('Hij was in Christus mijn vriend en broeder, menigmaal heb ik met hem in huis en kruis geworsteld'), ds. G.H. Kersten ('Ik zal niet lichtelijk de dag vergeten dat ik deze dienstknecht Gods, ruim dertig jaar geleden, uit zijn eigen weg Gods genade hoorde roemen') en ds. A. Verhagen ('... in Zeeland. Ook dáár zijn de bewijzen van de genade Gods, die de Heere door hem gewerkt heeft').

Bijna vijftig jaar mocht ds. Roelofsen Gods Woord prediken. De gedachtenis des rechtvaardigen zal tot zegening zijn. Roelofsens echtgenote volgde haar man op 6 mei 1939. Haar laatste woorden waren: 'Doch Hij zal verschijnen tot ulieder vreugde.' Ds. Van Oordt, die de begrafenis leidde, sprak over haar als een onderwijzende, vermanende, vertroostende christin. Voor ds. Fraanje was zij een geestelijke moeder. Zowel van haar als haar man kon getuigd worden: 'Zalig zijn de doden, die in de Heere sterven.'

Geschriften

34 Brieven (1900-1911), geschreven aan J. v.d. Velde te Poortvliet, in kopie aanwezig in archief Uitgeverij de Hertog.

Vijf brieven over zijn bekeringsweg. In A. Ros, Kleine kerkgeschiedenis van de West-Veluwe, Houten 1985, blz. 51-66.

Paulus' zegenbede aan de gemeente te Eféze. Afscheid van Ederveen door H. Roelofsen bij diens vertrek naar Opheusden op 4 augustus 1895, Rotterdam z.j.

(1930).

Levensschets Ds. H. Roelofsen, em. pred. bij de Gereformeerde Gemeente te Zeist, 20 oktober 1854 -1 oktober 1930. Door hem zelf beschreven. Met een voorwoord van ds. G.H. Kersten, Rotterdam 1930 (2e druk Utrecht 1964).

Geen blijvende stad. Een predicatie over Hebréeën 13:14. Met een voorwoord van ds. J. Fraanje, Rotterdam 1941.

A. Ros

B. BEKERINGSGESCHIEDENIS DS. H. ROELOFSEN

1. VOORWOORD.

Den Lezer heil!

Reeds in de enkele regels, die ik schreef bij de uitgegeven predicatie van Ds. H. Roelofsen over Eféze 6: 24, heb ik melding gemaakt van de korte beschrijving, die hij naliet van de genade Gods aan hem verheerlijkt. Deze korte beschrijving bied ik hierbij de lezer aan. Zij, die de algemeen beminden leraar van nabij hebben gekend, zullen zich bij het lezen van dit geschrift veel uit de gesprekken van de overleden dienstknecht herinneren. Ik heb aan het nagelaten geschrift niet willen veranderen; dat zou te kort hebben gedaan aan de waarde er van. de weg, dien de Heere met onzen geliefden broeder gehouden heeft, geef ik u hier zo hij dien zelf heeft beschreven. Slechts een enkele opmerking moge ik hierbij voegen.

De uitgave is niet bedoeld om een toetssteen te geven voor degenen die naar Sion wandelen. Keursteen is Gods Woord en niet de weg, dien God anderen leidde. Wat naar Gods Woord niet is, zal geen dageraad hebben. In dat Woord moet onze weg getekend staan; aan dat Woord al onze bevinding onderworpen zijn. Bovendien leidt de Heere elk van Zijn volk een eigen weg. Aan Jeruzalem zijn twaalf poorten en door elk van die zullen de uitverkoornen binnengaan. Toch betreden de wandelaars naar het hemels Sion, hoe onderscheiden Gods leidingen ook zijn, een en dezelfde weg.

Zij allen komen uit de stad Verderf, en zullen slechts langs de weg van wedergeboorte en zaligmakend geloof door de enge poort ingaan. Hun aller strijd is een en dezelfde; tegen dezelfde vijanden; hun overwinning alleen in het bloed des Lams. De bevinding werkt hoop. Uit hetgeen achter ligt kan de ziel gesterkt worden in het tegenwoordige en voor het toekomstige. De Heere, Die in zes benauwdheden redde, zal in de zevende niet doen omkomen. Wat anderen van Gods kinderen doorleefden kan mede tot vertroosting en versterking dienen op de weg des levens.

Het moge de Heere behagen daartoe dezen levensweg dienstbaar te stellen. Zo menigmaal mocht Ds. Roelofsen Gods volk dienen met de vertroosting van het Evangelie.

Hij spreekt nadat hij gestorven is ook in deze beschrijving van de soevereine en krachtdadige genade aan hem, een onwaardig schepsel in zichzelf, verheerlijkt. De Heere zegene dezen nagelaten arbeid.

Meer dan 30 jaren heeft Ds. H. Roelofsen in het ambt de gemeenten te Opheusden, Goes, Bruinisse en Zeist mogen dienen. Sinds 1880 echter proponeerde hij.

In 1927 drong zijn gezondheidstoestand hem emeritaat te vragen. Hij bleef te Zeist wonen en diende nog vele malen verschillende gemeenten. Aan de Zeeuwse kerken mocht hij kort voor zijn verscheiden nog een bezoek brengen. Zijn krachten minderden. Nog in het laatst van zijn leven leed hij onder bange aanvechtingen des satans. De Heere echter verlostte hem en blijmoedig wachtte hij de dag zijner verlossing. Met Paulus' woorden: "Ik heb de goeden strijd gestreden; ik heb de loop geëindigd; ik heb het geloof behouden" is hij de ruste ingegaan, dragend de kroon, die hem met al Gods uitverkoornen uit genade is bereid.

Hiermede volbreng ik, wat ik mijn zeer geliefde ambtsbroeder kort voor diens sterven aan zijn hand beloofde. De uitgave zij Gode bevolen.

Rotterdam, 1 Dec. 1930.

Ds. G. H. KERSTEN.

Waarde en zeer geachte lezer!

Ik gevoel mij gedrongen om de weg, dien de Heere met mij, onwaardige, gehouden heeft, in eenvoudigheid terneer te stellen.

2. Overtuigingsweg

Zeer vroeg in mijn jeugd had ik reeds overtuigingen, dat ik bekeerd moest zijn, of ik ging verloren. Doch ik zocht die klopping en overtuiging mijner consciëntie op de mond te slaan en tot zwijgen te brengen, opdat ik maar geruster de wereld en de zonde zou kunnen dienen. Hoewel ik voor buitengewoon uitbrekende zonden altijd bang was, was ik zeer ijdel; verdriet had ik zelden.

Dat duurde zo tot ik 17 jaar en tien maanden oud was. Toen zei God: "Tot hiertoe en niet verder!"

Het was op Zondagavond, de 21en Augustus in het jaar 1870. Ik had dien dag mijn vermaak lustig gezocht in allerlei ijdele dingen en goddeloze spelen, als kaarten en dobbelen. Het behaagde de Heere mij dien avond krachtadig *te overtuigen van zonde, gerechtigheid en oordeel*. Joh. 16: 8. Dood, hel en oordeel deed God op mijn hart komen. Ik ging dien avond alleen over de weg, toen het gebeurde; geen voet kon ik meer gaan, alle lust verging mij en ik was verslagen in mijn hart, als die drieduizend zielen uit Hand. 2. De gehele nacht kon ik niet slapen vanwege schrik en vrees, die mij aangreep. O, ik dacht zo te gaan sterven en nu nog onbekeerd! Ik wong mijn handen van benauwdheid; ja, ik had wel willen vluchten voor het aangezicht des Heeren; maar dat kon niet. "De banden des doods hadden mij omvangen en de angsten der hel hadden mij getroffen; ik vond benauwdheid en droefenis." Ps. 116: 3.

De eerste drie dagen was ik o zo diep bedroefd en las ik voortdurend met tranen Gods dierbaar Woord, waar ik vóór dezen niet veel gebruik van had gemaakt. Toen die drie dagen voorbij waren, kwam mij te binnen, dat ik maar weer mijn oude gezelschap moest kiezen; ik was nog zo jong; wat zou ik aan mijn leven hebben? Ik kon op later leeftijd wel in de Bijbel lezen en bekeerd worden. Zo had ik toch niets aan mijn jeugdig leven. Dat ging zo door tot aan de eerstkomende zondag.

Die zondag zou ik mijn kameraads weer bij mij aan huis ontvangen en ik hoopte, dat daardoor de onrust weer zou weggaan. Toen die zondag daar was, kwamen mijn kameraads mij bezoeken en zij waren mij welkom.

Wij zochten elkander wat te vermaken met allerlei ijdele kunsten. En zo zocht ik mijn onrust te verbergen en te verdrijven.

Maar ach, het duurde maar kort, of mijn geweten begon het mij weer aan te zeggen, dat ik kwaad deed en zondigde tegen God. O, ik werd zo benauwd. Het zweet brak mij uit en ik moest het gezelschap verlaten. Beschaamd voor mijn makkers, zei ik, dat ik niet wel was en wierp mij te bed. Toen kreeg ik deze woorden: "Gedenk aan uwen Schepper, in de dagen uwer jongelingschap", Pred. 12: 1a. In de eenzaamheid zijnde, begon ik bitterlijk te ween met de uitroep: "Och, Heere, bekeer mij en laat mij niet onbekeerd sterven." Ja, het was met David: "Ik ben moede van mijn zuchten, ik doe mijn bed de gansen nacht zwemmen, ik doornat mijn bedstede met tranen." Ps. 6: 7. Twee dagen was ik zeer benauwd en aangedaan over mijn ongelukkige toestand voor de eeuwigheid. Ik at of sliep bijna niet.

Daarna viel mij weer in de gedachten om nog eens weer te proberen, of ik die onrust niet kon verdrijven. Nog eens zocht ik mijn vrienden op. Weer ontheiligden wij Gods dag met kaarten en dobbelen.

Toen ik echter een ogenblik in mijn kwaad gezelschap was, kreeg ik weer zulke harde kloppingen en waarschuwingen in mijn gemoed, dat ik mijn vrienden weer moest verlaten. Mijn knagend geweten zei mij sterk aan, dat ik tegen een heilig en rechtvaardig God zondigde. Ik ging bedroefd naar huis. Toen kreeg ik de volgende dag zulk een afkeer van het speelgoed, waarmede ik de God van hemel en aarde zolang onteerd en getergd had, dat ik het opnam en op het vuur wierp, zodat het tot as verteerde.

Zo heb ik de eerste veertien dagen de wapens tegen God opgevat. Maar toen legde de Heere mij het gewicht van de zaak zo geducht op het harte, dat ik na dien tijd geen lust meer heb gehad in zulke God-onterende dingen. Nochtans kwamen zij wel eens weer in mijn hart, maar dan schrikte ik zo, dat ik er heel van beefde! O, ik was toen zo bang, dat ik weer de wereld zou ingaan. Dan was de laatste dwaling erger geweest dan de eerste.

Ik begon weer in de Bijbel te lezen en te bidden tot God om bekeerd te worden; ik ging getrouw ter kerk. Gedurig dacht ik, als nu de Heere ook wat doet, dan zal ik nog wel in de hemel komen. Met welk een blindheid was ik toen toch geslagen! Ik steunde op deugden en plichten, en zo dacht ik van deugd tot deugd en van kracht tot kracht voort te gaan en alzo voor God in Sion te verschijnen.

Toen die vijf weken geëindigd waren, was ik des zondags in de kerk onder het gehoor van een leraar, die niet anders verkondigde dan een deugd- en zedenleer. Onze goede werken legde hij tot een grond voor de eeuwigheid, gelijk als ik ook deed in mijn blindheid. Maar nog in de kerk zijnde, kwamen mij deze woorden te binnen: "Wanneer gij zult gedaan hebben al hetgeen u bevolen is, zo zegt: wij zijn onnutte dienstknechten, want wij hebben slechts gedaan hetgeen wij schuldig waren te doen." Toen was het, alsof de Heere mij gaf de Geest des onderscheids. Ik zag, dat de leraar en ik op een verkeerden grond bouwden. Toen de Heere mij er aan ontdekte, ontviel mij die grond en moest ik ook dien leraar verlaten; ik kon niet meer onder hem gesticht worden. O, wat stond ik toen te zien; de grond was mij ontvallen, waarop ik gebouwd had. Ja, ik gevoelde geen grond meer in mijzelven, waarop ik de eeuwigheid in kon wachten en ik vond ook geen grond in God. Ik dacht: nu is het voor eeuwig met mij afgedaan en zal ik moeten verzinken in de bodemlozen put van jammer en ellende. Maar Gode zij dank voor Zijn onuitsprekelijke weldaad in de ontdekking van mijn jammerlijken staat aan mij bewezen. Van achteren heb ik klaar mogen zien, dat de Heere niet wilde, dat ik langer zou rusten op een valse grond. Als de Heere het ook niet verhoed had, dan was ik gewisselijk met een ingebeelde hemel ten verderve gegaan.

Ik zal nu hier niet verder indringen, maar schrijven hoe ik toen een groot half jaar ben gesteld geweest, indien het de Heere behaagt om mij in te leiden. Tot dit werk heb ik ook zo in het bijzonder Gods licht nodig.

Eerst stond ik een veertien dagen in een hopeloze toestand. Ik kon mij niet anders voorstellen, dan dat ik naar de hel zou moeten. O, wat was ik in die dagen gedurig hooggaande benauwd. Wat een tranen heb ik in die toestand gestort! Ja, het was gedurig, alsof ik op de rand van de hel stond. Ik riep wel eens met luider stem: "O God! verdoem mij toch niet!" Ik had nooit van bekering horen spreken. Gij kunt dus wel denken, dat ik verbaasd stond te zien. Van mijn kindsheid af, was ik in een deugd- en zedenleer opgevoed en ik had nog nooit oprechte vromen horen spreken. Ja, om het in één woord te zeggen, ik was als een heiden, zo blind. Ik wist niet wat te beginnen. Ik zag mezelf verloren en meende zo in het verderf te storten. O, dacht ik, de Heere moet mij voor eeuwig straffen. Dat oordeel moest ik rechtvaardig keuren, daar ik niets

anders verdiend had dan vloek en toorn, ja hel en verdoemenis. O, wat had ik een innig berouw over de zonden, waarmede ik God zolang vertoornd had. God kon niet van Zijn recht afstaan; en dat wilde ik ook niet.

Evenwel bleef ik aanhouden bij de Heere, dat Hij mij toch zou bekeren, eer ik ging sterven. Ik beloofde de Heere, dat ik in al Zijn geboden zou wandelen, maar ach, het werd bij mij hoe langer hoe hopelozener. Ik dacht: mijn bidden, zuchten en schreien tot God is vergeefs en een weg van ontkoming zag ik niet.

In drie nachten kon ik niet slapen. Het was toen gedurig mijn uitroep: *Verloren, ja, voor eeuwig verloren!* Het scheen mij toe of ik nabij de eeuwigheid was; dan dacht ik dat ik in benauwdheid zou sterven en dan zou mijn verblijfplaats wezen in de buitenste duisternis, waar de worm niet sterft en het vuur niet zal worden uitgeblust. O, ik meende ieder ogenblik, dat mijn vonnis zou geveld worden. Het redeloze vee achtte ik soms gelukkig boven mij.

Dit duurde zo drie dagen. In de daarop volgende voornacht was er een innig geroep in mijn ziel: *Och Heere, help, of ik verga!*

Ik raakte geheel en al aan 't eind, zodat ik bijna niet meer kon spreken. Omstreeks te middernacht viel ik in slaap, maar ik had niet lang geslapen, of ik werd met schrik wakker.

Toen kwamen mij deze woorden te binnen: "Ik ben niet gekomen om te roepen rechtvaardigen, maar zondaars tot bekering." O, wat waren dat zoete woorden voor mijn benauwd gemoed. Wat was ik toen blijde, dat ik nog leefde en nog in de mogelijkheid was om bekeerd te worden. Ik zag toen ook, dat God machtig was om mij te bekeren. Ik dacht toen, nu zal ik dagelijks tot God bidden om bekeerd te worden en dan overlegde ik gedurig, als de Heere nu maar zo gewillig is als ik, dan zal ik er wel toe komen. Maar ik kon van Gods werk niets bespeuren. Ik werd weer moedeloos en dacht toen: wat zou er nu toch aan schelen, dat ik er niet toe kom? Hooggaande benauwdheid kwam weer over mij. Toen ging ik in een eenzame plaats en riep met luider stem: "O, almachtige God! Ik roep Uw alwetendheid tot getuige, want Gij weet, Heere, dat ik gewillig ben."

Maar zodra ik dat gezegd had, ontdekte de Heere mij aan mijn blindheid en liet mij zien, dat ik onwillig was om uit vrije genade behouden en gezaligd te worden. O, wat zag ik klaar, dat dit de oorzaak was geweest, dat ik niet tot God komen kon. Daarenboven, wanneer ik er zelf iets aan had moeten toebrengen, dan was Jezus geen volkomen Zaligmaker en dan zou Hij ook in alles de eer niet krijgen. Wat werd toen mijn roepen tot God geheel anders dan het tevoren was!

Twee dagen later ontdekte de Heere mij aan mijn onmacht. Onwillig en onmachtig was ik om zalig te worden. Deze ontdekking dreef mij te meer uit tot de Heere om genade en geen recht. Maar mij overviel al spoedig de vreze dat het begin niet goed was. Het was of mij gezegd werd, dat, als er iemand bekeerd werd, het geheel anders ging dan met mij. Aan zulke inwerpselen gaf ik dan gehoor. Maar dan moest ik des te meer tot God roepen, opdat Hij, als het niet recht was, mij er aan ontdekken mocht. Ik was zeer bang voor bedrog en riep gedurig: *Doorgrond, o God, en ken mijn hart, beproef mij en ken mijn gedachten; en zie of bij mij een schadelijke weg is en leid mij op de eeuwigen weg.*

Ik begon de waarheid na te lopen, en als ik dan de kenmerken hoorde opgeven, die Gods volk droeg, dan was mij dit wel eens tot moedgeving. Het duurde echter zelden lang, of daar dreef weer een donkere wolk voor de zon en dan ging ik al weer met vrees de weg op. Ook kwamen de uitwendige en aardse vijanden op de been. Die begonnen mij toen voor gek en voor een fijnen dweper te verklaren. Ik dacht, als dat er zo naar toe moet, dan kan ik het in de wereld niet houden en als ik dan aan de

eeuwigheid dacht, dan beefde ik. Ik zag mijzelf verloren. Een hemelhoge schuld drukte mij neder en dat niet alleen door mijn dadelijke zonden, maar ik zag, dat ik van de baarmoeder af al verdoemelijk was geweest voor God 1 zo ging ik gebukt en gebogen onder de last der zonden. Dan vreesde ik gedurig: als ik nu door de uitwendige vijanden ook nog gekweld word, dan kan ik nog wel van mijn verstand geraken. Dag en nacht ging ik in treurigheid en schreide de Heere na. Wel tien en twintig tal per dag zocht ik het verborgene de angsten der hel hadden mij getroffen, ik vond benauwdheid en droefenis.

Het gebeurde eens, dat ik in stilheid zat te peinzen en toen kwam mij te binnen hetgeen Paulus zegt: "De droefheid naar God werkt, een onberouwelijke bekering tot zaligheid." Dat deed mij weer een weinig hopen. Maar het was al weer voor een korten tijd, want ik raakte al weer spoedig in vertwijfeling of het wel een rechte droefheid was naar God! Zo ging ik daar al tobbede en sukkelende. Bij de wereld kon ik het niet houden en bij Gods volk durfde ik niet te komen.

Zo heb ik een veertien dagen doorgebracht. Daarna kreeg ik bijzondere begeerte om eens naar de vromen te gaan. Maar ik had de vrijmoedigheid niet om het te doen; ik zat dan alweer in moedeloosheid bij de pakken neder, maar o, ik gevoelde toch zulk een betrekking op Gods volk. Als ik hoorde, dat de wereld kwaad zei van dat gelukkige volk, dat deed mij pijn. Ja, dan werd ik nijdig op de mensen, die dat deden. Dat volk zag ik zo gelukkig aan, zodat ik wel eens zei: *Och Heere, mocht ik ook nog eens zo gelukkig worden.* Maar o, ik kon niet geloven, dat ik zo gelukkig zou worden, want als ik op mijzelf zag, dan dacht ik: de Heere zal mij wel niet bekeren, omdat ik zo zwaar tegen Hem gezondigd heb. Evenwel lag er een hoop op de bodem van mijn hart; maar ik stond te zien als voor een berg van onmogelijkheid, zodat ik het wel honderd maal per dag moedeloos opgaf. Dan was gedurig mijn uitroep:

*Ai, laat mij niet van druk verkwijnen.
Leen mij een toegenegen oor,
O Jacobs God, geef mij gehoor.*

Dan al eens weer: "O God, wees mij, arme zondaar, genadig." Maar och, ik kreeg geen troostwoord voor mijn benauwd gemoed en de zonden begonnen hoe langer hoe zwaarder te drukken. Ik miste God. O, dacht ik gedurig, was ik maar nooit geboren! Toch kon ik alle hoop niet opgeven. Ik kon niet nalaten te roepen: *Och Heere, bekeer mij, zo zal ik bekeerd zijn; trek mij, zo zal ik U nalopen.* Ook dacht ik gedurig, kon ik eens op een plaats komen, waar de vromen bijeen waren, maar dan moesten zij niet weten, dat ik daar in de nabijheid was. Dikwijls werd ik van Gods volk teruggehouden door de vrees, dat men van mij wat goeds denken zou. En ik wist toch wel beter. Ook werd ik teruggehouden door het inwerpsel, dat ik bij het volk maar zou leren napraten. Van achteren heb ik klaar gezien, dat dit aanvallen waren van de vorst der duisternis. Maar dat wist ik toen niet. Toch kon ik de begeerte niet weerstaan. Het was mij te doen om eens te horen of Gods kinderen ook toestanden bespraken, waar ik bij aanvang kennis aan had. Ik dacht, als ik wist, dat Gods volk dien weg ook gepasseerd is, dan zou ik het wel kunnen geloven, dat mijn werk waarheid was.

Na verloop van enige dagen verzocht mij een mijner burinnen des avonds eens te komen. Dat durfde ik echter niet, maar door een van mijn huisgenoten werd ik er toe aangezet. Schoorvoetend ging ik. Toen ik aan de deur van dat huis kwam stond ik nog in bedenking of ik er in zou gaan of niet. Maar ik ging er in. Want, dacht ik, ik heb er

toch niets bij te verliezen. Toen ik daar een ogenblik in huis was, kwamen er twee vrome, bevestigde Christenen. Gedurig vreesde ik, dat zij mij wat zouden vragen. Wat moest ik dan antwoorden?

Eer die mensen vertrokken, vroeg een hunner, of ik ook lust gekregen had om mijn leven in de dienst des Heeren te besteden. Ik gaf hem ten antwoord, dat ik niet kon geloven, dat het een rechte lust was om de Heere te dienen en dat ik zeer bang was voor bedrog. Toen zei die man, dat hij er mede verblijd was, want dat is een kenmerk van oprechtheid. Dat was mij enigermate tot troost. Eer wij scheidden, gaf een der mannen te zingen Psalm 25 vers 6: "Wie heeft lust de Heere te vrezen." Toen ontviel mij alle moed en troost weder, want ik vreesde, dat de vreze des Heeren niet op het hart lag. Ik werd gedrongen des Heeren aangezicht te zoeken. Hij mocht het ontdekken, of de vreze des Heeren op mijn hart lag, en toen openbaarde de Heere het wonderlijk, door mij te doen zien, dat de vreze Gods de zonde haat, gelijk ik in oprechtheid wel voor God verklaren kon. Ik was verblijd, omdat ik geloven mocht, dat de Heere de hand van genade aan mij gelegd had. Daarbij geloofde ik toen ook, dat de Heere het voor mij zou voleindigen. In dien toestand verkeerde ik twee dagen.

Toen werd mij ingeworpen, dat ik geen grond had, om mij zo te verblijden. De blijdschap, die voor een ogenblik mijn sterkte was, ontviel mij en ik geraakte weer in diepe moedeloosheid. Ik zag weer klaar niets anders verdiend te hebben dan vloek en toorn. Het was rechtvaardig, als God mij voor eeuwig zou verstoten van voor Zijn aangezicht. Maar o, dat roepen en zuchten tot God: *Och Heere, zou er nog een middel zijn, waardoor ik deze welverdiende straf, ontgaan kan en wederom tot genade komen?*

De Weg tot zaligheid was mij onbekend en dat bij het gezicht dat ik had in mijn verloren en rampzaligen staat. Ik kon niet anders zien, dan Gods gunst en zalige gemeenschap te zullen moeten missen, en dat voor eeuwig. O, dat veroordelen van mijzelf en nochtans roepen om genade! Mocht ik dan op mijn knieën voor de Heere eens neervallen en eens hartelijk schreien en treuren over de zonde en het Godsgemis, dan werd ik verkwikt en dan leefde er wel een hoopje in mijn ziel, dat de Heere mij nog zou bekeren. Dan riep ik Gods alwetendheid wel eens tot getuige, dat Die toch wist, dat het mij om Hem en Zijn zalige gemeenschap te doen was. Zo ging ik daar al tobbede heen, de een dag uit en de anderen dag in. Dan had ik weer te strijden met allerlei aanvallen, dat ik maar van het werk moest afzien, want er zou van mijn bekering toch niets worden; ik moest mijn oude gezelschap maar weer opzoeken, dan zou ik zoveel verdriet ook niet hebben. Ik was nog zo jong om de Heere te dienen! O, de verzoeking en waren vele.

En dan gevoelde ik bij ogenblikken de bittere vijandschap in mijn hart opkomen, maar nochtans was het mijn begeerte, dat de Heere mij mocht bewaren, dat ik niet met de hond zou terugkeren naar zijn eigen uitbraaksel en met de gewassen zeug tot de wenteling des slijks. Liever zou ik tot mijn dood toe als een arme klager aan de voeten van de Heere blijven liggen, dan dat ik met een Demas de boze wereld weer zou liefkrijgen. Met duizend vrezen was ik bezet. Ik riep wel eens uit met Groenewegen:

*Ik vrees, dat ik nog alles mis,
En dat mijn werk geen waarheid is.*

Wat had ik een treurig leven. Bij de wereld kon ik het niet houden en bij Gods volk, durfde ik niet te komen, hoewel ik het gaarne zou gedaan hebben.

Het gebeurde op zekeren keer, dat er een vrome man langs mijn ouderlijk huis ging. Ik zag hem zo ver na, als ik kon met tranen in mijn ogen. O, ik zag hem zo gelukkig aan; ik zei gedurig: "Och Heere, mocht ik ook eens zo gelukkig worden." Het was alsof die

man heilig was, want ik dacht: hij heeft geen zonde, die hem kwelt of drukt. Ik stond daarentegen met een pak op mijn rug. Welk een innige betrekking gevoelde ik op, die man. Ik stond bij zijn voetstappen en gevoelde zulk een sterken band van liefde, dat ik zijn voetstappen wel had willen kussen.

Het was mijn innige begeerte, om ook zo gelukkig te mogen worden als al Gods oprechte volk. Dan zuchtte ik weder: Och Heere, mocht ik eens geloven, dat mijn werk waarheid is.

Toen drongen zekeren keer deze woorden sterk in mijn ziel door: "Wij weten, dat wij uit de dood zijn overgegaan in het leven, dewijl wij de broeders liefhebben."

Ik was verblijd, want ik mocht weer geloven, dat de Heere de hand van genade aan mij gelegd had. Het was mij zulk een wonder, dat de Heere op zulk een goddeloos monster had willen neerzien. Ja, ik was zo vervuld met blijdschap, dat ik met Groenewegen moest zeggen:

*Zou 't geen stof van blijdschap wezen
Die voor dezen
Lag in satans boze net;
Die uit duivels sterke banden
Door Gods handen
Zijt getrokken en gered.*

Twee dagen heb ik in dien toestand verkeerd. Toen kwamen de bestrijders weer en roofden de blijdschap en troost uit de beloften die zo zoetelijk mijn hart waren binnengedrongen. Ik dacht weer: ik zal met alles wat ik heb ondervonden nog voor eeuwig moeten omkomen, en dat deed mij al weer roepen: "Doorgrond mij, o God! en beproef mij." Och kon ik eens geloven, dat ik bij het oprechte volk van God kon gerekend worden.

Ik dacht gedurig; als er maar een derde weg was, dan zou ik daarop zijn; maar dat was zo niet, dat wist ik wel. Ik was zeer bezwaard niet alleen over mijn zondepak, maar dat ik daardoor God miste, dat was het zwaarste dat mij drukte. Ik dacht: ik zal nooit in Gods gunst en gemeenschap kunnen gebracht worden. En in die moedeloosheid kwam dan die gedachte, was ik maar niet geboren, want een weg van ontkoming zag ik niet. Dan was het alsof er een tegen mij zei: gij moet niet meer roepen en zuchten tot God, want het is toch te vergeefs. Dat bracht mij veel benauwdheid aan, zodat ik haast geheel en al tot wanhoop verviel. Maar ik ging voort al zuchtende; gedurig zocht ik het verborgene en dan mocht ik bij ogenblikken mijn noden wel eens aan de Heere opdragen. Dat was dan nog weer een ademtucht. Anders was ik misschien ook in de benauwdheid omgekomen. In die droeve toestanden werd ik zeer vertroost uit Mattheüs 28: "Mij is gegeven alle macht in hemel en op aarde", en daarop deze woorden: "Komt allen tot mij die vermoeid en belast zijt en Ik zal u rust geven."

Wat genoot mijn ziel veel zoetigheid uit die nodiging van Christus, zodat ik in een vloed van tranen uitriep:

*Wat was het toch dat U bewoog,
Tot mededoog, en dat Uw oog,
Op mij juist nederviel,
Zo'n zondig, snood rebel,
Zo'n zondig, snood rebel,
Die niet dan straffen had verdiend,
Ja toorn en vloek en hel.*

Hierbij kreeg ik een gezicht op de Heere Jezus, zo Hij te Bethlehem was geboren, uit de maagd Maria. De weg van verlossing werd mij geopend. Ik zag, dat er in Jezus een weg ontsloten was waardoor zondaren konden behouden worden. Klaar zag ik dat Hij machtig was om mijn zonde te vergeven en uit te delgen. Ik was toen verblijd tot opspringens toe.

Wat gebeurt echter? Mij werd ingeblazen: verblijd u maar zo niet, want het is met u maar een consciëntie-overtuiging; het is met u geheel anders dan met Gods volk; die hebben nooit rust dag noch nacht.

Door die aanvallen geraakte ik weer geheel overhoop. Ik lag toen al weer met mijn gehele scheepje overzij. Bij al die aanvallers van binnen, kwam vijandschap van de mensen tegen mij. Ik kon bij tijden mijn beroep haast niet waarnemen, omdat het gewicht van de eeuwigheid mij zo zwaar op het hart lag. Dacht ik aan de huisgenoten, dat die ook een ziel omdroegen, geschapen voor de eeuwigheid, dan had ik wel eens, met hen te doen, zoowel als met mezelf, vanwege het gevaar dat hun ook boven het hoofd hing. Dan was dit echter steeds in mijn gedachten, andere mensen hebben zo zwaar niet gezondigd als gij en daarom kunnen die nog bekeerd worden; maar gij zult worden buiten gesloten. Zulke aanvallen waren mij als vurige pijlen die het hart doorboorden.

Ik dacht soms: als ik toch niet kan behouden worden mocht ik dan maar sterven, omdat ik het dan zo zwaar niet zou hebben in de hel als dat ik oud werd in de zonden. Ik riep gedurig uit: *wee mijner dat ik zo gezondigd heb!*

Want ik had bij aanvang mogen zien, dat God buiten Christus was een verterend vuur en een eeuwige gloed bij Wien niemand wonen kan. Ja ik dacht gedurig: al moest ik als een bedelaar langs de deur gaan vragen om een aalmoes, dat was niets als ik Jezus maar tot mijn deel had. Dan zou ik al de verdrukking voor klein achten en ze als een lichten last dragen.

Maar ik miste Christus. Daarbij was het alsof mij iemand zei: gij moet u zelf maar van het leven beroven. Maar gelukkig daartoe kon ik niet komen, want dacht ik aan de eeuwigheid, dan stond ik te rillen als een blad aan een boom. Als ik mezelf van het leven beroofde, dan wist ik voorzeker dat ik in de hel komen zou.

Hier leefde ik nog tussen hoop en vrees, al zuchtende: "O! het mocht nog eens gebeuren!" en dan al weer: "Och dat Israëls verlossing uit Sion kwame." Al de strijd en aanvallen dreven mij evenwel naar het verborgene.

Ik riep gedurig uit: *Och Heere, houd mij gebonden aan Uw genadetroon, opdat ik niet weer de wereld kan ingaan.* Ik gevoelde soms innige begeerte in mij om de Heere te zoeken, want mij lagen deze woorden veelal in de zin: De wereld gaat voorbij en hare begeerlijkheid, maar die de wil Gods doet, blijft in der eeuwigheid. O, dat roepen tot de Heere, dat Hij mij gewillig zou maken om Zijn wil en raad hier uit te dienen, tot Gods eer. Maar zulk roepen en zuchten tot de Heere was geheel en al strijdig tegen mijn natuur, want ik gevoelde bij ogenblikken wel dat mijn natuur niets liever wilde dan maar in het volle genot van de wereld te leven.

*Want het weelderig vlees wil in genen band,
Maar is gaarne in een ruimen stand.*

Bij ogenblikken had ik God wel willen dwingen dat Hij mij zou bekeren van de dwaling mijns wegs. O, ik moest gedurig als een wormpje kruipen over de grond om een kruimeltje genadebrood; al was het nog zo weinig, ik zou de dag der kleine dingen niet gering achten. Mijn hemelhoge schuld deed mij dikwijls vrezen. Ik kende op aarde geen ongelukkiger schepsel dan ik was. Van God verlaten en van mensen veracht. Tegenover een hoop stonden duizend vrezen. Ik wist niet meer waar ik het

zoeken of wenden moest, de wereld was mij haast te klein. Iederen keer liep ik in het veld met gewrongen handen.

In een droge sloot viel ik voor God neder en toen deed de Heere mij weer komen in diepe schuld-kentenis en belijdenis. Zegt u, lezer, dit was geen schuldvergiftening, u hebt recht gedacht; maar ik kan evenwel niet uitspreken hoe vertroostend en bemoedigend het was voor mijn benauwde ziel, dat ik mijn klacht daar zo gul en openhartig in de schoot van God mocht uitgieten. Ik mocht enigermate pleiten op Gods dierbare beloften. Ik zag zoveel in het woord dat Jezus van Zichzelf getuigt: "Ik ben niet gekomen om te roepen rechtvaardigen, maar zondaars tot bekering."

Ik was ook een zondaar, ja meer en meer ontdekt aan mij zelf en zag dat ik maar enkel zonde-blindheid en vijandschap tegen God was. Ook werd ik meer en meer bepaald bij mijn diepe verdorvenheid. Ja ik, zei gedurig: mijn hart is niets anders dan een modderpoel van allerlei gruwelen. Als ik daar een gezicht in had, dan kreeg ik een walging van mij zelf. In zulke toestanden heb ik wat gezocht tot de Heere, dat hij mijn ogen mocht afwenden, dat ze geen ijdelheid zien en mijn oren dat die ze niet horen zouden. Het is mij niet mogelijk u alles mede te delen. Dikwijls riep ik uit in een vloed van tranen: *Och Heere! kan het in Uw raad bestaan, zie nog in ontferming en genade op mij neder.*

Het hoogste dat ik in waarde had, was om bekeerd te wezen, maar het was steeds in mijn hart: Het zal u toch nooit gebeuren. O mij dacht, mocht ik nog eens verwaardigd worden om oor en hart te sluiten voor het sirenen-gezing des duivels. Daarbij was ik gedurig bang, dat ik nog op een dwaalspoor was. Het was mij niet te doen om van mensen vrijgesproken te worden. Och neen, maar het was mij om God te doen, dat Hij mij mocht vrijverklaren. Het gebeurde mij eens, dat ik een gezicht kreeg in de onkreukbare rechtvaardigheid Gods.

Toen riep ik uit: *Rechtvaardig, o God! als Gij mij voor eeuwig verstoot; ja rechtvaardig, Heere! als Gij de afgrond opent en mij levendig ter helle doet varen met Korach, Dathan en Abiram.*

Daarbij zag ik klaar, dat God zou verheerlijkt worden zoowel in het verloren gaan van zondaren als in het behouden van de uitverkorenen. O, ik dacht, als ik in de hel kom, daar zal ik God moeten billijken in Zijn recht en rechtvaardigen in Zijn doen. De eeuwige straf was ik waardig. God moest mij straffen of Hij zou afstand van Zijn recht doen en dat kon niet en dat wilde ik ook niet, want ik had Gods rechtvaardigheid lief. O, ik zag mezelf verdoemelijk voor God, wandelende op de rand van de hel. Het was alsof ik dadelijk stond gedagvaard te worden voor de rechterstoel van Christus, ja het was alsof het vloekvonnis over mij zou geveld worden: "Ga weg van Mij, gij vervloekte, in het eeuwige vuur hetwelk de duivel en zijnen engelen bereid is."

De afgrond riep tot de afgrond. Ik gevoelde er iets van wat het wezen zou buiten God en Christus te sterven.

3. Gezicht op de Heere Jezus

Vier dagen heb ik in zulk een toestand verkeerd en toen kreeg ik een gezicht op de Heere Jezus. Daarop kwamen mij deze woorden te binnen: *Die Mij vroeg zoeken zullen Mij vinden.* Die woorden waren mij tot vertroosting. Maar och, het duurde zeer kort, want ik vreesde, dat ik de Heere niet vroeg genoeg had gezocht. Het scheen mij toe, dat mijn genadetijd voorbij was. Ziet nu eens, met welke hevige listen en aanvallen ik gekweld werd.

Toen kwam mij een vroom mens in de gedachten, die mij gezegd had, dat hij negentien jaren en vijf maanden was toen de Heere hem had doen stilstaan op de weg

der zonde en des doods, en ik geloofde goed dat hij een begenadigd mens was. Ik was maar zeventien jaren en tien maanden oud, toen er zulk een onrust in mij geboren werd. Ik dacht, dan kan ik toch ook nog wel behouden worden zoowel als die man. Maar ziet, toen besprong de vijand mij weer van een andere kant. Hij maakte mij wijs, dat die man in negentien jaar niet zoveel kwaad gedaan had, als ik in zeventien. O, wat had ik een berouw dat ik mijn jonge leven zo in de dienst van de duivel en de zonde besteed had. Dan riep ik: O, tijd kom wederom; o! tijd kom wederom! Maar och, dat roepen was vergeefs, want die tijd was voorbij.

Zekere morgen, na het ontwaken uit mijn slaap, kwamen met kracht deze woorden mij in het hart: "Ik zal geven dat ulieder werk in der waarheid zal zijn." O, wat waren dat aangename woorden voor mijn benauwd gemoed; ik schepte lucht in de Heere en was zeer verblijd, denkende: de Heere zal Zijn belofte aan mij nog wel vervullen. Het werd echter weer nacht en toen kwam het ongedierte weer uit hunne holen. Ik vreesde, nu zal ik met alles wat ik heb nog voor eeuwig moeten omkomen. O, wat raakte ik weer in een naren strijd. Ik viel voor de Heere neder en moest voor het alwetend oog van God betuigen dat ik hoe langer hoe blinder en dwazer werd in de weg van bekering; ik wist niet waarheen ik het zou wenden. O, dat zuchten en vragen dat ik tot God deed om licht en wijsheid, het is mij niet mogelijk dit alles mede te delen.

Na verloop van vier, dagen behaagde het de Heere om mij wat troost toe te dienen en dat wel met deze woorden: "Ik zal de blinden leiden op wegen die zij niet geweten hebben en op paden die zij niet gekend hebben. Ik zal de duisternis voor hun aangezicht ten licht maken en het kromme tot recht."

Welk een blijdschap gevoelde ik in mijn ziel; de nevels van donkerheid, op- en bijgeloof begonnen te verdwijnen. Ik kon geloven dat ik aan de leiband des Heeren ging; ik mocht mij aan de Heere overgeven en zei, *zoals Gij doet, Heere, is goed en eeuwig welgedaan*. Maar och, al weer spoedig kwam dat eigenlievend hart op de been. O, dat verdorven eigen ik wilde altijd meester zijn en op de troon zitten; ik was een werkheilig schepsel. Steeds wilde ik nog wat toebrengen tot de zaligheid. Dan woelt zulk een ziel toch in zichzelf en het wordt al ellendiger.

O, wat werd ik bij tijden in de engte gebracht en om terug de wereld in te gaan, daar kon ik niet dan met schrik aan denken. Het was zo mijn keus met de Psalmddichter, nog liever een dorpel- wachter te zijn in het huis des Heeren, dan lang te wonen in de tenten der goddeloosheid. Mijn vijandig hart leverde ook wat op, meer dan ik kan schrijven. Ook werd ik bespot en veracht van mensen, zelfs van mijn naaste betrekkingen naar het vlees. Het gebeurde wel dat zij niet tegen mij wilden spreken. Maar ten laatste werd de hevigste vijandschap een weinigje gestuit en wel door dit middel, dat ik drie dagen mijn beroep haast niet meer kon waarnemen; als de huisgenoten mij iets bestelden, dan kon ik er zo spoedig niet aan beginnen of ik was het vergeten, zo zwak was ik. Daardoor is de vijandschap uitwendig een weinigje bedaald.

Toen kreeg ik ook meer vrijheid om de godsdienst uit te oefenen, want zij dachten, hij kan anders nog wel van zijn verstand geraken. Onder dat alles bleef ik nog een ellendig voorwerp. Ja ik kon niet geloven dat er op aarde zo'n zondig en ellendig voorwerp bestond als ik was. Als ik bij vromen kwam en het hun vertelde hoe ellendig het er met mij uitzag, dan kreeg ik wel eens ten antwoord, dat voor dezulken hulpe besteld is bij een Held en dat er nog balsem, in Gilead en een Heelmeester in Israël is. Dat versterkte de hoop wel eens die in mij lag. Ik kon dan weer gemoedigd mijn weg voortgaan. Maar het duurde zelden lang of ik zat al weer als een moedeloze te

schreien over mijn zonden en verloren staat. Als ik dan maar hartelijk kon treuren en schreien over de zonde en het Godsgemis, dat verkwikte mij en gaf mij weer enige hoop. Soms moest ik echter de verborgen bidplaatsen verlaten vanwege de strijd en aanvechtingen des satans.

O, mijn vrienden, wat wordt een bekommerde ziel toch gekweld en aangevallen! Ik ging krom en gebogen onder de last der zonden. 's Avonds durfde ik niet buiten komen want dan was het alsof de duivel mij op de hielen zat. Zo ging ik mijn weg gestadig in afwisseling, dan wat moed, dan weer moedeloos.

4. Ik heb u liefgehad met een eeuwige liefde

Eindelijk kwam ik weer in een toestand, waarin het weer geheel hopeloos werd. Ik werd ingeleid in de diepe val van Adam. O, toen kon ik weer niets anders uitspreken, dan mijn eigen vonnis. *O God! eeuwig verloren!*

O, wat had ik het zwaar; het was alsof ik dag en nacht onder de vloek en toorn Gods ging. In dien toestand kwam ik op Zondagmiddag in de kerk. De leraar haalde vele toestanden aan waarin een bekommerde ziel al verkeren kan. Het einde waartoe de Heere zulke wegen met de ziel houdt, stelde hij bevindelijk voor. O, het was alsof de leraar alleen voor mij gepredikt had.

Ik kreeg weer hoop, maar och, eer ik thuis was kwamen er al weer aanvallen, met vreze voor Zelfbedrog. Dat bleef zo tot 's Maandagsmiddags. Toen vergunde de Heere mij iets bijzonders.

Met veel kracht kwam mij voor: "Ik heb u liefgehad met een eeuwige liefde en daarom heb Ik u getrokken met goedertierenheid." Die woorden hadden zoveel invloed op mijn ziel, dat mijn lichaam het niet kon dragen; de huisgenoten waren er door ontroerd, want zij meenden dat ik, een toeval kreeg. O, wat was het mij een wonder dat de Heere mij lief had; ik zonk weg in verwondering en aanbidding. Wat mocht ik laag bukken in het stof voor de hogen God! De Heere had van eeuwigheid af gedachten des vredes over mij gehad; eer de bergen waren geboren en de aarde was gegrondvest. Toen zag ik, dat de grond van zaligheid geheel en al buiten het schepsel ligt; hij ligt volkomen in God! Mij dacht toen, nu zal ik zo licht niet weer overboord gaan, want ik meende dat ik alles had wat mijn, ziel begeerde en dat de strijd nu gewonnen was.

Maar, o wee! wat had ik het ver mis gezien. Want de vijand maakte mij wijs, dat die belofte niet in Gods Woord was te vinden. Ik wist ook niet of die belofte wel in Gods Woord stond; ik kon mij ook niet voorstellen dat ik ze ooit had gelezen, want ik was zeer onervaren in Gods Woord. Dat was niet tot mijn eer, want ik had de Bijbel in huis en gelegenheid te over om het Woord te onderzoeken, doch de lust had ontbroken.

Ik besloot het Gods volk eens te vragen en de eerste, dien ik het vroeg, gaf mij ten antwoord: "Wel jongen! Jawel, die belofte staat in Jeremia 31: 3."

O, toen was het alsof de duivel zich zo steelsgewijze wegpakte, de kracht des ongeloofs werd verbroken, er ging een lichtstraal op in mijn ziel en ik smaakte weer de zoetheit uit die belofte en mijn ziel werd vervuld met blijdschap. Zo heb ik een half jaar doorgebracht. Ik heb er maar een weinigje van aangestipt, want ik kan ook niets verder gaan, dan de Heere mij belijft in te leiden.

Dit mag ik wel zeggen, dat die woorden "Ik heb u liefgehad met een eeuwige liefde", mij als een hart onder de riem waren. Op die spijze ging ik verscheiden dagen voort.

Toen echter de liefde, die ik daaruit genoot, van mijn ziel begon te wijken kwam de duivel weer uit zijn hol, gelijk een briesende leeuw. Zo het mogelijk ware, hij zou de uitverkorenen verleiden. Ik zal schrijven met wat list hij tot mij naderde. Het was alsof

hij mij vroeg: "Waarin hebt gij u zo verblijd?"

Ik gaf hem ten antwoord: "Omdat God Zich aan mij niet onbetuigd heeft gelaten, maar Zich heeft verheerlijkt aan mij onwaardigen zondaar, daarom heb ik mij zo verblijd." Maar toen was het alsof hij zei: "Weet gij wel dat gij van elders zijt ingeklommen, gelijk als een dief en moordenaar? Gij hebt genomen wat u niet toekwam."

O, wat werd ik door die aanvallen weer in de engte gebracht. Bovendien kwam mijn boos en bedrieglijk hart op de been en dat goddeloze hart spande met de vijand saam. Onder die aanvallen moest ik maar roepen: "Doorgrond mij, o God! en beproef mij en zie of er bij mij een schadelijke weg zij en leid mij op de eeuwigen weg."

In een toevluchtnemend geloof mocht ik wel eens op de Heere Jezus zien en tot Hem roepen, dat Hij mijn Redder en Zaligmaker nog eens mocht worden. O, wat ging ik al zuchtende de weg op. Soms dacht ik wel eens: kom, ik wil er maar uitscheiden, want daar helpt toch niets aan; maar och, ik kon het zuchten niet nalaten, want de Heere had iets in mij gelegd dat naar Hem uitging.

Ik werd onder dat alles weer moedeloos. Verdenkingen van Gods grondeloze liefde kregen de overhand in mijn hart. O, wat werd ik her- en derwaarts geslingerd door dat God-onterend ongeloof. Hierbij kreeg ik een gezicht naar binnen en daar was niets anders dan een samenstel van zonde en ongerechtigheid. Ik riep uit: O, wee mijner, dat ik zo gezondigd heb. Ik ging gebukt en in het zwart, gelijk iemand, die over zijn moeder treurt. Als ik zuchtte: "Och Heere, bekeer mij toch", dan was het al weder: "Scheid maar uit, het is toch vergeefs."

Nadat ik dan enige dagen in die toestand verkeerd had, werd de nood zo hoog, dat ik met luider stem uitriep: "O God van de hemel, nu moet ik sterven of bekeerd worden." Zodra ik die woorden gezegd had, kwam mij met veel kracht te binnen: "Kom dan en laat ons samen rechten, zegt de Heere; al waren uw zonden als scharlaken, zij zullen wit worden als sneeuw; al waren ze rood als karmozijn, zij zullen worden als witte wol." Toen ging er een pak van mijn hart. De kracht des ongeloofs werd verbroken en ik mocht geloven dat de Heere, Die het goede werk begonnen was, hetzelfde ook zou voleindigen tot op de dag van Jezus Christus. Een sterk vertrouwen werd in mij gewrocht dat God geen man was dat Hij liegen zou, of een mensenkind dat Hem iets zou berouwen. Ik was verblijd, want ik gevoelde zulk een liefdevuur in mij ontbranden tot de Heere, dat ik mocht uitroepen:

*Weg duivel, wereld, zonden,
'k Zat lang genoeg gebonden
In uw slavernij.
Maar nu ben 'k uit uw handen;
Verbroken zijn de banden,
Nu is mijn ziele vrij.*

Wat had ik daarin echter al weer mis gezien. Gods Woord is zulk een onveranderlijke waarheid. David zegt: als de Heere Zijn aangezicht verbergt dan word ik verschrikt. Zo was het mij ook als de Heere Zijn licht introk, dan werd het donker. Het was of mij gezegd werd: "Gij hebt u zelf maar iets opgedrongen en u daarin verblijd; uw eigenlievend hart maakt u maar wat wijs." O, het werd weer een roepen tot God om ontdekkend Geesteslicht, dat Hij mocht bewaren voor bedrog en ontdekken aan mijn eigenlievend hart. Rusten kon ik niet, want het was een doorbrekend werk geworden. Menigmaal was het mijn uitroep: "O God! verdoem mij toch niet."

Bekeerd moest ik zijn. Ja ik deed geweld op het Koninkrijk der hemelen. Soms kwamen godslasterlijke gedachten in mijn hart op. Dan moest ik mij zelf veroordelen en mijn eigen vonnis vellen en dan dacht ik, zulks kan met genade niet bestaan. Zo

raakte ik met mijn gehelen staat weer overhoop. Met al wat ik had ondervonden, vreesde ik, nog voor eeuwig om te komen. In zulke tijden, heb ik wel met Groenewegen gezegd:

*Och was mijn werk maar waarheid,
En zocht ik Jezus recht;
Mij dunkt ik zie met klaarheid,
Mijn werk is niet oprecht.*

Met tranen smeekte ik de Heere en deed ik belijdenis voor Hem. Niemand kan het begrijpen, dan die het bij ondervinding geleerd heeft. O, ik heb de Heere dikwijls gebeden om in waarheid ontdekt en overtuigd te worden, want ik was zeer bevreesd dat ik mij zou gerust stellen op een zandgrond. Bij de vromen durfde ik haast niet te komen en bij de wereld werd ik veracht en bespot; ik was maar een verachte fakkel. Maar de Heere kwam mijn ziel verkwikken.

Zekere nacht werd ik met schrik wakker; ik zei: "Och Heere! ben ik nog hier?" Het was mij een wonder dat ik nog leefde en nog in de mogelijkheid was van zalig worden. Toen kwamen mij deze regels te binnen uit Psalm 33: 10:

*Zijn machtig' arm beschermt de vromen,
En redt hun zielen van de dood;
Hij zal hen nimmer om doen komen,
In duren tijd of hongersnood!*

Wat was het mij een zielsverkwikking te geloven dat God machtig was om de vijanden ten onder te brengen en dat Hij mij niet zou doen omkomen. Ik dacht, laat het gaan zo het wil, als God maar aan het roer staat dan geen nood.

Daarop kreeg ik deze woorden: "Als God werkt wie zal het keren?"; ik zong van blijdschap. Als, ik een belofte ontving, o! dan was ik zo rijk, want ik maakte van de beloften en gestalten nog mijn grond. Maar daarvan moest ik afgebracht worden, want het moest Jezus zijn.

Dat zult gij later horen, hoe ik van alles afgedreven werd en als een redde- en radeloos zondaar door de Heere Jezus werd gered.

Ik heb een geruime tijd in die grond gestaan, hoewel ik bij tijden de moed wel eens opgaf. Maar als ik de vromen mijn weg en toestand aan de dag hoorde leggen of ik in een predicatie toestanden hoorde bespreken, waaraan ik kennis had, dan was ik verblijd en kon mijn weg weer voortgaan. O, dan meende ik soms dat ik alles bezat. Ik moest echter nog veel verliezen. Maar daar was ik nog blind voor, ik wist nog niet dat ik geheel en al uitgekleeft moest worden.

Het gebeurde mij wel dat de duivel mij alles betwistte, maar als ik dan weer eens hartelijk gebeden had of ik kreeg maar weer een toezegging uit Gods Woord, dan was ik weer gemoedigd. Zo ging ik mijn weg al voort met gestadige afwisseling; dan op de wolken en dan in de kolken. Ik was dikwijls bang voor de natuurlijke mensen dat ze hun vijandschap zouden betonen; dat belette mij voor de naam en zaak des Heeren uit te komen. Door toegevendheid haalde ik dan een duisternis over mijn ziel.

Maar het gebeurde eens op een Zondagavond, dat ik alleen thuis was, toen dacht ik: nu heb ik het vrij om mijn godsdienst uit te oefenen. Ik begaf mezelf in gebed, daarna begon ik te zingen uit Psalm 118: 3 en onder dat zingen kwamen er twee wereldse

buurmensen in. Ik schrikte er een weinigje van, maar de Heere gaf zoveel vrijmoedigheid, dat ik het zingen voortzette; zij keerden zich terstond om en verlieten het huis. Vooral de laatste regels uit dat Psalmvers vonden ingang in mijn hart:

*Daar God mijn schild en hulp wil wezen,
Wat zal een nietig mens mij doen.*

Ik dacht, al loopt nu het gehele huis vol vijandige mensen, dan zal ik nog tonen wie ik ben. Helaas! ik stond alweer te veel in eigen kracht, want zodra de Heere Zijn aangezicht verbergde was ik weer verschrikt en durfde geen woord zeggen. Daarna werd ik zo vreselijk aangevallen door de vijand, die mij zei: "Gij zult nog maken dat gij alle mensen tegen krijgt, vroom en onvroom. De vromen omdat gij niet in waarheid ontdekt en overtuigd zijt. Dat zien en horen zij wel aan u. En de natuurlijke mensen krijgt gij tegen omdat gij daar ook niets meer van weten wilt en zo zult gij nog maken dat gij allerakeligst aan het eind komt." O, mijn vrienden, zulke aanvallen waren als moordpriemen in mijn ziel. Soms riep ik uit in een vloed van tranen:

*Och wat zal ik nu gaan maken,
Om uit dien nare staat te raken,
Hoe kom ik nog tot God bekeerd!*

Ik kon wel zeggen, hetgeen vroeger mijn lust was, dat is nu mijn last en hetgeen vroeger mijn last was, is nu mijn lust; maar het ontbrak mij aan geloofslicht, ik kon niet zien dat de Heere zulks gewerkt had door Zijn Heilige Geest. Dit wist ik, dat er een grote verandering had plaats gehad, doch daarmee was ik niet gered.

Ik werd gekweld, dan met het een en dan met het ander. Er waren echter ruimere tijden; dan zei ik wel eens, ik hoop nog eens goed aan te landen; maar had ik een koel hart en harteloze gebeden, dan was ik weer moedeloos.

Het gebeurde eens, dat deze woorden met veel kracht mijn ziel binnendrongen: "Zalig zijn ze die treuren want zij zullen vertroost worden." Ik zei met de dichter: "Gij hebt meer vreugde in mijn hart gegeven dan de goddelozen in de tijd als hun koorn en most vermenigvuldigd zijn."

Ook vond ik meermalen troost bij de vromen. Zij riepen mij toe: "Houd maar moed, het is maar: strijd om in te gaan. De Heere Jezus is niet op aarde gekomen om vrede te brengen, maar het zwaard van oorlog en verdeeldheid."

Mijn weg was hun niet vreemd en dat bemoedigde mij. O, wat gevoelde ik op zulke tijden een bijzondere liefdeband in mij tot Gods kinderen. Ik zou wel dag en nacht bij hen willen blijven. In de wereld was ik niet thuis, mijn huisgenoten spraken nooit over God en Zijn dienst, zij waren vervreemd van zichzelf en van de verbonden der beloften. Daarmee had ik wel eens innig te doen, maar de vrijmoedigheid ontbrak dikwijls om vader, broeders en zusters te vermanen.

Een moeder had ik niet meer, die was gestorven toen ik nog een kind was. Ik was als een vreemdeling in huis. Dit veroorzaakte te meer dat de bestrijding zulk een kracht behield dat ik mijn oude weg maar weer kiezen moest. Ik moest met Gods knecht uitroepen: "Och Heere, gedenk mijner in de tenten van Kedar."

Dan dacht ik weder: als het nog maar waarheid is dan zal ik al dien strijd en die worstelingen nog wel doorkomen, al moet ik door water en vuur geleid worden. Van de keus die er gedaan was tussen God en mijn ziel, had ik geen berouw.

Het gebeurde eens dat ik zou gaan naar een plaatsje waar een eenvoudige boer¹ zou

---

¹ Cornelis Veldhuizen

catechiseren; ik durfde er haast niet heen te gaan, denkende dat de huisgenoten misschien hun vijandschap zouden betonen. Toen het dan tijd was om te gaan kwamen mij deze woorden met veel kracht te binnen: "Indien gij versmaad wordt om de naam van Christus, zo zijt gij zalig, want de Geest Gods en de Geest der heerlijkheid rust op u; wat hen aangaat, Hij wordt gelasterd, maar wat u aangaat, Hij wordt verheerlijkt."

Wel vrienden! zielsbemoedigend waren mij die beloften. Met vrijmoedigheid mocht ik naar de catechisatie gaan. Ik was zo rijk met die beloften dat ik dacht, ik ben toch ook een reisgenoot naar het hemels Jeruzalem. Ook viel mijn oog op deze Schriftuurplaats: "Verwondert u niet, mijn broeders, zo de wereld u haat."

O, die haat achtte ik dan niets. Het was mijn wens en de bede van mijn ganse hart om in de weg der zaligheid te mogen volharden, want die zullen zalig worden. Mijn keus mocht ik op zulke tijden ook vernieuwen met te zeggen:

*Zou deze keus mij ooit berouwen?
Nee, 'k wil op dezen Rotssteen bouwen,
Het eeuwig verbond blijft al de grond
Van mijn vertrouwen,
Dat, eer ik was, onwrikbaar stond.*

Zo bleef ik de Heere achterna lopen en waarom? Omdat de Heere mij vast hield en daarom kon ik niet los komen. O, gelukkig degenen, die God vasthoudt. Bij ogenblikken werd Hij mij noodzakelijk en onmisbaar voor mijn duizenden van schulden.

In al die toestanden maakte ik nog te veel mijn grond van wat ik ervaren had. Daardoor geraakte ik ook telkens weer in zulk een hopeloosheid. De Heere onthield mij echter Zijne ondersteuning niet.

Het gebeurde eens dat mij deze belofte te binnen kwam: "Gij zult mij leiden door Uw raad en daarna zult Gij mij in heerlijkheid! opnemen."

O, mijn vrienden, ik kan u niet mededelen hoe ik vervuld werd met blijdschap. Ik mocht mij zo onbedwongen, aan de Heere overgeven voor tijd en eeuwigheid, beide met ziel en lichaam; zoals de Heere met mij deed zo was het goed. Als ik Zijn raad zal hebben uitgediend, dan word ik in Zijn heerlijkheid opgenomen.

Ik stond daar dagen achtereen geen ogenblik mijn staat in twijfel trekkende, maar gelovende dat ik eenmaal zou komen in die plaats waar eeuwig rust en vrede zal genoten worden. Gedurig zong ik met verheuging uit Psalm 73:

*'k Zal dan gedurig bij U zijn,
In al mijn noodera, ' angst en pijn;
U al mijn liefde waardig schatten,
Wijl Gij mijn rechterhand woudt vatten.
,Gij zult mij leiden door Uw raad,
O God, mijn heil, mijn toeverlaat;
En mij, hiertoe door U bereid,
Opnemen in Uw heerlijkheid.*

Meermalen leed ik onder de aanvallen, dat ik niet uitverkoren was; dat ik Gods volk maar wat napraatte en zo meer. Dan was ik in grote banden. Maar de Heere vernieuwde de belofte, die Hij aan mij, onwaardige, gedaan had: "Ik heb u liefgehad met een eeuwige liefde en daarom heb Ik u getrokken met goedertierenheid." Daarin

ligt toch de eeuwige verkiezende liefde. Gods opgesloten, maar het ontbrak mij aan geloof.

Er zijn mensen, die het geloof in hun zak dragen en daarmee kunnen handelen zoals zij willen. Maar zulk een geloof had ik niet. Als de Heere mij de Geest des geloofs onttrok dan (ik moet het met schaamte erkennen) was ik ongelovig en dan moest: ik elke keer bij vernieuwing gelovig gemaakt worden. Het zaligmakend geloof is een gewrocht van de Heilige Geest,

Na verloop van vijf dagen behaagde het de Heere om de vijanden weer gevangen te leggen. Als de Heere in het hart komt dan moeten de vijanden wijken. Met kracht kwam de Heere tot mij met dit woord: "Is deze Mij, niet een uitverkoren vat?"

Toen zag ik dat de duivel een leugenaar was. Ik werd uit deze strik gered en met blijdschap riep ik uit:

*Des duivels list, die zware strijd,
Is niet in 't land hier boven;
De vijand zal in eeuwigheid,
Gods volk hun troost niet roven.*

O, wat was het mij een wonder dat de Heere op mij, onwaardige, had willen neerzien in het voorbijgaan van zoveel anderen. Ja ik moest in verwondering en aanbidding wegsmelten, want zag ik op mijzelf, dan moest ik met mijn ganse hart betuigen, dat ik niets anders in mij bevond, dan ongerechtigheid. Daarna was het wel eens: "O Heere, het is nog Uw goedertierenheid en trouw dat ik nog niet vernield ben en dat Uw barmhartigheid nog geen einde heeft genomen."

Toen vielen mij deze woorden in het hart: "De goedertierenheid des Heeren is over degenen die Hem vrezen."

Toen mocht ik geloven dat de Heere mij Zijn vreze in het harte gelegd had. Ik zei met Jozef: "Ik vreze God." De Heere vertroostte mij zeer met deze woorden: "Den oprechte gaat het licht op in de duisternis" en daarop kreeg ik deze woorden: "Die gepland zijn in het huis des Heeren, dien zal gegeven worden te groeien in de voorhoven onzes Gods!"

O, toen werd mijn mond vervuld met lachen en mijn tong met gejuich. Ik was verrukt van blijdschap. Toen zong ik:

*Dan zingen zij, in God verblijd,
Aan Hem gewijd,
Van 's Heeren wegen.*

Geen wonder dat ik op zulke tijden verblijd was. In diepe verootmoediging moest ik uitroepen: Wat heeft U, o Heere, bewogen dat Gij mij hebt willen trekken uit zo'n krom en verdraaid geslacht en uit een wereld die in het boze ligt. Als de Heere mij geen haak in de neus had gelegd, ik was gewisselijk als een hollend paard ten verderve gelopen; en ziet nu kwam de Heere op. Zijn tijd mij, onreinen zondaar, rukken als een brandhout uit het vuur, Dat is alleen het soevereine welbehagen des Heeren. In mij werd niet één goede hoedanigheid, noch voorgezien geloof of goede werken gevonden waarom de Heere het had kunnen doen, maar het is met recht, zoals de Heere Zelf getuigt: "Ik doe het niet om uwentwil, o huis Israëls, maar om Mijns heiligen Naams wil." O, ik moest wel eens met David uitroepen: "Wat zal ik de Heere vergelden voor al Zijne weldaden aan mij bewezen!"

Het gebeurde ook wel bij ogenblikken dat ik op de Heere Jezus mocht zien en dan was

het alsof er een heldere lichtstraal in mijn ziel scheen. Dan was mijn weg geheel effen. Maar helaas! zodra de Zon der gerechtigheid Zijn licht introk, dan werd het weer nacht; en dan kwamen vele vijanden weer op de ziel aanvallen alsof ik zou verslonden worden. Soms schenen de vijanden overwonnen te zijn en alsof ze allen uit het land van mijn hart vertrokken waren. Dan was ik eerst recht in mijn element. Maar op het onverwachtst zochten de vijanden de ziel weer in bezit te nemen. Ook had ik weer harde gedachten van de Heere. Nochtans was de Heere zo goed dat ik niet lang in dien toestand behoefde te verkeren, want mijn oog viel op deze Schriftuurplaats, dat de Heere nog nooit tot de huize Jacobs gezegd had: zoek Mij tevergeefs. Daarop kwamen mij deze woorden te binnen: "Zou de Heere een land dorstig maken en het niet drenken?" De kracht des ongeloofs werd weer verbroken, ik mocht geloven dat ik eens eenmaal zou gedrenkt worden uit dien vollen oceaan van genade. Ik begon van blijdschap te zingen:

*Hoopt op de Heer', gij vromen;
Is Israël in nood,
Er zal verlossing komen;
Zijn goedheid is zeer groot.*

O, wat had ik weer goedertieren gedachten van de Heere. Op zulke tijde zag ik zoveel heil en zaligheid in des Heeren dienst, dat ik wel eens zei, al werden mij duizend werelden aangeboden, ik zou ze ten enenmale verachten. Ja, ik kon met Ruth zeggen: "Uw volk is mijn volk", maar om te zeggen: "Uw God is mijn God" dat durfde ik niet; die zaak scheen mij zo groot toe. Maar op Gods tijd en wijze heb ik het ook in den gelove mogen zeggen. Gij zult het in het vervolg horen.

Meermalen zocht de vijand mij af te trekken van het lezen in Gods Woord. Hij stelde mij grote armoede voor ogen. De Heere echter vertroostte mij met deze woorden: "Zoek eerst het Koninkrijk Gods en Zijn gerechtigheid en alle deze dingen zullen u toegeworpen worden." O, wat werd ik vervuld met blijdschap. Ik zei: *Och Heere, Gij hebt Uw volk ook beloofd dat het brood hun zou gegeven warden en hun water zou gewis zijn.* Daarop begon ik te zingen van blijdschap:

*Uw goedheid, Heer', is hemelhoog;
Uw waarheid tot de wolkenboog;
Uw recht is als Gods bergen;
Uw oordeel grondloos; Gij behoedt,
En zegent mens en beest, en doet
Uw hulp nooit vruchtloos vergen.*

O, mijn vrienden, kon ik eens uitdrukken hoe ik gesteld was; ik was in een biddende gestalte en de zielsbegeerte vermeerderde van tijd tot tijd. Ik bleef maar zo biddend aanhouden bij de Heere, pleitende op de dierbare beloften die de Heere aan mij gedaan had. Ik geloofde wel dat de Heere ze wel vervullen zou, maar ik kon Gods tijd niet afwachten, ik wilde ze maar spoedig vervuld hebben. Dat was de weg niet, er was nog heel wat voor mij te leren op die school van Koning Jezus, doch gelukkig die maar als een leerling op die school gebracht wordt. Ik was bij tijden verblijd dat ik op zulk een school gekomen was, want daar werd geestelijke wijsheid geleerd, maar, door mijn zonde en het ongeloof ging ik het werk Gods verdenken. Dan kon ik niet meer geloven dat ik een leerling was op de school van Koning Jezus.

Zie, het ging mij als een reiziger op zee, dan mooi weer en zonneschijn en dan weer stormen en onweersbuien, zodat ik wel eens dacht, dat ik met mijn gehele schip

vergaan zou. Maar op zulke tijden ontbrak het mij aan geloofslicht, want dan kon ik de Stuurman niet meer zien, Die aan het roer van mijn schip stond. Als het geloof zich daarentegen een weinig oefenen mocht, vertrouwde ik mijn scheepje weer aan mijn Stuurman toe, denkende, ik heb geen gevaar te vrezen. Zo gaat het met Gods volk, gelijk als Jacob, hinkende moeten zij naar Kanaän reizen.

Maar o, wat zijn het toch gelukkige reisgenoten die een stap mogen gedaan hebben op de weg des levens, door de genade Gods; zij zullen ook in Gods kracht voortreden totdat ze aan het einde van hun reisweg komen, waar de kroon der overwinning hun is opgehangen. Daar zullen zij dan eerst recht, verzadigd worden van dat hemelse manna dat verborgen is.

Wel vrienden, wat kon ik op zulke tijden mijn weg gemoedigd voortreden met een gebroken hart en verslagen geest, waarop de Heere neerziet. In dit schreien en treuren ligt meer zoetigheid dan in de vreugden van de gehele wereld. In zulke toestanden heb ik menigmaal met Mozes gezegd, nog liever met het volk Gods kwalijk behandeld te worden, dan voor een tijd de genieting der zonde te hebben. Geen wonder dat de duivel zich in de weer stelde, want waar de Heere een huis bouwt, daar slaat de duivel een kapel naast en ik was een getrouw dienaar geweest van duivel, wereld en zonde.

*Ja, 'k had de zond' en ijdelheden
Nagewandeld en gediend;
Met mijn ziel en lichaamsleden,
Als een rechte wereldvriend.*

Zulken mist de duivel niet graag, want als de Heere er zo een rukt uit de macht des satans dan wordt zijn rijk afbreuk gedaan. Zo blijft het hier voor Gods kinderen maar een gestadig strijden.

*Wat heeft 'n Christen al te strijden,
Eer hij gaat ten hemel in.
Wat moet hij al niet lijden,
Verloochening aan wil en zin.*

En zo moest ik mijn pelgrimsreis al zuchtende voortreden. Maar de bevinding werkt hoop en die hoop beschaamt niet; omdat de liefde Gods in het hart is uitgestort door de Heiligen Geest. O, ik riep wel eens in verwondering uit met de Psalmdichter: "Wat is de mens dat Gij zijner gedenkt en de zoon des mensen dat Gij hem bezoekt." Wat toch een eeuwig wonder van Gods ontfermende zondaarsliefde, dat Hij nog zulke booswichten wil opzoeken en trekken uit dat diep gevallen mensdom. Ja ik zei met Groenewegen:

*O, de scepter van dien Koning
Is nog hier en daar aan 't werk.*

Dan was het zo mijn begeerte dat er maar meer in den lande mocht gehoord worden: "Ziet, deze en die is in Sion geboren en de Allerhoogste zal ze bevestigen." Ja, dat de aarde mocht vol worden van de kennis des Heeren zoals de wateren de bodem der zee bedekken." Daarin zou de naam des Heeren verheerlijkt worden en tot die verheerlijking was al mijn lust. Was het mogelijk, ik begeerde zonder zonde voor God te leven. Maar dat kon niet, want ik was omhangen met een lichaam der zonde. Maar wat de nieuwe mens betreft, dan was niets anders mijn lust, dan om in al de geboden Gods te wandelen met een volkomen hart, om Gode welbehaaglijk te zijn. Het was mij te doen om in oprechtheid en waarheid voor God te leven. Ik wantrouwde mijzelf. En geen wonder, want ik droeg een hart om, dat te, allen tijde alleenlijk boos was van

mijn jeugd af aan: Ja het was arglistig meer dan enig ding, dodelijk en venijn, wie zal het kennen?

Zulk een hart bezat ik, dat in de grond der zaak maar vijandig is tegen God en Zijnen zaligen liefdedienst. Maar doordat nu de Heere een nieuw geestelijk leven in de ziel gelegd had, werd bij de aanvang de natuur gedood en ten onder gebracht. Zodra echter het geestelijke leven begint te verflauwen, dan komt de natuur weer boven om Gods werk te beoorlogen. De strijd houdt nimmer op. Maar gelukkig, die met Koning Jezus ten strijde mag getrokken zijn, dezen zullen ook gewisselijk overwinnen. Al schijnt het hun al eens toe gelijk als David, dat ze nog een der dagen om komen zullen in de hand van Saul, geen nood. Ik dacht ook menigmaal: hoe kom ik nog de strijd te boven?

Het gebeurde mij weer op een morgen dat ik weer een gezicht kreeg in mijn verloren staat. Duizenden bij tienduizenden van schulden lagen er op mijn ziel en mijn gehele leven getuigde tegen mij; daar lag ik als een diep verloren zondaar voor God, geen raad wetende. O, mijn aangezicht was doorweekt van tranen over mijn grote zonderschuld. Mijn klacht was met David: "Ik klaag vanwege mijn zonden." Het was enige dagen voor Kerstmis. Dacht ik daaraan dan zuchtte ik, dat ik ook eens mocht geloven: "Heden is u geboren de Zaligmaker." Duizend vrezes vervulden mijn hart; evenwel lag dit nog op de bodem mijner ziel, dat God machtig was om van een hellewicht een hemeling te maken.

Ik begon mij echter hoe langer hoe zondiger te gevoelen; de moed ontviel mij, denkende: het zal mij wel nooit gebeuren.

Ingeleid op Kerstfeest in het lijden van Christus

Ten laatste brak het Kerstfeest aan en toen vervulde de Heere ook mijn begeerte. Door het geloof mocht ik zien, dat Hij een eeuwige verlossing had teweeggebracht. Hij kan volkomen zalig maken dat verloren was en toen was het alsof Jezus zo een straal van liefde in mijn hart schoot. Daarbij werd mij het lijden van Christus voorgesteld, dat ze Hem hadden bespot, veracht en versmaad, ja genageld aan het vloekhout. Jezus daarentegen heeft geduldig alles verdragen, vol ontferming over al degenen die Hem kwaad deden. Hij moest Gods schrikkelijke toorn dragen tegen de zonden om Zijn volk te verlossen van de toekomstige toorn.

O, wat zag ik een grootheid in dat lijden van die lieve Heiland. Toen mocht ik door het oog des geloofs mijn weg eens terugzien, dien de Heere al met mij gehouden had. O, wat moest ik dien weg zo goed keuren, die slechts leidde tot mijn vernedering, om 's Heeren werk te verheerlijken. Ik mocht zo gelovig vertrouwen de weldaden des Heeren aan mij bewezen. Uit mijzelfen zou ik toch nooit naar God gevraagd hebben. Het was loutere liefde en soeverein welbehagen des Heeren, die mij dwalend en herderloos schaap had opgezocht. O, toen moest ik maar in verwondering aan Zijn voeten wegzinken. Zo was ik toen op het Kerstfeest gesteld, Ja ik was als 't ware huppelende van blijdschap en zei met Groenewegen:

*Soms loop ik als een hinde,
Voor een kleinen ogenblik;
'k Zal wel haast weer ondervinden
Dat mijn hart zit in de strik.*

En dat was ook weer het geval. Die verruiming en blijdschap die ik had mogen genieten duurden niet lang. Er kwamen alweer spoedig aanvallen en mijn natuur begon ik ook weer te gevoelen, zondige gedachten doorliepen weer mijn ganse hart; en dat wel overal, waar ik ook was. Het was in de openbaren godsdienst of in de

verborgen bidplaatsen; op zulke tijden was ik nergens veilig en dan was dit zo mijn bidden tot God, dat Hij alles maar uit mijn hart zou wegnemen wat Hem mishaaagde, want het was zo mijn begeerte om tot ere Gods te leven. Dan was het met Groenewegen:

*Ik heb lust voor U te leven,
In dit benedenperk.
Maar Heer' Gij moet geven,
Genade tot dat werk.*

Dat ik zo gezondigd had smartte mij bitterlijk, maar dat ik het dagelijks nog zo kwam te bederven, smartte mij nog meer en ziet, zo moest ik al weer bezwaard de weg voorttreden. Met hetgeen ik op het Kerstfeest had mogen genieten, kon ik 't niet meer doen, ik miste er de zoetheit uit en eer het jaar ten einde liep verkeerde ik al weer in zeer zware bestrijding. Dat dreef mij uit met de enigste begeerte dat de Heere mij mét het nieuw jaar eens een nieuw mens mocht maken in Christus Jezus.

Oudejaarsavond ging ik ter kerk al zuchtende, dat de Heere in het afgaan van het oude jaar eens mocht nabij zijn. De leraar nam alleen dit woord tot zijn tekst: "Gedachtenis." Het gepredikte woord moest ik hartelijk toestemmen, maar ik zat onder het gehoor alsof het mij in het geheel niet aanging. Ongetroost ging ik naar huis. Maar toen ik Nieuwjaarsdag des morgens ontwaakte, toen kwamen mij deze woorden te binnen: "Ik zal u een nieuw hart en een nieuwen geest geven." Ik mocht weer geloven, dat de Heere mij had getrokken uit de macht der duisternis tot Zijn wonderbaar licht. Het was of ik met dit Nieuwjaar een geheel nieuw mens was geworden, want die oude Adam der zonde en allerhande vijanden lagen gevangen. Ik begon te zingen uit Psalm 118: 11:

*De steen, dien door de tempelbouwers
Veracht'lijk was een plaats ontzegt,
Is, tot verbazing der beschouwers,
Van God ten hoofd des hoeks gelegd.
Dit werk is door Gods alvermogen,
Door 's Heeren hand alleen geschied;
Het is een wonder in onz' ogen;
Wij zien het, maar doorgronden 't niet.*

Onder dat zingen kreeg ik weer een' weinigje gezicht in het lijden van de Heere Jezus, dat Hij n.l. alles geleden had voor de zonden Zijns volks. Dat Hij voor mij geleden en mijn zonden op Zich genomen had, dat durfde ik niet zeggen, hoewel ik innig mede verblijd was, dat Hij voor goddelozen was gestorven. Daarom had ik nog een hoop dat Hij ook voor mij in de dood was gegaan.

Maar het gebeurde mij toen op een nacht dat ik met schrik wakker werd. Toen was het alsof mij gezegd werd: gij kunt nooit zalig worden, want gij hebt gezondigd tegen de Heiligen Geest. De slaap week geheel van mijn ogen; ik stond op; van benauwdheid begon mij het zweet uit te breken; mijn genadestaat ging ik geheel verwerpen; het werk Gods ontkennen; had ik deze zonde bedreven, dan had God nooit naar mij omgezien. O, ik had het zo bang en zwaar.

Ik dacht aan Marcus 3, dat alle zonde en lastering de mensen zou vergeven worden maar zo wie gelasterd zal hebben tegen de Heilige Geest, die heeft geen vergeving in der eeuwigheid, maar is schuldig des eeuwigen oordeels. Ik had wel eens horen zeggen, dat wie gezondigd heeft tegen de Heilige Geest, nooit berouw over zijn zonden kreeg en ik meende dat ik toch een hartelijke droefheid en berouw had over de

zonde waardoor ik God zo onteerd had. Doch dan was het al weer: het is met u niets anders dan consciëntie-overtuiging en daaruit ontstaat een slaafse vrees voor de hel, maar het is u niet te doen om van de zonde verlost te worden. O, wat was ik allereendigst gesteld. Onder al die aanvechtingen des satans kon ik dag of nacht niet slapen en eten deed ik ook zeer weinig. In die toestand stond ik ruim veertien dagen.

Toen gebeurde het op een Maandagavond, dat ik van de catechisatie komende, met veel kracht deze woorden kreeg: "Ik zal met u een eeuwig verbond maken."

Maar dat was voor mij te groot. Merkt toch eens welk een tegenstander ik was; want als het de Heere niet te groot was om het mij te geven, behoefde het mij ook niet te groot te zijn om het aan te nemen. Drie dagen heb ik de Heere gebeden dat Hij die woorden van mijn hart zou wegnemen, omdat de zaak te groot voor mij was; en dat geschiedde. Maar o, wat moest ik daarvan de wrange vruchten plukken. De vijand bracht mijn ziel nog meer in beroering. Hij maakte mij wijs dat ik nooit kon bekeerd worden, omdat ik de beloften Gods had weggebeden en nu zou de Heere mij rechtvaardig overgeven naar het goed denken van mijn eigen hart. Ik moest mijn vijand toestemmen. Ik vreesde, dat ik de Heiligen Geest had bedroefd en Zijn werk in mijn ziel uitgeblust. Nu zou de Heere nooit weer naar mij omzien. Het was niet om te dragen. Nochtans kende ik niets op aarde, dat mij begeerlijker toescheen dan om de Heere te dienen. Bij ogenblikken had ik vurige begeerten om de Heere te zoeken en te dienen. Het werd mij, echter zo zwaar, dat ik meende te zullen moeten vergaan.

Toen riep ik uit; "Och Heere, help, help, of ik verga" en wat was daarop het antwoord? Het was dit: "Vrees niet, want Ik ben met u en zijt niet verbaasd, want Ik hen uw God. Ik sterk u. Ook help Ik u, ook ondersteun Ik u met de rechterhand Mijner gerechtigheid."

Het was alleen Gods eeuwige liefde en ontferming in Christus Jezus Zijn Zoon, die mij staande had gehouden en behoeden zou. Daarna kreeg ik deze woorden: "Ik de Heere worde niet veranderd, daarom zijt gij, o kinderen Jacobs, niet verteerd."

O, dat wegsmelten dat ik toen deed voor dien hogen God met smart en droefheid over de zonde, een walging hebbende van mezelf. Maar de Heere laat niet varen de werken Zijner handen en dat hield mij staande.

5. Ontdekking van de Heere Jezus

Daarop ontdekte Zich de Heere Jezus aan mijn ziel. Die Zon der gerechtigheid ging al hoger en hoger op. O, wat zag ik toen een gepastheid en dierbaarheid in Hem. Zijne liefde vervulde mij en verwekte zulk een wederliefde tot Hem dat ik dacht: al moest ik door water en vuur gaan om Jezus te bekomen, het zou mij niet weerhouden. Daarbij vielen deze woorden in mijn hart: "Al wat aan Hem is, is gans begeerlijk." De beloften, gestalten en werkzaamheden begonnen mij toen als grond te ontvallen. Het moest Jezus alleen en geheel zijn, zo een dichter zegt:

*Geef mij Jezus of ik sterf;
Buiten Jezus is geen leven,
Maar een eeuwig zielsverderf.*

Mijn zielsbegeerten tot de Heere Jezus waren sterker dan de dood en harder dan het graf. Kon ik eens uitdrukken hoe ik gesteld was! Die het bij eigen ondervinding kennen weten het, wat het is, reikhalzende te zijn naar dien dierbaren Bloedbruidegom, Die kijkt door de vensteren en blik door de traliën. Deze openbaringen van de Heere Jezus hadden grote kracht en ik wederstond de bestrijdingen des satans en van het ongeloof er mede. Toch kon ik het, in de strijd niet

staande houden. Dat was mij zo klaar als ik dacht, hoe nabij het komen kan en toch buiten zijn, als blijkt uit Hebreeën 6 en uit de dwaze maagden. Dikwijls vreesde ik, dat het ook mij zo gaan zou. Daartegenover mocht ik pleiten op Zijn dierbaar Woord, dat Hij toch gekomen was om zondaren te zaligen. O, wat gevoelde ik dan een liefdevuur in mijn ziel ontbranden tot dien dierbaren Heere Jezus. Dan zag ik klaar dat Hij zo onmisbaar was voor de duizenden van schulden die er op mijn ziel lagen. Hem had ik nodig tot mijn schuldovernemende Borg en Middelaar. Soms leefde ik in een sterke hoop dat ik Hem nog wel tot mijn deel zou krijgen. De bestrijders benauwden wij wel, maar konden mijn hart niet van Jezus aftrekken. Ik zuchtte gedurig: *Och, Heere Jezus, dat Gij de mijn waart en ik de Uwe*. Als ik honderd zielen en lichamen gehad had, ik zou ze gaarne aan de Heere Jezus hebben willen opofferen. Mijn eigen leven achtte ik niet te veel om het voor Hem af te leggen.

* *

*

6. Diepere ontdekking

Van tijd tot tijd werd ik meer ontdekt aan mijn blindheden dat ik niets kon toebrengen tot de zaligheid, want uit mijn hart welden niets anders op dan gruwelen op gruwelen en zonden op zonden, te veel om te noemen. Dan werd mij de Heere Jezus te meer noodzakelijk en onmisbaar. In sterke begeerte riep ik uit:

*Mijn ziel bezwijkt van sterk verlangen;
Mijn hart roept uit tot God, Die, leeft
En aan mijn ziel het leven geeft.*

Ik was bij ogenblikken zo innig verblijd, dat er een Zaligmaker was om zondaren te behouden en te zaligen en dan zei ik:

*Ja mijn ziel gij moogt wel beven
Was er Koning Jezus niet.*

O, wat waren mij op zulke tijden de eenzame en verborgen bidplaatsen zoet en aangenaam. Die dierbare Jezus was mij de Schoonste der mensenkinderen. O, wat zou ik gaarne tot Hem gevluht hebben als ik maar voeten des geloofs had gehad om tot Hem te gaan. Doch die ontbraken mij. Maar de uitgangen van mijn hart waren tot Hem met de uitroep:

*Jezus is 't alleen,
Daar mijn hart gaat heen,
Naar dien Levensvorst
Mijn ziel gedurig dorst.*

Ja, ik schreeuwde gelijk een hert schreeuwt naar de waterstromen, also dorstte mijn ziel naar God. Welk een bereidwilligheid en volheid zag ik in Hem. Ik mocht geloven dat ik nog eens zou gewassen worden in Zijn alreinigend offerbloed. Ik lag verslonden in de liefde en ik mocht met Paulus getuigen: "Ten laatste van allen is Hij ook van mij als van een ontijdig geborene gezien", en door dat zien op Jezus werd de liefde zo sterk dat mijn lichaam het bijna niet kon dragen; ik verkeerde enige dagen in die zalige liefde en genoot veel troost uit deze belofte die de Heere mij toediende: "Ik zal u mij ondertrouwen in gerechtigheid."

Het was of ik een hemel op aarde had. O, ik kon het niet genoeg voor de Heere erkennen en waarderen dat Hij Zijn genade aan mij wilde verheerlijken en dat aan zo een ellendig voorwerp als ik, die niets anders had verdiend dan de eeuwige dood. Ik zei soms: "Niets zal mij kunnen scheiden van de liefde Gods in Christus Jezus", en in de verruiming van mijn hart zong ik:

*Gij toch, Gij zijt hun roem, de kracht van hunne kracht;
Uw vrije gunst alleen wordt d' ere toegebracht;
Wij steken 't hoofd omhoog, en zullen d' eerkroon dragen,
Door U, door U alleen, om 't eeuwig welbehagen;
Want God is ons ten schild in 't strijdperk van dit leven,
En onze Koning is van Israels God gegeven.*

Ik riep uit met tranen in de ogen: "Wat zal ik de Heere vergelden voor al de weldaden aan mij onwaardige bewezen." Met het volk des Heeren wenste ik den, Heere te loven en te prijzen: Ziet de Heere is goed en Zijne goedertierenheid is in eeuwigheid en Zijne getrouwheid is van geslacht tot geslacht. O, wat was ik wonderlijk gesteld. Ja ik

leefde in de hope eens te zullen juichen voor de troon met al de uitverkoornen en dan dat loflied volmaakt te zingen: "Gij hebt ons Gode gekocht met Uw bloed."

O, wat was ik zalig gesteld. Het was voor mijn ziel alsof ik in het voorportaal des hemels was en alsof Jezus mij kuste met de kussen van Zijn mond. Toen was het zo gedurig mijn begeerte dat de Heere mij maar thuis zou halen om God daar eeuwig te aanschouwen en te loven in Zijn heiligen tempel.

O, geliefde kinderen Gods, hoe verlangde ik op zulke tijden om maar altijd bij Jezus te zijn. Mijn vrienden, kon ik eens uitdrukken hoe dat ik gesteld was, maar och, het aardse kan het hemelse niet uitspreken, dat blijft, voor de eeuwigheid bewaard. Ja, wat Gods arm volk bij tijden aan de Heere heeft is niet om te zeggen.

In zulk een toestand heb ik toen nog wel enige dagen mogen verkeren; het licht scheen helder in mijn ziel, zodat ik meende dat mijn weg geheel effen was; maar helaas, de Zon der gerechtigheid ging weer onder en het werd weer nacht; en zodra het nacht wordt bij de ziel, komt het ongedierte weer te voorschijn. En ik was niet bestand tegen zulk een menigte, die tegen mij kwam. Dan ging de strijd over mijn weg en staat; dan gaf ik somtijds de moed weer geheel op en ging dan het werk Gods weer, verdacht houden. Zo was ik dan op de wolken en dan weer in de kolken. Hoe wonderlijk is de Heere in Zijn weg, en werk; Zijn naam is ook Wonderlijk, Raad, Sterke God, Vader der Eeuwigheid, Vredevorst.

Ik ontquam dan de strik weer en verblijdde mij in de Heere; want

*Jezus kwam Zich openbaren
Aan een ellendig' in de tijd;
Die bedrukt ging in gevaren,
Maar Jezus schonk Zijn zaligheid.*

O, wat toch een eeuwig wonder dat vijanden met God verzoend worden door de dood Zijns Zoons. De Heere Jezus was mij lief en dierbaar en dit waren mijn hartgrondige en vurige zielsbegeerten om volkomen gewassen te mogen worden in dat dierbare bloed des kruises. Ik genoot veel zaligheid aan mijn ziel, nochtans gevoelde ik een onvoldaanheid van binnen en al die lege plaatsen wilde ik zo gaarne vervuld hebben door de genade des Heeren. Zo was ik nog al aanhoudend werkzaam aan de voeten van de Heere Jezus. Ik zei met de dichter

*Ik, zal standvastig wachten blijven, Heer',
Totdat ik krijg mijn zielsbegeer';
En nooit zal zijn mijn pak ontbonden
Totdat ik Jezus heb gevonden.*

Maar helaas! ik geraakte in een werkeloze toestand. Toen werd ik aangevallen dat het met mij niet oprecht was, want, zo rein ze van binnen, gij wordt hoe langer hoe goddelozer; zie eens in anderen, die in waarheid overtuigd zijn, die hebben geen rust, die zijn veel zwaarder overtuigd dan gij en daarom is het met u maar wat napraten. Zo werd ik weer gekweld en aangevallen, dan met het een en dan met het andere in strijd zijnde, dat mijn werk geen waarheid was. Maar na verloop van een wijle tijds was het op een zekeren morgen dat ik mij voor het alwetend oog van God mocht neerleggen om van Hem doorgrond te mogen worden; ik kreeg mijn noden en behoeften aan Hem op te dragen.

En ziet! toen was het de tijd der minne. Ik kwam als een arm zondaar tot Jezus die het buiten Hem niet meer stellen kon en Hij ontdekte Zich aan mijn ziel in Zijn neerbuigende liefde en ik mocht weer verkeren in de zalige gemeenschap met de Heere Jezus. O, die zalige uitlatende liefde die ik aan mijn ziel mocht ondervinden laat

zich niet bespreken. Ik kon toen met Maria getuigen: "Grote dingen heeft Hij aan mij gedaan; Hij Die machtig is en heilig is Zijn naam."

O, mijn vrienden, wat stond de Heere Jezus bij mij op een hoge prijs. Al hadden ze mij de gehele wereld voor Hem willen geven en voor Zijn liefde, ik zou het ten eenenmale veracht hebben. In zulke tijden was mij de wereld geen antwoord waard.

O, volk van God, maakt toch, de Heere groot, want Hij is het zo waardig. Hem komt toe alle lof, eer, aanbedding en dankzegging tot in eeuwigheid.

Zo ruim was het echter niet altijd. Och neen! zondige begeerten maakten het mij soms zo donker, dat ik in Christus geen gedaante of heerlijkheid zag. Dan kwamen ook de vijanden mijn ziel weer aanvallen. De duivel wierp mij schrikkelijke, godslasterlijke gedachten in het hart en omdat ik van nature zo verdorven was door de zonden, daarom had de satan des te meer macht om mij zulke gruwelijke gedachten voor te leggen. Paulus neemt zulke listen vurige pijlen des bozen. De duivel zoekt de verdorven natuur des mensen al meer te vergiftigen. Dat was alsof ik een hel op aarde had. Ik vreesde nog een der dagen om te zullen moeten komen in de handen van dien helse Saul.

Maar het gebeurde een zekere morgen dat ik een beschamende zegen kreeg met deze woorden: "Wat zijt gij zo vreesachtig, hebt gij geen geloof?" Die woorden sprak Jezus eenmaal tot Zijne discipelen toen zij in het schip waren en daar een grote storm was gekomen, zodat de golven over het schip sloegen en het vol water kwam. Het was mij ook tot moedgeving dat er nog zulk een zwakheid des geloofs in de discipelen des Heeren gevonden werd. Zij moesten ook nog bidden: "Heere, vermeerder ons het geloof."

Kort daarop stond de Hemelvaartsdag gevierd te worden. Die dag zal een gedenkdag voor mij blijven. Het was 1872. Hemelvaartsdag, des morgens, verkeerde ik in een zeer zware strijd; ik vreesde dat ik nog in de hand des vijands zou moeten omkomen. Maar neen! de Heere kwam mij voor met deze woorden: "Ik zal met de bezoeking de uitkomst geven, opdat gij ze kunt verdragen." Ik werd werkzaam met die woorden en geloofde dat de Heere uitkomst zou geven. Daarop werd ik ingeleid in de goedertierenheid des Heeren en zag wie de Heere voor mij was en daar tegenover wie ik was voor Hem. Ik zei: *O ja, Heere, ik kan het in geen bewoording brengen hoe goed en goeddoende Gij toch zijt voor een arm verloren zondaar!*

De Heere toonde dat hij niet alleen een God was van verre, maar ook een God van nabij. Ik geloofde dat de Heere mij niet aanzag in mij zelve maar in Jezus, Zijn lieven Zoon, Die alles aangebracht had en Zichzelf had opgeofferd voor de zonde. O, ik riep uit in verwondering: *Ja Heere, Uw goedertierenheid leidt mij tot bekering.*

Ik moest erkennen dat God in mij werkte, beide het willen en het werken naar Zijn welbehagen. Ik dacht toen: wat is het toch wonderlijk dat sterke geloof en op een anderen tijd weer zo zwak. Onder dat denken vielen mij, deze woorden met kracht in: "Wanneer het volmaakte zal gekomen zijn, zal hetgeen ten dele is te niet gedaan worden."

Ik zag klaar hoe hier alles maar ten dele was; ik geloofde ten dele en ik kende ten dele. Eens zou ik in bit volmaakte komen en hetgeen ten dele is te niet gedaan worden. O, ik zonk in verwondering weg....

*Hier geniet 'k d' eerstelingen,
En die maken mij zo rijk;
Dat 'k juichen kan en zingen,
En verachten al het slijk.*

Wel, mijn vrienden, kon ik eens uitdrukken hoe ik gesteld was; maar ach, daar kan ik slechts van stamelen, hoe zoet en zalig het is als hier de eerstelingen en zielszalige vruchten mogen genoten worden van het eeuwig zalig leven. O, ik werd het niet en God het al. Ik moest al weer in verwondering uitroepen:

*Waarom was het op mij gemunt,
Daar zovelen gaan verloren,
Dien Gij geen ontferming gunt?*

Wat zag ik ook een dierbaarheid in de volzalige Jezus. Mijn zielsbegeerten gingen naar hem uit om in hem geborgen te mogen zijn, gelijk als Noach in de ark, want ik gevoelde nog lege plaatsen in mijn ziel en die moesten door Hem vervuld worden. Ik begeerde met Jozua en Kaleb te volharden en te gaan door bezaaide en onbezaaide wegen, hopen op de belofte Gods: "Die volharden zal tot het einde, die zal zalig worden." zo heb ik die Hemelvaartsdag de Heere zaliglijk mogen ontmoeten.

Kort daarop geraakte ik weer in een weg van gestadige veroordeling. Het was op een Zondagmiddag dat ik een ogenblik lag te slapen. Ik droomde dat het de dag des oordeels was en het was alsof ik zag, dat het gehele menselijke geslacht verdeeld stond in twee partijen. Aan de rechterhand van de Zone Gods zag ik de verlore schaar, voor wie een eeuwige heerlijkheid geopend was. Maar aan Zijn linkerhand zag ik diegenen staan die duivel, wereld en zonde gediend hadden; voor hen was niet anders geopend dan de eeuwige duisternis. Het was alsof ik het gewoel, geklaag en gekerm hoorde dat daar was. Ik kon niet anders geloven of ik stond ook bij die partij, die moest horen: "Gaaf weg van Mij, gij vervloekten in het eeuwige vuur, hetwelk de duivel en zijnen engelen bereid is."

Het was een benauwde droom, want ik meende dat ik zo in de hel zou gestoten worden. O, ik kan niet schrijven welke vreselijke dingen ik daar zag en hoorde. Ja ik had het zo benauwd tot stikkens toe. Het was of ik al uitriep: "Bergen valt op ons en heuvelen bedekt ons van voor het aangezicht Desgenen Die op de troon zit."

Ten laatste dan werd ik met schrik wakker; ik was zo ontroerd, dat ik haast niet wist waar ik was. Een ogenblik wakker zijnde kreeg ik deze belofte: "Ik heb u in zes benauwdheden geholpen en in de zevende zal het kwaad u niet aanroeren." Zo kreeg ik enige verruiming en toen kon van mij gezegd worden gelijk als van een Paulus: "Want zie hij bidt." Dat was een ademtocht voor mijn doodsbenauwde ziel.

Toen ik eens onder een voorbereidingspredicatie verkeerde, werd ik zeer bemoedigd. De leraar haalde aan, dat Petrus gezegd had: "Heere, Gij weet alle dingen; Gij weet dat ik U liefheb." Die woorden vonden ingang in mijn hart en daarbij ontdekte zich de Heere Jezus aan mijn ziel in Zijn liefde en volle ontferming. Welk een klaar onderscheid maakte de leraar tussen diegenen, die deel hadden aan het Avondmaal en die er geen deel aan hadden. Toen ik de kenmerken hoorde opgeven van het volk dat deel had aan het Avondmaal, kon ik er, niet aan twijfelen, of ik was ook een van diegenen, die het bruiloftskleed aan hadden. Ja van blijdschap liepen mij tranen uit de ogen en toen liet de leraar zingen uit Psalm 26: 8:

*Wat blijdschap smaakt mijn ziel,
Wanneer ik voor U kniel
In 't huis, dat Gij U hebt gesticht!
Hoe lief heb ik Uw woning,
De tent, o Hemelkoning,
Die G', U ter eer, hebt opgericht!*

In zulke tijden was mij het juk Christi zacht en Zijn last licht. Met Jesaja mocht ik getuigen: "Ik ben zeer vrolijk in den Heere en mijn ziel verheugt zich, in mijn God." Zo mocht ik enige dagen verblijd mijn weg voortgaan.

Op het onverwachtst geraakte ik echter weer in een treurige toestand. Zekere avond werd ik kwaad om een heel geringe zaak. In haastige drift misbruikte ik de Naam des Heeren; maar o, wat een tranen en benauwdheid heeft mij dat gekost. De zonde werd mij zo zwaar en gruwelijk voor ogen gesteld, dat ik niet wist waar ik het zou wenden. Alles veroordeelde mij; het was alsof ik op de oever van de hel geplaatst werd. Ik moest met David zeggen: "Banden des doods hebben mij omvangen en beken Beha's verschrikken mij; banden der hel omringen mij en strikken des doods bejegenen mij." Was ik in de verborgen bidplaatsen dan scheen de hemel van koper te zijn, zodat er geen gebed door kon. O, ik dacht: God heeft mij verlaten. Het was alsof ik dag en nacht onder de toorn Gods ging. O, wat moest ik de wrange vruchten plukken en met David zeggen: "Mijn zonden zijn steeds voor mij." Maar toen viel mijn oog op deze Schriftuurplaats in Psalm 97: "Ik ben jong geweest; ook ben ik oud geworden en heb niet gezien de rechtvaardige verlaten." Dat gaf een weinigje verruiming. Maar ach, hoe vreselijk werd die bestreden. Ik was geen rechtvaardige, want ik had Gods naam misbruikt. O, wat berouwde het mij, dat ik het Wezen Gods zo beledigd had; de benauwdheid over die zaak was zeer groot.

Toen gebeurde het mij, dat deze woorden met veel kracht mijn ziel binnendrongen: "Roept Mij aan in den dag der benauwdheid en Ik zal u uit helpen." Ik gevoelde een innige behoefte om door de Heere geholpen te mogen worden. Daarop kreeg ik deze woorden: "Ik zal u Mijn heil doen zien." De kracht des ongeloofs werd verbroken. Ik zei met David: "Zo Uw woord, Heere, mijn troost niet ware geweest, zo was ik vergaan in mijn ellende." Toen vielen mijn ogen op deze Schriftuurplaats: "Verblijd u niet, o mijn vijandin, wanneer ik gevallen ben, zal ik weer opstaan; wan neer ik in duisternis gezeten ben, zal de Heere mij een licht zijn, enz., Micha 7: 8-10. Zo kwam mij de Heere vrijheid uitroepen en als een gebondenen opening der gevangenis. Onder het zingen uit Psalm 68: 6 mocht ik geloven dat mij een beter lot bereid en de heilzon aan het dagen was. Daarop ontdekte zich de Heere Jezus weer aan mijn ziel in Zijne neerbuigende liefde. Ik verbond mij weer opnieuw aan Hem.

Wel, vrienden, hoe ik gesteld was, kan ik niet schrijven; dat blijft voor de eeuwigheid bewaard. Het was alsof ik een zekerheid in mij gevoelde dat de Heere Jezus het leven van mijns leven was, Die mij bij aanvang verlost had van de eeuwigen dood. In dien zaligen toestand kreeg ik deze woorden: "De vrucht der rechtvaardigheid wordt in vrede gezaaid voor degenen die vrede maken." Ik begon te zingen:

*Maar (blij vooruitzicht, dat mij streelt 1)
Ik zal, ontwaakt, Uw lof ontvouwen,
U in gerechtigheid aanschouwen,
Verzadigd met Uw Godd'lijk beeld.*

De vijanden schenen overwonnen te zijn, want zij waren allen uit het land van mijn hart vertrokken. De liefde, die ik gevoelde tot dien dierbaren Jezus was onuitsprekelijk; ik lag als het ware er in verslonden.

7. De Heere Jezus omhelzen

Op zulke tijden was het zo mijn innige begeerte om de Heere tot mijn deel te mogen hebben voor tijd en eeuwigheid. Dan achtte ik alle dingen maar schade en drek te zijn om de uitnemendheid der kennis van Jezus Christus! Ik werd echter meermalen gekweld door de vraag: hoe word ik het eigendom van de Heere Jezus?

Toen ik eens weer zo bezwaard liep te denken, kreeg ik deze woorden: "Die tot Mij komt zal Ik geenszins uitwerpen." Het werd mij een behoefte in waarheid tot Hem te mogen komen en daarop kreeg ik deze woorden: "Mijn zoon, geef Mij uw hart." En wat gebeurde er?

Ik mocht mij onbedwongen aan Hem overgeven, beide met ziel en lichaam voor tijd en eeuwigheid. De liefde van Christus werd zo sterk in mij, dat mijn lichaam het niet kon dragen; ik kon mijn beroep bijna niet waarnemen. O, mijn vrienden, de zaligheid en liefde, die ik gevoelde, was sterker dan de dood en harder dan het graf. Die liefde bedekt menigte van zonden en dat maakte nu het grootste wonder, uit dat de Heere op zo een had neergezien; ja, eer de bergen waren geboren en de aarde was gegrondvest. Maar onder dat alles kreeg ik deze aanval, dat ik meer besprak dan ik inderdaad bezat. Ik was altijd zeer bang om iets aan te nemen, dat mij niet toe kwam. Onder die aanvallen was de Heere zo goed mijn zier opnieuw te doortrekken met Zijn liefdegloed. De vijanden moesten weer op de vlucht. Ik kende geen andere Zaligmaker; ook begeerde ik geen andere zaligmaker; Hij alleen kon mijn lege plaatsen vervullen.

En daarop kreeg ik deze woorden; "In het huis Mijns Vaders zijn vele woningen, anderszins zou Ik het u gezegd hebben: Ik ga heen om u plaats te bereiden", en daarop deze woorden: "Ik doe het niet om uwentwil, o huis Israëls, maar om Mijns heiligen Naams wil." O, mijn ziel zonk weg in verwondering. Ja ik mocht de Heere Jezus omhelzen met de zielsarmen des geloofs, Die zoveel had geleden voor Zijn volk tot op Golgótha toe, waar Hij uitriep voor. Zijn uitverkoornen: "Het is volbracht."

Welk een vrijmoedige toegang had ik tot de troon der genade door de Heere Jezus. Mijn ogen waren op Hem, dien oversten Leidsman en Voleinder des geloofs, Die voor de vreugde, die Hem voorgesteld was, het kruis heeft verdragen en de schande veracht en is gezeten aan de rechterhand des troons Gods. Ik had Jezus in het hart; de hemel in 't oog en de aarde onder de voet en ik riep uit:

*Groter goed ik niet en kenne
Dan te dienen dezen Heer'!*

Al wat aan Hem is, is gans begerlijk; ja zulk een is mijn Liefste, ja zulk een is mijn Vriend, gij dochteren van Jeruzalem.

In het bijzonder werd ik gedurig bepaald bij het lijden van Christus; dat Hij onze krankheden op Zich genomen, onze smarten gedragen had en als een lam ter slachting werd geleid en als een schaap dat stemmeloos is voor dien die het scheert, alzo deed Hij Zijnen mond niet open. Door Zijn striemen is ons genezing geworden. O, die dierbare Jezus! Gij de mijn en ik de Uw en dat voor eeuwig. De liefde deed mij bijna bezwijken. En o, vrienden, wat waren mij de zonden smartelijk, toen ik zag, dat de Heere Jezus al mijn zonden gedragen had in Zijn lichaam op het hout des kruises. Ik had dien lieven Jezus aan het vervloekte kruishout genageld!

Zo ben ik enige dagen zielsverkwikkend werkzaam geweest, maar op het onverwachtst kwam er weer een leger van vijanden aanvallen waartegen ik niet bestand was. Door het God-onterend ongeloof ging ik zelfs mijn genadestaat

verdenken. Ik moest dan wel eens het heilig ongenoegen Gods ondervinden. Na verloop van een kleine wijle tijds kwamen mij deze woorden te binnen: "Gij zijt duur gekocht."

Ik kreeg weer een gezicht op de Heere Jezus en zag klaar door het geloof dat Hij uit enkel liefde Zijn dierbaar hartebloed had laten stromen op Golgótha voor de zonden Zijns volks. Met dat bloed had Hij Zijn uitverkoornen gekocht. Ik mocht geloven tot die gekochten te behoren. O, wat was het mij een wonder dat de Heere weer naar mij kwam omzien. Enigen tijd mocht ik toen weer zielsverkwikkend werkzaam zijn met de Tweede Persoon.

* *

*

8. Begeerte om tot predikant opgeleid te worden

In die toestand kreeg ik begeerte om tot predikant opgeleid te worden. De lust daartoe vermeerderde van tijd tot tijd. Ik deelde dit aan mijn huisgenoten mede en zij gaven mij vrijheid daartoe alle middelen te gebruiken. Ik moest er echter eerst eens met de leraar over spreken. Daarin had ik niet veel zin; ik kwam nooit bij hem ter kerk, omdat ik met zijn leerstelling mij gans niet verenigen kon. Evenwel, ik bezocht hem en sprak er met hem over. Hij ried het mij niet aan, omdat de studie voor mij vele jaren eisen zou. Dat gesprek zette mij wel wat terug. Maar toen zei hij, als ik lust had voor catechiseermeester te leren, dan zou hij mij daartoe opleiden. Daar had ik in het geheel geen zin in. Ik deelde hem mee, wat de Heere aan mijn ziel gedaan had. Toen zei hij, het behoeft u tot geen verschrikking te wezen, maar ik geloof, dat, het met u is als met Paulus; *die kon in het vlees roemen*.

En zie, door dat zeggen werd ik zo geducht geslagen dat ik geen woord meer kon zeggen; ik nam dadelijk afscheid van de dominee. Van mijn opleiding kon niets komen en ik geraakte zo in de war, dat ik het werk Gods ging verdacht houden. Zelfs kwam ik in een weg van hevige vijandschap tegen God. Van achteren heb ik mogen verstaan dat de Heere met mij voor had, mij te ontbloten; maar daarop had ik tegen en dus stond ik in vijandschap tegen God. O, het is zulk een moeilijke les om te leren dat wij uit genade moeten zalig worden. Soms kwamen mij zeer vertroostende waarheden op het hart, maar zij hadden geen kracht mijn vijandschap te breken. De vijand benauwde mij met vele verzoeken, om een eind aan mijn leven te maken. Wel kwam de Heere mij gedurig met Zijn Woord voor, maar ik wilde daarop, geen acht slaan. Wat er al in het hart omging kan ik alles niet meedelen; het zou ook niet stichten. Het gebed was weer stom geworden; ik kon ook niet meer schreien over mijn zonden zoals wel op andere tijden. Dat veroordeelde mij gestadig. O, ik dacht, waar zal het nog met mij aankomen?

De werkzaamheden werden bij de hand afgebroken. Ik zou graag weer van voren aan begonnen zijn, want ik vreesde dat ik mezelf bedrogen had. Ik kon niet meer bidden. Ik begeerde dat ik eens een keertje hartelijk bidden mocht. Dat zou een ademtocht voor mijn ziel zijn geweest, maar ziet, de Heere had hierin een wijzen weg met mij voor, want ik moest in dezen leren de afhankelijkheid van de Heere. Ik, zag dat al mijn bidden, zuchten en mijn tranen mij niet konden vrij maken. Daarop kwamen mij deze woorden te binnen: "Indien de waarheid u zal vrijgemaakt hebben, zo zult gij waarlijk vrij zijn."

Toen leerde ik eerst recht kennen mijn geestelijke blindheid in de weg van zaligheid. Het werd hoe langer hoe ellendiger, want ik begon alles te verliezen; dan werd hier een been gebroken en dan daar een; dan hier een vogel van de tak geschoten en dan daar een; en zo werd ik al uitgekleeft. Het moest geheel redde- en radeloos zijn. Maar mijn natuur stond er in vijandschap tegen op. Vele zonden die ik meende dood te zijn, kwamen weer levendig boven. Mijn ziel was gekomen in de verschrikkingen des doods en der verdoemenis en van de toorn Gods!

Nu schatte ik mij geheel verloren, te meer omdat de lust ook zo weg ging. Ik durfde in geen een boek meer lezen; bidden durfde of kon ik ook niet meer. Ik dacht, ik ha mij zelve bedrogen voor de eeuwigheid. Ik had maar geroepen: *Heere! Heere! en niet gedaan de wil des Vaders, die in de hemelen is*.

O, vrienden, ik moest in die toestand mijn eigen vonnis uitspreken. Zekere morgen, toen ik van mijn knieën was opgestaan, kwamen mij deze woorden te binnen: "Ik moet wassen en gij minder worden." Een ogenblik later was ik alleen in het veld en toen vraagde ik de Heere in eenvoudigheid, hoe dat ik wel wezen moest om het rechte

voorwerp van behoudenis te zijn. Toen was het of mij uit de hemel werd toegeroepen: "Gans ontbloot!" Ik moest toen bidden dat de Heere mij maar zou ontbloten. Maar het duurde niet lang of ik geraakte weer in een weg van vijandschap. Zo tobde ik geruime tijd voort. Het werd steeds ellendiger. Ik beschouwde mij als een goddeloos monster, vol van zonden en ellenden. Daartegenover zag ik niet anders dan een heilig en rechtvaardig God, Wiens ogen waren als een vlamme vuurs. En ik zag tussen mij als zondaar en God als heilig en rechtvaardig geen Verlosser. Aan Gods recht moest voldaan worden en ik kon niet voldoen. Alles was mij ontvallen en er bleef niets over dan een ellendig voorwerp vol zonden en schuld.

Toen sprak de Heere tot mijn ziel deze woorden: "Zie hier ben Ik; zie hier ben Ik!" De Middelaar Gods en der mensen stond in 't midden om mij te behouden. Zijn bloed was machtiger dan al mijn zonden. O, wat kreeg ik toen door die enige Borg en Middelaar een vrijmoedige toegang tot God. Ja ik mocht door Hem een vrede smaken die alle verstand te boven gaat. Door het geloof mocht ik zien, dat die lieve Jezus van eeuwigheid al met Zijn Borgtocht was tussen beiden getreden in het verbond der verlossing. Het is niet om te beschrijven hoe zalig het is te leven in de nabijheid Gods. Ik kon de weg toen goedkeuren, dien het de Heere had liefd met mij te houden, want ik had in dien zo drukkender weg lessen geleerd die ik te voren niet verstond. Ik was krank van liefde. Ik was zo verblijd dat ik begon te zingen uit Psalm 116: 5:

*Gij hebt, o, Heer', in 't dood'lijkst tijdsgewricht
Mijn ziel gered, mijn tranen willen drogen,
Mijn voet geschraagd; dies zal ik, voor Gods ogen,
Steeds wandelen in 't vrolijk levenslicht.*

Toen droegen deze woorden bij vernieuwing met veel kracht mijn ziel binnen: "Ik heb u liefgehad met een eeuwige liefde en daarom heb Ik u getrokken met goedertierenheid."

Ik was toen nog maar ruim twee jaren op de weg geweest. Wat had ik in zulk een korte tijd veel zaligheid gesmaakt. Ook had ik vaak in zware strijd verkeerd, maar de Heere heeft mij er altijd genadiglijk uitgered. O, die belofte: "Ik heb u liefgehad met een eeuwige liefde" was mij als een hart onder de riem. De grond lag zo geheel en al buiten mij in God, Wiens werken volkomen zijn. Ik sprong van vreugde op in de God mijns hens. Hoe zouden ook de bruilofskinderen treuren, als de Bruidegom bij hen is. Zo heb ik toen nog enige dagen mijn weg gemoedigd kunnen voortgaan.

Maar langzamerhand begon ik de gevoelige troost weer te missen. Ik geraakte weer in mijn oude leven van ongeloof. De vijand stelde zijne verzoeken ook weer in het werk. Hij zei dat mijn bekering maar wat napraten was en dat ik op een zandgrond bouwde voor de eeuwigheid, buiten het enig fundament Jezus Christus. O, wat kreeg ik het weer benauwd. Het werd weer mijn innige bede: "Doorgrond mij, o God, en beproef mij en zie of er bij mij een schadelijke weg zij en leid mij op de eeuwigen weg."

Toen kreeg ik deze woorden: "Ik heb u bij uw naam geroepen, gij zijt de Mijne." Ik werd wonderlijk teruggeleid in de weg dien ik gepasseerd had. Toen kon ik mijn staat niet meer in twijfel trekken, want ik zag weer klaar dat God mij had getrokken uit de macht der duisternis tot Zijn wonderbaar licht. Door de trekking des Vaders was ik tot de Zoon gekomen. Ik kon mij niet diep genoeg voor de Heere verootmoedigen. Gedurig riep ik uit: "O Heere, wat heeft U toch bewogen dat gij op zo een rebel en vijand hebt willen neerzien." O, wat was ik wonderlijk gesteld geweest. Ik dacht, wat

zal het toch wel in de hemel zijn, als ik daar eens die volmaakte vreugde zal genieten, daar de dood niet meer zal zijn, noch moeite, noch rouw of gekrijt. Dan zal ik de Heere eerst recht de lof en ere kunnen toebrengen. Toen kwam mij zo te binnen uit Groenewegen

*'t Zal alles met u wel vergaan.
Mijn heilstaat eeuwig blijven staan;
Met hemeltroost zal Hij mij laven,
Hoe harder wind, hoe eer in d' haven.*

Het was zo mijn wens en bede, om te mogen volharden in de weg der zaligheid en te gaan door bezaaide en onbezaaide wegen. Ik had in dien toestand in beoefening wat Jezus zegt: "Die achter Mij wil komen, die verloochene zich zelve, neme zijn kruis op en volge Mij." O zalig volgen; mijn oog was gevestigd op Hem als dien oversten Leidsman en Voleinder des geloofs. Ik mocht geloven dat de Heere Jezus voor mij geleden en gestreden had van Zijn kribbe af tot aan het kruis toe alwaar hij uitriep: "Het is volbracht." O, ik moest uitroepen: en dat voor mij, ik de ellendigste uit de ellendigen.

Daarbij kreeg ik deze woorden: "Alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn Eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk die in Hem gelooft niet verderve, maar het eeuwige leven, hebbe." Daarop kwamen mij deze woorden te binnen: "Uit genade zijt gij zalig geworden door het geloof en dat niet uit u, het is Gods gave." O, mijn vrienden, het was alsof de liefde Gods die is in Christus Jezus onzen Heere, over mij werd uitgegoten. O zalige Bethels, die er opgericht werden voor mijn ziel. Ik stond verscheidene dagen in die zalige toestand.

Dat bleef echter niet altijd zo. Op 'n zondagavond op heft gezelschap zijnde, werd mij van binnen aangeraden, dat ik maar niets moest zeggen, want zij zouden mij toch niet geboven. Ik vertelde over het geheel niet veel, want ik was zeer onvrijmoedig. Bij het einde van onze samenkomst werd mij gevraagd met dankzegging te eindigen. Het was of ik geen grond gevoelde, want ik was nog nooit in het openbaar voorgedaan. Men hield echter aan en ik kon niet blijven weigeren. Toen ik dan onze samenkomst met dankzegging gesloten had, begon ik al heel spoedig in mezelf te redeneren: wat zullen nu de mensen wel van mij denken? Wat ben ik die avond onder veel strijd naar huis gegaan.

De volgende morgen ontdekte zich op het onverwachtst de Heere Jezus weer aan mijn ziel in Zijn algenoegzame en aangebrachte gerechtigheid. Toen kwamen mij deze woorden te binnen: "Ziet, hier ben Ik; ziet, hier ben Ik." O, wat mocht ik toen weer een werkzame vereniging ondervinden met de Heere Jezus. Wat had ik in die toestand een klaar gezicht, dat de Heere Jezus zo volkomen gewillig was, om zondaren zalig te maken die maar in waarheid de toevlucht tot Hem nemen, als ze komen als geestelijk onreine zondaren. Ik had allen mensen de liefdedienst van de Heere Jezus wel willen aanprijzen. De wereld meent dat het een naargeestige dienst is, maar dat is zo niet, want de oprechte vromen getuigen het met de Psalmddichter: "Gij, Heere, hebt vreugde in mijn hart gegeven, meer dan ten tijde als hun koren en hun most vermenigvuldigd zijn." Ja, die blijdschap die Gods volk geniet in de dienst van Koning Jezus is een blijdschap door de Heiligen Geest en door die blijdschap heb ik menigmaal met verheuging zitten zingen uit Psalm 119: 83:

*Wat vreê heeft elk, die Uw Wet bemint!
Zij zullen aan geen hinderpaal zich stoten.
Ik, Heer', die al mijn blijdschap in U vind,*

*Hoop op Uw heil met al Uw gunstgenoten;
'k Doe uw geboón oprecht en welgezind;
Uw liefdedienst heeft mij nog nooit verdrotten.*

Maar wat gebeurde er? Het God-onterend ongeloof kwam weer te voorschijn en had zijn gehele leger in orde gesteld om mijn ziel weer in bezit te nemen. Door dat ongeloof ging ik God weer verdacht houden. O, dat ongeloof, dat ongeloof is zulk een zielverpestend en ingekankerd kwaad! De duivel wilde mij toen wijs maken, dat ik nog nooit een oprechte keus gedaan had en daarom zou ik nu in mijn verwachting voor eeuwig teleurgesteld worden.

9. Geestelijke ondertrouw

Maar, gelukkig! op het onverwachtst ontdekte Zich de Heere Jezus weer aan mijn ziel. Toen dreven de wolken van ongeloof weer weg en alle aanklagers en beschuldigers werden ook tot zwijgen gebracht. O, wonder van genade! Daarop kreeg ik deze woorden, die met veel kracht mijn ziel binnen drongen: "Gij zijt een uitverkoren geslacht, een koninklijk priesterdom, een heilig volk en een verkregen volk, opdat gij zoudt verkondigen de deugden Desgenen Die u uit de duisternis geroepen heeft tot Zijn wonderbaar licht."

Ik werd werkzaam met die woorden en kreeg toen een klaar gezicht in de hemel en zag door het oog des geloofs, dat de Heere Jezus aan des Vaders rechterhand stond te bidden dat mijn geloof niet zou ophouden. O, ik smolt als 't ware weg in verwondering en aanbidding en gevoelde een liefde die vele wateren niet konden uitblussen. Met de bruid mocht ik zeggen: "Mijn Liefste is mijn en ik ben de Zijne."

In die zalige toestand was ik op een oudejaarsavond bij enigen mijner vrienden en vriendinnen. Wij waren met aangenaamheid bij elkander, want de Heere was in ons midden. Ik mocht het oude jaar met de Heere eindigen en het nieuw met de Heere beginnen. Ja ik mocht het nieuw jaar intreden met de hemel in het oog, met Jezus in 't hart en met de aarde onder de voet.

*'k Ben met Jezus ondertrouwd.
'k Heb mijn woord aan U gegeven;
'k Ben de Uw' en Gij de mijn',
'k Heb het met mijn hart geschreven,
Dat ik wil des Heeren zijn!*

Ik had al Gods volk wel willen toeroepen: "Kom, maak God met mij groot." O, wat werd ik zalig geleid door dien getrouwen Herder Jezus tot de levende fontein der wateren, alwaar lessing voor ziele dorst is te bekomen. Ik moest met David zeggen: "Wat zal ik de Heere vergelden voor alle Zijne weldaden aan mij bewezen."

Nadat ik dan enige dagen in dien zaligen toestand verkeerd had, kwamen er opnieuw weer aanvallen. Een legio van vijanden scheen mijn ziel weer te bestormen. Stromen van ongerechte dingen kregen de overhand in mijn hart; alles begon mij te veroordelen; mijn genadestaat ging ik weer in twijfel trekken. Mij werd weer sterk aangeraden om maar van het ganse werk af te zien en weer een weinige vermaak te zoeken. Maar ook daar kon ik niet dan met schrik aan denken. Gelukkig, de Heere heeft het verhoed; vooruit kon ik niet, maar terug evenmin.

Ik ging toen dan weer veertien dagen in het zwart, gelijk als iemand, die om zijn moeder treurt. Maar toen kwam mij de Heere voor met deze woorden: "Gij zult

schreien en klagelijk ween, de wereld zal zich verblijden en gij zult in droefheid zijn; maar uw droefheid zal tot blijdschap worden." Onder het overdenken van die woorden begon ik grote zielblijdschap te gevoelen. Ik geloofde dat ik hiernamaals een eeuwige vreugde zou genieten. Ik riep uit: "Grote dingen heeft Hij aan mij gedaan. Hij Die machtig is en heilig is Zijn naam."

Daarop ontdekte Zich de Heere Jezus aan mijn ziel als Profeet, Priester en Koning. Ik kreeg toen te zien dat ik Hem nodig had in alle drie Zijne ambten. Daarop gevoelde ik een sterke begeerte in mij om Hem in alles te leren kennen zo Hij gekend moet worden tot zaligheid. Ik was daar twee dagen werkzaam mee en toen werd ik zo trapsgewijs ingeleid.

Ten eerste in Zijn profetisch ambt, zo Hij Zijn volk de weg der zaligheid leert. En ziet, ik mocht geloven dat ik ook op die leerschool van Jezus was gekomen.

Daarna werd ik ingeleid in Zijn Priesterambt. Ik zag klaar, dat Hij Zichzelf had opgeofferd aan Zijn Vader voor Zijn uitverkoren volk en ook voor mij. O, wonder van genade.

Daarop kreeg ik te zien dat Hij als Voorbidder was bij de Vader en daar Zijn verdienste gedurig voordraagt en daarop de zaligheid van Zijn volk eist.

Daarna werd ik zo trapsgewijs ingevoerd in het Hoge priesterlijk gebed van de Heere Jezus in Joh. 17. Wat mijn ziel daaronder genoot laat zich niet beschrijven.

Toen werd ik ingeleid in Zijn Koninklijk ambt. Daarop kreeg ik deze woorden: "Ik geef Mijn schapen het eeuwige leven en zij zullen niet verloren gaan in der eeuwigheid; en niemand zal ze uit Mijn hand rukken. Mijn Vader die ze Mij gegeven heeft is meer dan allen en niemand zal ze rukken uit de hand Mijns Vaders."

Toen ik enige dagen in zalige blijdschap heb mogen doorbrengen viel mij de vijand vreselijk aan en het ongeloof spande met hem samen. Ik had geen deel aan Christus. Daarbij kwamen schrikkelijke godslasterlijke inwerpingen. Van moedeloosheid zat ik gedurig te schreien. Ik had geen lust meer om Gods Woord te onderzoeken, ook niet de minste begeerte tot het gebed, noch om met Gods volk te spreken over de wegen des Heeren. Boven dat alles was nog dat eigenlieverd hart op

53de been. Dat was nog de allersnoodste vijand omdat het mijn dagelijkse metgezel was, dien ik in mijn boezem droeg. De vleselijke begeerlijkheden voerden krijg tegen mijn ziel. Ik kreeg echter weer een gezicht op de gekruiste Immanuël.

Ik werd weer zo trapsgewijze ingeleid in het kruislijden van de Heere Jezus en zag klaar dat Hij wereld en satan en zonde had overwonnen. Hij was de Man van smarten en verzocht in krankheid. Door Zijn lijden en dood vernietigde Hij dien, die het geweld des doods had, dat is de duivel. Ik had met overwonnen vijanden te doen. Toen mocht ik ook weer geloven dat de Heere Jezus alles voor mij had overwonnen; ziet, daarom is de strijd niet ons maar des Heeren. O, wat deed Jezus mij Zijn liefde weer ondervinden. Uit Zijn volheid mocht ik ontvangen genade voor genade. Ja, mijn ziel was vervuld met blijdschap. Ik dacht gedurig: wat zal het eens zijn als al Gods kinderen de eeuwige halleluja's zullen aanheffen. O, ongekende zaligheid! In die zalige toestand kreeg ik uit mijn hart te schrijven:

*O, dierb're Koning Jezus,
Gij Die 't leven van het leven zij
Toen Gij voor mij in 't lijden gingt
En voor mij aan het kruishout hingt;
Gij zijt voor mij gestorven.
Ja Jezus lief, Gij zijt mijn deel,
En ik ben de Uw geheel;*

*En zal U eens aanschouwen
Wanneer mijn ziel wordt ingeleid,
Hier uit de tijd in d' eeuwigheid.
Dan zal ik Uw lof ontvouwen.*

O, vrienden, geen oor heeft het gehoord en geen oog gezien, wat God bereid heeft dengenen die Hem liefhebben. Ja ik riep uit in verwondering: waar wordt toch zo een snode zondaar toe verwaardigd! Zalig werd in mij vervuld hetgeen de Heere Paulus had toegezegd: "Mijn genade is u genoeg en Mijn kracht wordt in zwakheid volbracht." Het geloof, gewrocht door de Heilige Geest en werkende door de liefde, maakte mij niet groot, maar klein en bedelarm. Daarin lag mijn roem. Want in zulk een toestand krijgt God de eer. Hoe hartelijk moest ik instemmen met de dichter: "Niet ons, o Heere, niet ons, maar Uwen Naam alleen zij de eer." Ik overpeinsde gedurig, wat zullen de hemelzalen weergalmen als er zo een onrein zondaar zal binnen komen als ik ben. De begeerte was zeer levendig om mijn Goël maar in volmaaktheid te mogen aanschouwen. Wat is Gods volk toch gelukkig want de Heere houdt hen bij de hand. Indien dat zo ook niet ware, wat zou er dan van dezulken worden, daar ze het allen met David leren:

*Want, o Heer', ik ben aan 't zinken,
En tot hinken
Ieder ogenblik gereed.*

Het was mijn behoefte dat de Heere mij zou bewaren, opdat ik niet ter rechter- of ter linkerzijde zou afwijken, maar dat de Heere mij veilig mocht leiden tot over dood en graf, opdat ik mocht aankomen in die zalige gewesten alwaar zal genoten worden verzadiging van vreugde en liefelikheden aan Gods rechterhand eeuwiglijk en altoos. Gedurig weer stond het vlees tegen de geest. Zo ging het mij op de pelgrimsreis. O, wat heeft de duivel en mijn diep bedorven vlees mij vaak over boord geworpen. Als er zonden in mijn hart opkwamen, dan was de duivel dadelijk klaar om de zonden zo zwaar voor ogen te stellen dat ik in grote vertwijfeling viel of ik nog wel eens genade deelachtig was.

Meermalen als ik grote vreugde en uitnemende zieleblijdschap mocht ondervinden, liet de Heere mij des te meer in grote droefheid en aanvechtingen komen. Dit was Gods wijze weg met mij. Ik kreeg een scherp doorn in het vlees, namelijk een engel des satans, opdat ik mezelf niet zou verheffen. Ja het was alsof mij gedurig gezegd werd, het zal met u nog gaan als met Lots huisvrouw. Gij zijt wel uit Sodom gegaan, maar zult niet in Zoar binnen komen. Het ging mij gelijk als van Jozua gezegd wordt, dat hij stond voor het aangezicht des Engels en de satan stond aan zijne rechterhand om hem te wederstaan. Het was mij dan wel eens tot moedgeving dat de Bijbelheiligen ook alzo zijn gegaan. Soms moest ik uitroepen: "Het is buiten hope." In zulk een toestand kwamen mij deze woorden te binnen: "Strijd de goeden strijd des geloofs en grijp naar het eeuwige leven, tot hetwelk gij ook geroepen zijt." Vooral die woorden deden veel kracht op mijn ziel: tot hetwelk gij ook geroepen zijt." Daarop kreeg ik deze woorden: "Hij, Die in u een goed werk begonnen heeft, zal het voleindigen tot op de dag van Jezus Christus."

Wel vrienden, kon ik eens uitdrukken wat ik toen zag en ervoer door het geloof. De Heere Jezus openbaarde Zich weer aan mijn ziel en alle vijanden moesten er uit. O, ik moest maar weg zinken aan de voeten van Jezus, in mijn eigen onwaardigheid. Toen kreeg ik deze woorden: "Zalig zijn de armen van geest, want hunner is het Koninkrijk der hemelen." O, kon ik eens uitdrukken, hoe ik met de liefde Gods overgoten en met

de liefde van Christus vervuld was. Mijn hart smolt als 't ware van liefde, gelijk als was voor het vuur. Het was mij, alsof ik in de liefde Gods was opgetrokken boven de wereld. Ik riep uit met de Apostel, ik ben bereid om ontbonden te worden. O, wat gevoelde ik een zalige blijdschap en de bruidskinderen kunnen niet treuren als de Bruidegom bij hen is. O neen,

*Dan zingen zij, in God verblijd,
Aan Hem gewijd,
Van 's Heeren wegen;*

Ik was als een vreemdeling op aarde. Alle mensen waren mij als 't ware vreemd behalve de kinderen Gods. Op hen gevoelde ik nauw betrekking, maar anders verkeerde ik hier als een vreemdeling onder een vreemd volk. Gelukkig en een zalig voorrecht als wij hier maar als rechte vreemdelingen mogen verkeren in het midden van een verleidende wereld. Het grote wonder van Gods genade die mij van een hellewicht een hemelburger had gemaakt was mij een gedurige spijs. O, wonder aller wonderen, dat de Heere op zulk onrein stof kwam neerzien. Als ik in de hemel kom, dan zal er niet een zoveel reden en stof hebben om God te verheerlijken als ik, want ik geloofde dat er op aarde geen groter zondaar bekend was dan ik.

Na korte tijd zo aangenaam te hebben verkeerd begon ik mijn zondig hart weer te gevoelen. De kracht der verdorvenheid was zeer groot; ook werd ik weer gekweld met allerlei boze inwerpingen. Ik geraakte weer geheel en al in de war en dacht, waar zal het nog met mij aankomen? Ik werd hoe langer hoe ellendiger en de strijd al des te heviger. Ik geraakte in een toestand waarin ik nog nooit geweest was. Het scheen alsof de Heere op mij vertoornd was. Hij liet mij komen in grote benauwdheid en verschrikkingen der ziel en Zijn troostelijke genade verborg de Heere voor een tijd. Ik vond benauwdheid en droefenis. Bij dag werd ik gekweld met allerlei afgrijselijke gedachten en des nachts werd ik met vreselijke dromen bezet en door allerlei gezichten werd ik verschrikt. Met David moest ik klagen: "Ik ben krom geworden en ben uitermate zeer neergebogen, ik ga de gansen dag in treurigheid." Als ik in het verborgen was om de Heere te bid den, dan was het of de Heere mij niet hoorde. Dan kwam wel eens te binnen uit Groenewegen:

*Gedenk de Kanaänese vrouw,
Sloeg Hij in het eerst wel af,
Maar zij wist aan te houden
Totdat Hij haar bede gaf.*

En ziet des te vuriger moest ik al bidden om genade. Soms scheen het mij toe alsof de Heere mij wilde verlaten en van mij zou weg gaan. Dan zei ik met Jakob: "Ik zal U niet laten gaan, tenzij Gij mij zegent." Maar de Heere liet mij niet in zulk een weg verkeren om mij te verderven, maar om mijn geloof te beproeven. Heel ongedacht en onverwacht kwamen mij deze woorden voor: "Ik zal niet altoos twisten noch eeuwiglijk de toorn behouden." Dat gaf mij weer hoop dat de Heere mij op Zijn tijd weer zou vertroosten. Daarop kreeg ik deze woorden: "Mijn zoon, acht niet klein de kastijdingen des Heeren, noch bezwijkt niet, als gij van Hem bestraft wordt, want dien de Heere liefheeft, dien kastijdt Hij en Hij geselt een iegelijken zoon, dien Hij aanneemt."

De Heere openbaarde Zich kennelijk aan mijn ziel. Ik zag dat de Heere uit enkel liefde also met mij handelde. Toen moest ik maar uitroepen: "Ik dank U, Heere, dat Gij toornig op mij geweest zijt, maar Uw toorn is afgekeerd en Gij troost mij." Ja ik

mocht weer die onveranderlijke liefdetrouw des Heeren ondervinden en met Simeon zeggen: "Laat nu, Heere, Uw dienstknecht gaan in vrede naar Uw woord, want mijn ogen hebben Uw zaligheid gezien." Ik zei, daar is niets zo krachtig dat mij zal kunnen scheiden van de liefde Gods welke is in Christus Jezus onzen Heere! O, wat mocht ik mijn lieven Goël en Bloedbruidegom zalig omhelzen met de armen des geloofs. Mij dacht, al was de gehele zee inkt en de gehele aarde papier en al de grasscheutkens pennen, dan was het nog niet mogelijk om de liefde Gods te beschrijven die er is in Christus Jezus onzen Heere.

Nadat ik op Zaterdagavond bij een mijner vrienden had meegedeeld hoe zalig ik gesteld was, kwam mij in de gedachten, dat ik wel eens had horen zeggen van de vromen en ook wel in bekeringswegen had gelezen, dat de benauwdheid wel eens zo hoog ging, dat ze hun handen begonnen te wringen. Ik dacht zo moest het met mij ook gaan. Maar o, wat heeft mij dat gekost! Ik raad ieder aan met allen ernst, toch nooit te staan naar zwaarheid, maar wel naar klaarheid en oprechtheid in het binnenste; want "niet door kracht noch door geweld", zegt de Heere, "maar door Mijn Geest zal het geschieden."

Onder de toelating des Heeren vermag de vijand veel. Het was alsof ik in het midden van vele boze geesten stond. Alle hoop ontviel mij en niemand zorgde voor mijn ziel. Op weg naar huis, was het alsof er aan iedere zijde van de weg een boze geest stond die mij om het leven wilde brengen. Ik durfde niet verder en wilde wederomgaan om een anderen weg naar huis te nemen. Maar toen was het alsof er een achter mij was, die mij achtervolgde. Ik moest mijn weg voortzetten. O, hoe werd ik op die plaats in de engte gebracht! Ik begon mijn handen te wringen en het klamme zweet brak mij uit. Ik dacht, dat ik zou omkomen in de handen van dien helse Saul. Hoe ik thuis gekomen ben, God weet het. Als ik mijzelve in het verborgen begaf om te bidden, dan was het of de satan aan mijn rechterhand stond om mij maar van dat werk af te houden. Zo zocht hij mij in een wanhopige toestand te krijgen om maar niet meer tot God te bidden. Las ik in Gods Woord, dan werd ik dadelijk aangevallen met vertwijfelingen om God en Zijn dierbaar Woord verdacht te houden.

De strijd werd zo hevig dat ik de verborgen bidplaatsen moest verlaten, want het was of een bloedwreker mij op de hielen zat. Ik geraakte zodanig in de storm van ongeloof en vertwijfeling, dat ik dacht, ik zal met al wat ik heb ondervonden, nog voor eeuwig verslonden worden. Ik kreeg echter een weinig geloofsvertrouwen dat de Heere voor mij zou zorgen opdat ik niet in de strijd zou omkomen. Nochtans liet de verzoeker niet van mij af. Hij zocht mij de troost te benemen om het woord der belofte te ontvangen. Maar dat gelukte hem niet, want ik stond in het vertrouwen dat de Heere mij op Zijn tijd en wijze zou uithelpen. In het verborgen zijnde, kreeg ik deze woorden: "Die op de Heere vertrouwt zal niet beschaamd worden."

Daarbij viel mijn oog op deze Schriftuurplaats in Psalm 37: "Ik ben jong geweest, ook ben ik oud geworden en heb nog nooit gezien den rechtvaardige verlaten, noch zijn zaad zoekende brood." Zo werd ik van tijd tot tijd al meer en meer bemoedigd en opgebeurd, maar niettemin zocht de vijand mij maar in het ongeloof te houden. Maar gelukkig, het werd hem niet vergund, want ik gevoelde een innige liefdedrang in mijn ziel ontbranden om bij vernieuwing gemeenschapsoefening met de Heere te mogen ondervinden; ik zei gedurig met David: "Mijn ziel kleeft U achteraan."

En ziet, op het onverwachtst, ontdekte Zich de Heere Jezus weer aan mij als die Held, bij Wien hulpe besteld was. Toen die overwinnende Held weer intrek in het hart nam, toen moest de vijand wijken. Ja alle Kanaänieten moesten weer uit het land van mijn hart vertrekken. Ik ondervond iets van wat de bruid zegt: "De liefde is de banier over

mij, ondersteun mij met de flessen en versterk mij met de appelen, want ik ben krank van liefde. Zijn linkerhand zij onder mijn hoofd en Zijn rechterhand omhelze mij." Ik was dronken van liefde en van de vettigheden van Gods huis en zalig en zielsverzadigend werd ik gedrenkt uit de beken van Gods wellusten. Zo verlost de Heere mij, onwaardigen zondaar, uit de verzoeking. Ik mocht door het oog des geloofs inzien in het hemels Kanaän. Ja het was alsof ik opgetrokken werd in het binnenste heiligdom en daar mijn Koning zag in Zijne schoonheid. Het was mijn troost met David: "Ik zal Uw aangezicht in gerechtigheid aanschouwen; ik zal verzadigd worden met Uw beeld als ik zal opwaken." Wat is Gods volk toch oneindig gelukkig boven al de vorsten en prinsen dezer wereld. Ik moest gedurig zeggen met een zeker godzalig dichter:

*Goed en ere Al 't verkeren,
Aan der prinsen huis en hof.
Wil ik geven Voor het leven
Van een uurtje boven 't stof.*

Het was mij of ik in het voorportaal des hemels was. O, zalige gemeenschapsoefening die ik met mijn dierbare Bloedbruidegom mocht ondervinden. Met Hem ging ik om, als een vriend met zijn vriend. Ik riep uit: "Wat zal ik de Heere vergelden voor alle Zijne weldaden aan mij bewezen." Daarop kreeg ik deze woorden: "Alles is uw omdat gij Christi zijt." De liefde Gods in Christus deed mij op Hem hopen, want:

*Zijn machtig' arm beschermt de vromen,
En redt hun zielen van de dood;
Hij zal hen nimmer om doen komen
In duren tijd en hongersnood.*

U o Heere, is de grootheid en de macht en de heerlijkheid en de overwinning en de majesteit, want alles wat in hemel en op de aarde is is Uwe." In verwondering riep ik uit: "Loof de Heere, mijn ziel, en vergeet niet één van Zijn weldaden."

Het was mijn hartelijke begeerte dat al wat leeft en adem heeft de Heere zou toebrengen lof en dank van nu aan tot in eeuwigheid.

*Het is mij goed, mijn zaligst lot,
Nabij te wezen bij mijn God.*

Gedurig was het in mijn hart: "Mijn Liefste is mijn en ik ben de Zijne. Hoe zalig was mij de tedere omgang met Christus, als de bruid met haar bruidegom, als een vriend met zijn vriend. Die vrije weldaad is mij uit liefde geschonken door de Drie-enige Verbondsgod, Die mij te sterk is geworden en mij verlost heeft van de macht des satans en van de dienstbaarheid der zonde. En dat niet door goud of zilver, maar door het dierbare bloed van dat onbestraffelijke en onbevleete Lam Gods. O, ik gevoelde een begeerte om ontbonden te worden en met Christus te zijn, want dat was mij zeer verre het beste. Mijn nieren verlangden zeer in mijn schoot. Ziet, mijn vrienden, zo heb ik toen nog al enige dagen mogen verkeren.

Toch liet mij de vijand niet met rust. Soms kwelden mij zeer godslasterlijke gedachten, waaronder mijn ziel schreide. Het ongelbof verdonkerde Gods werk en bezette mij met vreze voor zelfbedrog. In het gemis van de levende oefeningen, gevoelde ik mij dan wel als een lederen zak in de rook. Met Job moest ik klagen: "Ga ik voorwaarts zo zie ik Hem niet en ga ik achterwaarts zo bemerk ik Hem niet." Het was alsof mijn hart gesloten was, zodat er geen zucht meer uit kon. Maar:

*De Heer' betoont Zijn welbehagen
Aan hen, die need'rig naar Hem vragen.*

De Heere Jezus openbaarde Zich weer aan mijn ziel als Borg en Middelaar, Die mijn schuld gedragen had. Ik mocht mij weer verblijden in de goedertierenheid en trouw des Heeren. De rechterhand des Heeren doet krachtige daden. Ja, mijn ziel werd weer zalig gedrenkt uit de volle oceaan van genade. Al had ik duizend zielen en lichamen gehad, ik had ze alle wel in de dienst van Koning Jezus willen opofferen. Mijn zonde en ongerechtigheid kwam niet eens in aanmerking, want die algenoegzame fontein, namelijk Jezus Christus en Die gekruist, Die is geopend tegen alle zonde en onreinheid. Er is niets in hemel of op aarde, dat ik hoger schatte en waardeerde dan het eigendom te zijn van dien verheerlijkten Verbondsmiddelaar, Die gezeten is aan de rechterhand der Majesteit in de hoogste hemelen. Ik mocht met Asaf getuigen: "Wien heb ik nevens U in de hemel, nevens U lust mij ook niets op aarde en al bezwijkt mijn vlees en mijn hart, zo is God de Rotssteen mijns harten en mijn deel in eeuwigheid."

Mijn vrienden! wat was het mij een wonder dat de Heere naar zo een goddeloos monster had omgezien en dat naar mij in het voorbijgaan van zo veel anderen. Toen moest ik betuigen met een zeker godzalig dichter

Hoe mint mijn ziel dat Godes Lam,

Dat neder kwam,

En op Zich nam

Mijn zonden veel en groot.

O, wat zag ik klaar dat, het Gods soevereine en vrije genade was waardoor ik behouden en zalig werd, want in mij werd geen voorgezien geloof of goede werken gevonden waarom de Heere het zou kunnen doen. Ik was niet anders dan een klomp van zonden en een samenknoping van ongerechtigheid. Van mijn beste verrichtingen moest ik walgen en er de dood op schrijven. "Uit genade zijt gij zalig geworden door het geloof en dat niet uit u, het is Gods gave, niet uit de werken, opdat niemand roeme." Ik mocht gelovig zeggen

Weg duivel, wereld, zonden,

Ik zat te lang gebonden,

In uw slavernij.

Nu ben ik uit uw handen,

Verbroken zijn uw banden,

Nu is mijn ziele vrij.

Mijn staat is zo bestendig.

De duivel mag inwendig,

Op mij eens komen aan;

Met schande moet hij wijken,

'k Zal nimmermeer bezwijken,

Maar eeuwig blijven staan.

Van tijd tot tijd begon ik de gevoelige troost weer te missen en eindelijk geraakte ik weer met mijn gehele scheepje op het zand. Nochtans, mijn vrienden, was ik blijde, dat ik maar een strijder en een worstelaar gemaakt was tegen de zonden. Want hij is gelukkig, die maar in waarheid een wettige strijder mag zijn tegen des Konings vijanden. Wie toch wettelijk zal gestreden hebben, die zal ook gewisselijk gekroond warden.

Nadat ik dan weer enige dagen in strijd en duisternis had doorgebracht, gebeurde het op een Zondagavond op het gezelschap, dat de Heere bij vernieuwing weer de boeien en banden verbrak en wel onder het zingen van de 118e Psalm het 9de vers

*De Heer' wou mij wel hard kastijden,
Maar stortte mij niet in de dood;
Verzachtte vaderlijk mijn lijden,
En redde mij uit allen nood.
Ontsluit, ontsluit voor mijn schreden,
De poorten der gerechtigheid;
Door deze zal ik binnentreden,
En loven 's Heeren majesteit.*

Hoe groot werd mij dat wonder, dat ik weer mocht geloven dat ik door die poorten der gerechtigheid zou binnentreden. Onder die zalige leiding viel mij de vijand aan, dat ik nog in deze verwachting teleurgesteld worden zou. Maar tegenover hen sterkte mij de Heere met deze woorden: "De satan heeft u zeer begeerd te ziften als de tarwe, maar Ik heb voor u gebeden dat uw geloof niet ophoude."

Daarbij werd ik ingeleid in de priesterbede van de Heere Jezus, dat Hij aan Zijns Vaders rechterhand altijd bidt totdat Hij Zijn volk zal binnengebracht hebben. Dan zal Hij Zijn gemeente de Vader voorstellen zonder vlek of rimpel en dan zal die vrijgekochte schaar het loflied aanheffen: "Gij hebt ons Gode gekocht met, Uw bloed!"

Zo ben ik die avond van het gezelschap vertrokken, met de aarde onder de voet, met de hemel in het oog en met Jezus in het hart. Ik gevoelde een innige wederliefde tot dien dierbare Jezus, zodat ik uitriep: hartelijk heb ik lief, Heere, mijn Sterkte. Ik begeerde ontbonden te worden. Maar toen was het: "Ik zal u leiden naar Mijn raad en daarna opnemen in heerlijkheid.

De daarop volgende nacht kreeg ik een zondige droom. Dit smartte mij bitterlijk. Ik viel voor de Heere neer. Het scheen, of de zonden heerschappij over mijn ziel wilden voeren. Ik geraakte aan het worstelen met de Heere en toen drongen deze woorden met kracht mijn ziel binnen: "De zonde zal over u niet heersen, want gij zijt niet meer onder de wet, maar onder de genade." Toen stonden mij de zonden niet meer in de weg, want ik zag dat genade sterker was dan de kracht der zonde.

O, mijn vrienden, ik moest maar met Paulus uitroepen: "Geen oog heeft het gezien en geen oor gehoord en het is niet in 's mensen hart, opgeklommen, wat God bereid heeft voor degenen die Hem liefhebben." En ook zoals David betuigt: "Hoe groot is wel dat goed dat Gij weggelegd hebt voor degenen die U vrezen." Ja, ik was zo gelovig werkzaam met mijn Borg en Middelaar, dat ik met Job mocht zeggen: "Ik weet, mijn Verlosser leeft." En met Paulus: "Wij weten dat zo ons aardse huis dezès tabernakels verbroken wordt, wij een gebouw bij God hebben; een huis niet met handen gemaakt, maar eeuwig in de hemelen." O, wat zal dat eens zijn, want daar zal geen vijand klein noch groot en ook niet een zonde de ziel meer kwellen, maar zullen ze volkomen verlost zijn van het lichaam der zonde en des doods, waaronder ze hier zo gezocht hebben. Dan zal het in de volste nadruk ondervonden worden: "Gij zijt verlost, God heeft. u welgedaan."

O, mijn vrienden, ik moest maar uitroepen met Maria: "Mijn ziel maakt groot de Heere en Mijn geest verheugt zich in God mijn Zaligmaker, want grote dingen heeft Hij aan mij gedaan, Hij Die machtig is en heilig is Zijn Naam." In zulke toestanden heb ik menigmaal in mijn eenzaamheid overluid zitten wenen met de uitroep: O,

wonder van genade!

O, wat mocht ik in een zalige geloofsvereniging met de Heere Jezus leven. Wanneer ik dan zo gemeenzaam met de Koning des hemels mocht omgaan, dan heb ik wel eens gedacht, wat is Gods volk toch een gelukkig volk; maar ook tevens een wonder volk. Zij zijn bedelarmen en toch rijk; zij treuren over de zonde en ellende en toch zij roemen en zijn verheugd. De wereldling verstaat het niet en evenmin kent het juichend Christendom, dat in dezen tegenwoordigen tijd is opgestaan, er iets van.

Maar och, zij hebben het zo ver mis, want in het rechte klagen van Gods oprechte volk, ligt veel meer troost en blijdschap dan de wereld ooit geven kan. Ik heb wel met de Psalmist mogen getuigen: "Gij Heere, hebt veel meer vreugde in mijn hart gegeven dan de goddelozen hebben in de tijd dat hun koren en most vermenigvuldigd zijn."

O, mijn beminden in de Heere, dat wij ons maar veel voegen bij de oude en godzalige vromen, want wij beleven zulke verwarde tijden. Ook is er onder ons opgestaan een Christendom dat als het ware ten hemel juicht, maar het is wel te bezien of het bij dezulken van de rechten stempel is.

Ik zal hier nu maar niet verder in treden. Dit wilde ik maar zeggen, dat in de ware dienst van Koning Jezus veel zieleblijdschap, troost en zaligheid wordt genoten. Die genietingen doen steeds de keus vernieuwen nog liever een dorpelwachter in het huis Gods te zijn dan lang te wonen in de tenten der goddeloosheid. O, mijn ziel werd zo zalig gedrenkt uit de fontein des heils. In het geloof mocht ik de hemelstad doorwandelen, waarvan ik hoopte eerlang een inwoner te zijn, om daar mijn Goël in volmaaktheid te aanschouwen en Hem volkomen lof, eer en heerlijkheid te geven die Hij waardig is te ontvangen tot in alle eeuwigheid. O, wat een zalige Bethels werden er opgericht. Ik gevoelde een sterke begeerte om met de verlosteschaar het loflied te zingen en om de kroon neder te werpen voor de voeten van het Lam Gods.

Ja, ik zou hier mijn kerker maar zo hebben willen verlaten om mijn ziel eeuwig in de lof des Heeren te mogen verzadigen. In dien tijd zou ik tegen de dood niet opgezien hebben. Integendeel, ik zou die koning der verschrikking blijmoedig in het aangezicht hebben kunnen zien, want ik mocht geloven dat het graf geheiligd was door de Heere Jezus Christus. De dood zou een dood voor mij geweest zijn, maar alleen een afsterven der zonden en een doorgang tot in het eeuwige leven. Wat zal het zalig zijn als Gods volk eenmaal zal mogen ontvangen verzadiging van vreugde en lieflijkheden aan Gods rechterhand eeuwiglijk. O, wat zal dat arm en klagend volk daar aantreffen in dit Immanuëls land bij zijn dierbaren Bloedbruidegom! Ik hijgde naar Sions zalen.

*De wereld was mij niet veel waard,
Hoe schoon ze in 't oog moog stralen.*

Ja, ik heb toen gedurig met Job uitgeroepen: "Mijn nieren verlangen zeer in mijnen schoot." Ik begeerde om afgelost te mogen worden, want "zalig zijn de doden die in de Heere sterven van nu aan; want zij zullen rusten van hun arbeid en hun werken volgen met hen." Ja, ik zei gedurig met zeker dichter:

*Och eeuwigheid kom ras;
Och dat ik bij u was,
'k Wacht op u, onverdroten.
Hoe is 't, o, eeuwigheid!
Dat gij zo wenselijk zijt,
Al zijt gij nooit genoten.*

* *
*

Zo heb ik toen enige tijd met blijdschap mogen wandelen lieflijk leunend op mijn Borg en Middelaar. Nochtans gevoelde ik een lege plaats van binnen, die om vervulling riep. Wat ik miste? Dat ik de vrijspraak nog niet had ontvangen van God en de Vader door Jezus Christus onze Heere.

10. Verzegeling van de rechtvaardigmaking door de Heilige Geest

Maar vrienden, wat gebeurde er? Ik zal het u schrijven.

Ik was op zekere zondagmiddag in de kerk onder het gehoor van Ds. K.² die toen ter tijd predikant was te Ede. Hij predikte over de drie en twintigste Zondagsafdeling van de Catechismus; over de rechtvaardigmaking dus.

Dat was het, wat ik miste. De rechtvaardigmakende daad des geloofs, die was ik niet deelachtig. Ik kreeg klaar te zien dat ik de vrijspraak van God als Rechter nog niet had ontvangen. Ik geraakte aan het wankelen over mijn staat. Dat baarde in mij veel zuchten en tranen voor de Heere. O, wat geraakte ik in een benauwde weg van angst en vreze. Het scheen mij toe, alsof het met mij afgedaan was. Ik werd her- en derwaarts gedreven. Met alles wat ik had vreesde ik te zullen moeten omkomen. De toegang tot Gods genadetroon was voor mij gesloten. Mijn hart was vervuld met allerlei gedachten. Soms had ik nog schrikkelijke aanvallen over dood en eeuwigheid. Zo geraakte ik al hoe langer hoe meer in de war.

Het was toen ruim twee jaren geleden, dat de Heere mij was voorgekomen met deze woorden: "Ik zal met u een eeuwig verbond maken." Die zaak was mij echter te groot; ik durfde het niet aan te nemen.

Nadat ik er drie dagen mede werkzaam was geweest nam de Heere ze ook weg. Toen geraakte ik onder de aanvechting, dat ik nooit met God kon verzoend worden, omdat ik die belofte had afgeslagen. Maar ziet, door de ontfermende goedheid des Heeren behoefde ik in dien bange strijd niet lang te staan, want de Heere kwam mij voor met deze woorden: "Hij, Die het beloofd heeft, is getrouw, Die het ook doen zal." Met die woorden was ik zes dagen werkzaam. Ik had goede moed, dat het mij nog wel eens zou gebeuren.

Toen die zes dagen bijna voorbij waren, begon ik echter de moed op te geven. Maar toen was ook de redding nabij. Het was op Zondagavond. Op het gezelschap zijnde kwamen mij deze woorden te binnen: "Ziet Ik heb uw ongerechtigheid weggenomen en Ik zal u wisselklederen aandoen." Wel werd ik bestreden dat die woorden in de Bijbel niet te vinden waren, maar des maandagsmorgens sloeg ik de Bijbel op en zag ik die woorden dadelijk staan in Zacharia 3. O, wat was ik daar wonderlijk mee verblijd. Evenwel daarmee was ik niet gered.

Des voormiddags omstreeks een uur of elf openbaarde de Heere mij het klaar dat deze klederen de gerechtigheid en heiligheid van Christus waren en toen was het alsof mijn ziel bekleed werd met dat geestelijke sieraad Christi. Ik wilde graag meer vastheid hebben dat mijn ongerechtigheid was weggenomen. Ik bleef maar aanhouden bij de Heere en toen behaagde het Hem om op diezelfde dag des avonds mij vrij te spreken; eerst met deze woorden: "Verlos hem, dat hij in het verderf niet nederdale. Ik heb verzoening gevonden." Dadelijk daarop kwamen mij deze woorden te binnen: "Ik, Ik ben het Die uw overtredingen uitdelg om Mijnentwil en Ik gedenk uwer zonden niet."

O, wat zag ik klaar dat de Heere Jezus mij bij de Vader voorstelde en dat God de

---

² Ds. Kalshoven

Vader mij vrij sprak van schuld en straf. Ik ontving het recht ten eeuwigen leven om Christus' wille.

Hij trad als mijn Borg en Middelaar bij de Vader tussen, terwijl de Heilige Geest mij kennis gaf en verzegelde van de rechtvaardigmaking. O, wat gevoelde ik een liefde aan mijn ziel, zodat ik gedurig uitriep: "*O, liefde des Vaders! O, liefde des Zoons! O, liefde des Heiligen Geestes!*"

Wat waren mij toen die drie Personen lief en dierbaar. Des morgens opstaande kwamen mij deze woorden te binnen: "Welgelukzalig is hij, wiens overtreding vergeven, wiens zonde bedekt is." O, ik zonk weg in verwondering en aanbidding. Dien dag was ik bijzonder aangedaan. Gedurig zong ik van blijdschap

*Welzalig hij, wiens zonden zijn vergeven,
Die van de straf voor eeuwig is ontheven;
Wiens wanbedrijf, waardoor hij was bevlekt,
Voor 't heilig oog des Heeren is bedekt.
Welzalig is de mens, wien 't mag gebeuren,
Dat God naar recht hem niet wil schuldig keuren,
En die, in 't vroom en ongeveinsd gemoed,
Geen snood bedrog, maar blank' oprechtheid voedt.*

Zo mocht ik mij die dag verblijden in de God mijns heils. De volgende dag echter was alles zo bedekt, dat ik er nauwelijks met mijn verstand geregeld over denken kon. Dat smartte mij bitterlijk; ook gevoelde ik weer mijn zondige natuur. Maar ziet, de Heere was zo goed weer spoedig het licht te doen opgaan. Toen kreeg ik deze woorden: "Wij dan gerechtvaardigd zijnde uit het geloof, hebben vrede bij God door onzen Heere Jezus Christus."

11. Bewuste Verbondsinnelijkheid met de Drie-enige God

O, wat gevoelde ik toen een zalige vrede! De vrede Gods, die alle verstand te boven gaat. Toen zag ik klaar, dat God mijn God en Vader geworden was door de Heere Jezus. Daarop kreeg ik deze woorden: "Hij heeft mij bekleed met de klederen des heils en de mantel der gerechtigheid heeft Hij mij omgedaan." Ik werd bij vernieuwing weer bekleed met het geestelijke sieraad Christi. Al wat mijn oog zag riep mij vrede toe. Met veel vrijmoedigheid mocht ik God als Vader noemen en aanspreken. Hij was mijn Vader geworden door Christus en ik Zijn kind. De liefde des Vaders was zo sterk in mij, dat mijn lichaam het bijna niet kon dragen. Ik mocht die dag de Heere hart en hand geven en met mijn hand schrijven: "Ik ben des Heeren."

Maar de volgende dag kwam er heel wat anders zien, want toen kreeg de vijand de overhand in mijn hart. Alles begon tegen mij te getuigen. Ik werd aangevallen, dat mijn begin niet goed was. Dan werd ik weer op mijn handel en wandel gewezen. In dien toestand stond ik vier dagen en wat er in die vier dagen in, mij is omgegaan kan ik niet mededelen, maar ik stond gedurig te wankelen gelijk als een baar der zee, die van de wind op en neder geworpen wordt.

Toen die vier dagen voorbij waren, kwam de Heere mij voor met deze woorden: "Ik zal Mijn verbond niet ontheiligen en hetgeen uit Mijn lippen gegaan is zal Ik niet veranderen."

Toen vond ik weer een geopende toegang tot de troon der genade. Het Verbond dat God maakt met al Zijn volk toch is vast en onveranderlijk. Ik zag, dat ik met een getrouw God te doen had, Die niet laat varen de werken Zijner handen, maar Die

trouw houdt in eeuwigheid. Met grote kracht kwamen deze woorden in mijn hart: "Bergen zullen wijken en heuvelen wankelen, maar Mijn goedertierenheid zal van u niet wijken en het verbond Mijns vredes zal niet wankelen, zegt de Heere, uw Ontfermer." Ik mocht geloven dat ik een erfgenaam des eeuwigen levens was en roemen in God als mijn Vader en in Jezus als mijn Verlosser. De grond mijner zaligheid ligt in God door Christus. Het vijfde vers uit Psalm 105 mocht ik met blijdschap zingen. De vijand had geen vat op mij. Toen hij mij aanviel, werd ik genadig beschut. Met Groenewegen zong ik:

*Triomf, triomf, de bitterheid
Van dood en hel in eeuwigheid,
Voor 's Heeren volk geweken.*

Bij vernieuwing mocht ik de kracht der verzoening van al mijn zonden ervaren. Zij waren uitgewist door het bloed des Lams. O, wat was het mij een wonder dat de Heere naar zo een snode rebel als ik was, had willen omzien, die toch nooit naar Hem zou gevraagd of gezocht hebben. Ik had de eeuwigen dood verdiend en kreeg het eeuwige leven. Veel mocht ik smaken uit deze woorden: "Het zal Mij zijn als de wateren Noachs, toen Ik zwoer dat de wateren Noachs niet meer over de aarde zouden gaan, also heb Ik gezworen, dat Ik niet meer op u toornen noch u schelden zal."

Het was alsof ik rein voor de Vader stond, want de Heere ziet geen zonden in Zijn Jacob en geen overtreding in Zijn Israël. Ik moest met een Hiskia getuigen: "Gij, o Heere, hebt mijn ziel lieflijk omhelsd."

O, wat gevoelde ik een zalige band van vereniging met de Heere Jezus. Ik moest uitroepen: "Hartelijk heb ik U lief, Heere, mijn Sterkte." Gedurig riep ik: "*O, lieve Vader in Christus.*"

O, toen leefde ik in vrede met God door Christus, die mij geworden was van God tot wijsheid, rechtvaardigmaking, heiligmaking en verlossing. Ik wist bij ogenblikken haast niet of ik in de hemel of op aarde was. In Christus was ik meer dan overwinnaar.

Ik bracht mij echter uit die zalige toestand door het toegeven aan de wereld. Vijf dagen lang ging ik in het zwart onder veroordeling, strijd en ongelooft. Maar o, wat was de Heere goed. Hij deed mij Zijn liefde en vrede weer gevoelig ondervinden. Gods Geest getuigde met mijnen geest, dat ik een kind Gods was. O, het was alsof mij de hemeldeur geopend werd. Ik had al de vromen wel willen toeroepen: "Komt, maakt God met mij groot." In het Sion hier boven zal alles voor eeuwig weggevloden zijn wat onvolmaakt is. Daar zullen Gods uitverkoornen eeuwig ongestoord God Drie-enig loven.

*En dat eeuw uit eeuw in,
Zonder nachten, zonder dagen,
Zonder naar de tijd te vragen,
Daar is tijd en uren uit,
Eeuwig, eeuwig is 't besluit.*

Zo heeft het de Heere behaagd naar Zijn soevereine verbondsliefde om van mij, snode rebel en hellewicht een hemeling te maken. De Heere heeft mij aan mezelf ontdekt en tot het volle licht gebracht in een tijd van drie jaren en drie maanden.³

Vele zielen gaan lange jaren zuchtende hun weg eer dat ze de bewustheid ontvangen verzoend te zijn met God. De Heere bewaarde mij, wijl Hij in mijn jonkheid op mij neerzag, voor vele zonden.

Ik was een en twintig jaren oud toen de Heere mij van mijn deel aan Hem verzekerde. Ik wil hier niet mede zeggen, dat ik beter was dan anderen. Dat zij verre. Het is mijn hartelijke betuiging voor God en mensen: mij de voornaamste der zondaren, mij is barmhartigheid geschied. Dat wonder was mij zo groot. Het vloeide uit Gods eeuwig welbehagen.

Ik mocht God met vrijmoedigheid mijn Vader noemen door de Heere Jezus Christus. Ik zal Hem niet als een vertoornd Rechter ontmoeten.

Ik werd in mijn weg teruggeleid, hoe de Heere mij had geleid. Toen kreeg ik met grote kracht: "Uit genade zijt gij zalig geworden door het geloof en dat niet uit u; het is Gods gave; niet uit de werken, opdat niemand roeme."

Ik mocht klaar zien, dat al mijn werkzaamheden als grond en tot vrijmaking van mijn ziel niet van enige waarde waren, maar dat het alleen door Hem was, van Wie God de Vader uit de hemel getuigt: "Deze is Mijn geliefde Zoon, in Denwelken Ik Mijn welbehagen heb, hoort Hem!"

De Zoon heeft mij vrijgemaakt en ik was waarlijk vrij. In verwondering heb ik uitgeroepen met een oud dichter die nu alreeds juicht voor de troon:

*'k Ben met rijkdom overladen,
O, wat is dit leven zoet;
God, Die vol is van genade,
Is mijn Deel en eeuwig Goed.
Mijn geluk is onuitsprek'lijk,
Mijn geluk oneindig groot,
Mijn geluksstaat onverbrek'lijk,
Mijn geluk is na de dood.
Mijn geluk zal eeuwig duren,
Mijn geluk daalt niet in 't graf,
Mijn geluksstaat telt geen uren,
Mijn geluksstaat neemt niet af.
Mijn geluk zal eeuwig groeien,
Mijn geluk verduurt de dood,
Mijn kroon zal eeuwig bloeien,
Zaligheid oneindig groot.*

Het was alsof ik nooit zonden gekend of gedaan had. Ik mocht geloven dat ik eenmaal als een reine maagd voor de Vader zou gesteld worden zonder vlek of rimpel. Alles riep mij vrede toe; vrede met God; ja zelfs had de ganse natuur in, mijn oog een bevredigend aanzien. Ik had het kinderrecht ontvangen op al mijns Vaders goed. Ik kan er maar een weinige van mededelen wat ik mocht ondervinden.

Degenen die het bij eigen ondervinding kennen, die zullen mij wel kunnen verstaan, want die weten er ook iets van hoe een ziel gesteld is, die in de verbonds-onderhandeling staat met een Drieëinig God.

En ziet, zo ben ik toen nog al enige dagen zielsverkwikkend werkzaam geweest met

---

³ November 1873

mijn Drieëenig Verbondsgod, gedurig denkende, dat ik de strijd nu verre te boven was. Ik dacht, ik zal nimmermeer twijfelen aan mijn genadestaat. Met Groenewegen moest ik zeggen:

*De aarde mag verand'ren,
De hemel in malkand'ren
Eens rollen als een doek;
Maar God zal die ten leven,
Van Hem zijn aangeschreven,
Nooit delgen uit Zijn Boek*

Toen werd ik ingeleid in het Hogepriesterlijk gebed van de Heere Jezus, dat Hij bad: "Vader, Gij in Mij en Ik in U, opdat zij in Ons één zijn." O, dat inzijn in Christus, ik was een plant met Hem geworden in de gelijkmaking Zijns doods, alzo zou ik het ook zijn in de gelijkmaking Zijner opstanding. Zo mocht ik eens een tijd aangenaam verkeren.

Maar toen de Heere Zijn aangezicht verbergde, werd ik verschrikt. Ik werd weer gewaar, dat ik een boos en goddeloos hart omdroeg. Door des duivels ingevingen werd ik geperst en gedrukt, zodat ik geen rust had. Godslasterlijke gedachten ontzetten en verschrikten mij. De vijand zocht mij wijs te maken dat ik niet in het genadeverbond was opgenomen en dus geen deel had aan de heilgoederen. De gronden, waarop ik mijn geloof zocht vast te stellen, schenen uit mijn hart weggenomen te zijn. O, wat geraakte ik in de storm van ongelooft. Het kwam zo ver, dat ik begon te zeggen: *Mijn hoop is vergaan en mijn verwachting van de God mijns heils!*

Daarbij kwam de strijd tegen de boze lusten van mijn vlees, die oorlog voerden tegen mijn ziel. Ik ondervond met Paulus, dat ik een wet in mijn leden had welke strijd voert tegen de wet mijns gemoeds en mij gevangen neemt onder de wet der zonde, die in mijn leden is. Bij de vertwijfeling over mijn staat kwamen de aanvallen mij van het leven te beroven; en dat ik maar nooit weer bij Gods volk moest komen want daar zat ik toch onder als een huichelaar; en dat ik ook maar niet weer moest bidden in het verborgen of openbaar, want het gebed des huichelaars was de Heere een gruwel. Zo wist de duivel onder de toelating Gods de hemel voor een tijd uit het hart te houden. Maar hij kan de ziel van Gods volk niet buiten de hemel houden.

Nadat ik dan drie dagen in zulk een weg van strijd en aanvechtingen verkeerd had kwam mij dit dierbare versje te binnen:

*Zalig die 't heeft ondervonden,
Schoon de vijand duizend wonden
U in 't bloedend harte sloeg.
Heb geen nood, uw God zal zorgen,
In Zijn schoot zijt gij geborgen,
Die u op Zijn schouderen droeg.*

Dat gaf enige verruiming. In het verborgen mocht ik mijn hart uitstorten voor den Heere. Toen drongen deze woorden met veel kracht mijn ziel binnen: "Alle instrument dat tegen u bereidt wordt, zal niet gelukken en alle tong die in het gericht tegen u opstaat, die zult gij verdoemen; dit is het erve der knechten des Heeren en hun gerechtigheid is uit Mij, spreekt de Heere."

Het was of de duivel zich maar zo steelsgewijze wegpakte en de Heere maakte mijn hart weer als een vlak veld. De Koning der ere kwam inrijden op het woord Zijner gerechtigheid en alle Kanaänieten werden uit het land van mijn hart verdreven. Ik

werd toen gewezen op de woorden uit Joh. 6: 30, *dat Hij niet een verliezen zal van diegenen die de Vader Hem gegeven heeft*. Toen mocht ik weer geloven dat ik een gegevene des Vaders was aan de Zoon.

Dadelijk daarop werd ik ingeleid in het lijden van de Heere Jezus. Wie maar de zoom van Zijn kleet mag aanraken, die zal behouden worden. De Heere Jezus heeft het Zelf gezegd: "Die tot Mij komt zal Ik geenszins uitwerpen."

O, welk een ruimte mocht ik in Hem vinden. Zijn liefde verbrak mijn hart. Hij die rijk was, is arm geworden, opdat ik door Zijn armoede zou rijk worden. Hoe zwaar viel het Hem de zonden Zijner uitverkorenen te dragen. Als een worm kroop Hij in het stof in Gethsémané. Daar klaagde Hij: "Mijn ziel is geheel bedroefd tot de dood toe." Ja, Hij heeft onze zonden gedragen aan het kruis. Om de zonden Zijns volks hebben zij Zijn heilige handen en voeten doorgraven. Hij is een vloek geworden voor vervloekten. Ik kan het wonder niet op, dat de Heere Jezus uit enkel liefde Zich zo diep heeft vernederd om mij en al Zijn volk van de eeuwige pijn en benauwdheid te verlossen.

Ik zag weer klaar, dat ik door de kruisiging van de Heere Jezus verlost was van het geweld des duivels, gelijk Paulus getuigt: "En de overheden en de machten uitgetogen hebbende, heeft Hij die in het openbaar ten toon gesteld en heeft door hetzelfde over hen getriomfeerd."

Een ongemene blijdschap vervulde mij, dat de verklager der broederen was uitgeworpen. Ja, ik trok weer goedsmoeds ten strijde met deze woorden: "En de God des vredes zal de satan haast ten enenmale onder uw voeten verpletteren." O, die uitlatende liefde die ik aan mijn ziel ondervond, kan ik niet mededelen. Maar tevens had ik een smartgevoel over de zonden die de oorzaak waren geweest van de dood van Christus. O, wat waren bij dat gezicht mij de zonden smartelijk, waarmede ik mijn lieve Bloedbruidegom aan het kruishout had genageld. Maar de liefde des Heeren was groter dan die smart. Ik zong uit Groenewegen:

*Daar hing Hij aan 't vervloekte hout,
Aan Wien ik mij heb toevertrouwd,
Aan 't kruise vast genageld.
Daar hing Gods eengeboren
Zoon, In smaad, en stierf wel duizend doón,
Terwijl het pijlen nageld'.
De vijand op zijn ziele schoot;
En God hem weinig hulpe bood,
Hoe zuur viel dat betalen
Van mijn grote zondesschuld,
Waar Godes boek mee was vervuld.
O, liefde zonder palen.*

Wat was ik zalig gesteld, want mijn ziel werd gedrenkt uit de fontein des heils.

Op het onverwachtst kreeg ik bij vernieuwing door het geloof te zien, dat de Heere Jezus tussen trad bij de Vader. Daarop ontdekte God de Vader Zich aan mijn ziel als een verzoend God en Vader in Christus, Die de gift des Vaders is. O, die zalige en nauw betrekking die ik gevoelde op God als mijn Vader.

12. Ontdekking van de Heilige Geest

Toen ontdekte Zich de Heilige Geest aan mijn ziel, Die de bewerkende Oorzaak is van alle heil en zaligheid. Hij kwam al de verworven heilsweldaden aan mijn ziel toe te

passen. Ik werd in mijn weg teruggeleid, dat de Heilige Geest mij had overtuigd en aan mezelf had bekend gemaakt en mij ook op de weg des levens geleerd en geleid had.

O, wat gevoelde ik toen een vereniging met de Heilige Geest. O, mij dunkt, ik heb nooit zo kennelijk ondervonden, dat ik met God Drieëenig verzoend en bevredigd was, dan op dat ogenblik. Die God is onze zaligheid. Alle beloften Gods zijn in Christus ja en amen, Gode tot heerlijkheid. Het was mij of de gehele Bijbel van Genesis tot Openbaringen maar één belofte was. *Amen*, zei mijn ziel. En dat alleen door het bloed des Lams waardoor ik verlost was van de eeuwige doodstraf. Ik moest uitroepen:

*Hoe werd dat Lam geperst, gedrukt,
Door het dragen van mijn zonden,
En onder vloek en schuld gebukt,
Toen Hij Zich liet doorwonden.
Dus heeft dat Lam teweeg gebracht
Verlossing en u vrijgekocht,
En door Zijn bloed verkregen.*

Van vreugde sprong ik op in de Gods mijns heils. Dat was niet zonder reden. Hoe zouden toch de bruijlofskinderen treuren als de Bruidegom bij hen is. O, mijn vrienden, ik gevoelde een begeerte om van hier te verhuizen en te gaan wonen bij de Heere; want ik was als een vreemdeling op deze aarde.

De kroon die opgehangen was aan het einde der loopbaan, schitterde mij in de ogen. Ik mocht door het geloof de hemelstad doorwandelen en geloofde dat ik eenmaal zou aanzitten met Abraham, Izak en Jakob aan de bruijloft des Lams. Hoe groot werd me het wonder van Gods onbegrijpelijke liefde en ontferming die Hij aan mij, onwaardige, bewees, aan zulk een slaaf der zonde.

*Ja ik had zond' en ijdelheden
Nagewandeld en gediend.
Met mijn ziel en lichaamsleden,
Als een rechte wereldvriend.*

En nu mocht ik geloven, dat ik in Gods zalige gunst en gemeenschap was hersteld. Nu mocht ik alle vijanden vrijmoedig wijzen naar het kruis van Golgótha. Mijn ziel lag gegraveerd in de handpalm des Heeren en was ingeënt in de waren wijnstok Christus. Ik genoot een zaligheid die meer waard was dan alle schatten van Egypte. Een schat was weggelegd in de hemel, dien geen roest of mot kon verderven, ook de dieven konden niet doorgraven en stelen. Ik zag door het geloof in dat vergelegen land, waar ik mijn Koning eenmaal in volmaaktheid zou aanschouwen; *het is nog niet geopenbaard wat wij zijn zullen, maar dan zullen wij Hem gelijk wezen en Hem zien gelijk Hij is.*

Dan zal Gods volk gekroond worden met eeuwige heerlijkheid en vreugde. O, wat mocht ik gemeenzaam met de Heere verkeren, genietende de liefde van mijn lieve Bloedbruidegom. Ik zonk zo geheel en al op Christus, als op het enige fundament van zaligheid neder. Wat is dat zalig, als hij als een verloren zondaar mag vallen in de armen van Jezus. Dan acht hij alle dingen schade en drek om de uitnemendheid der kennis van Jezus Christus.

Ik leefde zo boven het stof, dat ik dacht: nog een klein stapje, dan ben ik bij mijn Vader thuis. O, ik sprong van vreugde op in de God mijns heils.

*Zou 't geen stof van blijdschap wezen
Die voor dezen
Lag in satans boze net;
Die uit duivels sterke banden,
Door Gods handen
Zijt getrokken en gered.*

Die liefde, die ik genoot van mijn God en Zaligmaker ontvonkte mijn hart in wederliefde en deed mij uitroepen: "Hartelijk heb ik U lief, Heere mijn sterkte." Kwam de vijand opdagen, dan sprong ik met mijnen God over een muur en drong met Hem door een bende. Met God mocht ik in vrede leven door de Heere Jezus Christus. Ik had een geopende en vrijmoedige toegang tot de Vader. Door Gods liefde moest ik uitroepen: "Ondersteun mij met de flessen en versterk mij met de appelen, want ik ben krank van liefde." Zo heeft nu Gods volk de Heere lief, omdat Hij hen eerst heeft liefgehad. De Heere is in alle opzichten de eerste. Daarom roemt de ziel in vrije genade, eeuwige liefde en ontferming die de Heere betoont aan arme en verlorene zondaren.

Mijn ziel was vervuld met geloofsvrijmoedigheid, de Heere noemende: *mijn Maker is mijn Man, Heere der heirscharen is Zijn Naam*. Hem moest mijn ziel loven gelijk de Psalmist zegt: Psalm 118: 14:

*Gij zijt mijn God, U zal ik loven,
Verhogen Uw majesteit;
Mijn God, niets gaat Uw roem te boven;
U prijz' ik tot in eeuwigheid.
Laat ieder 's Heeren goedheid loven,
Want goed is d' Oppermajesteit;
Zijn goedheid gaat het al te boven;
Zijn goedheid duurt in eeuwigheid.*

13. Zware aanvechtingen

In die toestand heb ik echter niet altijd mogen blijven. Er kwamen andere tijden.

Onder de felle bestrijdingen des satans behoorde ook die over mijn gebed. In het bijzonder als ik in het openbaar had gebeden kwam de vijand er op los. Dan werd ik maar aangevallen dat ik in het gebed zaken voordroeg die geen rechten grond hadden; dan weder, dat ik de Naam des Heeren misbruikte; ja, ik werd op allerlei wijze in het net gedreven.

Het kwam zover dat ik mij had voorgenomen nooit meer in het openbaar te bidden. In die toestand was ik op een Zondagavond op het gezelschap. Toen werd mij gevraagd om met dankzegging te sluiten. Ik durfde het niet te laten. De Heere beschaamde mij ook niet. Maar toen ik huiswaarts keerde werd ik alweer her- en derwaarts geslingerd. de volgende dag werd de strijd zo hevig dat ik mijn gedachten haast niet bij mijn werk kon houden. Het kwam mij maar onophoudelijk te binnen, dat, ik nooit weer in het openbaar moest bidden. Ik gaf zoveel toe in deze zaak, dat ten laatste deze schrikkelijke taal van mijn lippen ging: "Ik vervloek het ook om het weer te doen."

Zodra ik die woorden had uitgesproken was het alsof mijn hart in elkander kromp. Ik ging in het verborgen en leide mij neder voor het alwetend oog van God. Maar toen ik neerknielde om te bidden, kon ik geen woord uitspreken. Ik werd zo benauwd over die zonde, dat het klamme zweet mij van alle zijden uitbrak. O, ik dacht, het zal nog zo ver komen dat, het met Judas naar de strop gaat.

Ik had een mijner vrienden beloofd, dat ik een zekere avond zou komen, maar ik

schreef hem af; ook schreef ik de oorzaak, waarom ik niet kwam, verzoekende hem te wenen met de wenende.

Zie nu eens hier, mijn vrienden, wat de duivel al niet vermag op een ziel onder de toelating des Heeren en welk een hart ik omdroeg, dat dodelijk is meer dan enig ding, wie zal het kennen? Daarom hadden des duivels ingevingen ook zulk een macht. O, wat had ik een duisternis over mijn ziel gehaald en moest het heilig ongenoegen Gods ondervinden. Toen heb ik een hele tijd gehad dat ik niet in het openbaar durfde bidden, want ik dacht, dan zal de Heere nog meer Zijn ongenoegen tonen. Ik durfde haast bij Gods volk niet komen, uit oorzaak dat ze mij zouden vragen om te bidden, want ik meende dat ik het niet meer doen mocht. In welk een treurige toestand verkeerde ik. Eerst werd ik door de duivel aangevallen en tot zonden aangezet en nu ik mijzelf had bezondigd, nu kwamen de beschuldigers, die me wijs maakten, dat ik mij voor eeuwig ongelukkig gemaakt had. Het scheen mij toe, alsof de Heere mij voor eeuwig had verlaten en ik zou overgegeven worden aan het goeddunken van mijn boze hart. Het heeft mij vele tranen gekost, ja nachten slapens, maar ik kon niet komen tot de hartelijke schulderkennis en belijdenis voor de Heere. Dan werd ik maar aangevallen, dat het met mij was gelijk als met Ezau, van wien Paulus schrijft, dat hij ook daarna de zegeningen willende beërven verworpen werd, want hij vond geen plaats des berouws, hoewel hij dezelve met tranen zocht.

Daarbij kwam de zware beschuldiging dat ik nu gezondigd had tegen de Heiligen Geest en het bloed des Nieuwen Testaments onrein geacht. Ik kan de bange aanvechtingen niet beschrijven. De bange vrees be kroop mij, dat ik niet kon behouden worden van de toekomstige toorn. Ik meende dat God mij had verlaten. Gedurig dacht ik aan Job die zei: "Och dat ik was als in de voorgaande dagen en in de jaren toen God mij bewaarde." Enigszins werd ik gesterkt door deze woorden: "Simon, Simon, de satan heeft u zeer begeerd te ziften als de tarwe, maar Ik heb voor u gebeden dat uw geloof niet zou ophouden."

De grootheid van mijn zonde scheen mij echter onvergeeflijk. De aanvallen waren moordpriemen in mijn ziel. Toen de nood op het hoogst was, kwam mij met kracht voor: "Het bloed van Jezus Christus, Gods Zoon, reinigt van alle zonden." Ik begon enige vrede in mijn ziel gewaar te worden.

En toen kreeg ik deze woorden: "Hij heeft door het bloed des kruises vrede gemaakt", en daarna nog: "Ik leef en gij zult leven." weer werd ik in de verborgene heilgeheimen des Heeren ingeleid. weer kreeg ik te zien, wat ik deelachtig was geworden door de Heere Jezus, Die gisteren en heden en tot in eeuwigheid Dezelfde is. Van mijn boeien werd ik ontslagen. Ook waren alle verzoeken weggevaagd. Ja, ik was blijde en goedsmoeds over de genade en liefde Gods aan mij, snode rebel en vijand, bewezen. O, ik ondervond weer dat ik niet had mijn gerechtigheid, die uit de wet is, maar die door het geloof in Christus is. O, wat zag ik klaar dat God de Vader mij niet aanzag in mij zelf, maar alleen in de Zoon Zijner liefde. In Hem was ik door God de Vader vrijgesproken van straf en schuld en had ik het recht ontvangen ten eeuwigen leven. De hoop was weer levend, dat ik eenmaal zou ontdaan worden van het lichaam der zonden en des doods en ontkomen een wereld die in het boze ligt. O, wat zal het eens zijn voor Gods kinderen, als zij de taal der overwinning kunnen voeren: "Dood waar is uw prikkel en hel waar is uw overwinning? De prikkel nu des doods is de zonde en de kracht der zonde is de wet, maar Gode zij dank, die ons de overwinning geeft door onzen Heere Jezus Christus."

Al de zonden, die ik had bedreven waren vergeven en alle ongerechtigheden verzoend. O, wat was dat wonder groot. Ik kon geen woorden vinden om de Heere groot te maken. Het was mijn uitroep: "Wie is een God als Gij, Die de ongerechtigheden

vergeeft; die de overtredingen uws volks voorbij gaat en lust heeft in goedertierenheid."

Ik kan de liefde die ik aan mijn ziel ondervond niet beschrijven, vele wateren kunnen haar niet uitblussen. Ik was weer arm in mezelf en rijk in mijn God door Christus Die mij had liefgehad en Zichzelf voor mij had overgegeven. Spreuken 8 vers 4 werd in mij vervuld: "Opdat ik mijnen beminnaars doe beërven dat bestendig is en ik zal al hun schatkamers vervullen." Alle lege plaatsen van binnen in mijn ziel waren vervuld met Gods gunst in zaligende gemeenschap. En ik was vol tot overloepens toe. God was in Christus mijn verzoende Vader Die in eeuwigheid niet meer op mij toornen of schelden zal. O, wat ondervond ik weer de vastheid van het onveranderlijk genadeverbond: "Bergen mogen wijken en heuvelen wankelen, maar Mijn goedertierenheid zal van u niet wijken en het verbond Mijns vredes zal niet wankelen, zegt de Heere, uw Ontfermer."

*O, zalig vol en dronken zijn
Van Jezus' merg en wijnen;
't Doet alle smarten, zorg en pijn,
Verdrijven en verdwijnen.*

Ik mocht met Job roemen: "Ik weet mijn Verlosser leeft en Hij zal de laatste over het stof opstaan en als zij na mijn huid dit doorknaagd zullen hebben, zal ik uit mijn vlees God aan schouwen, Denwelken ik voor mij aanschouwen zal en mijn ogen zien zullen en niet een vreemde."

*Daar zal de Koninginne staan,
Met hemels goud omhangen,
En op een floers van wolken gaan,
Om loon en kroon t' ontvangen.
De Koninginne van dat land,
Staat aan des Konings rechterhand,
En is van liefde dronken.*

O, wat is Gods volk toch oneindig gelukkig, want die hier met tranen gezaaid hebben, zullen aldaar met gejuich maaien. Dan zullen zij leven in een onafgebroken gemeenschap met hun Drieëenigen Verbondsgod. Daar zal niemand meer zeggen: "ik ben ziek" want het volk dat daar in woont, zal hebben vergeving. van ongerechtigheid. Zij zullen aanzitten met Abraham, Izak en Jakob aan de bruiloft des Lams. Het is reeds zo onuitsprekelijk groot, hier door het geloof te ondervinden dat wij niet verlost zijn door goud en zilver, maar door het dierbare bloed van het onbestraffelijke en onbevleete Lam. Dan is er alreeds een stem van vreugdegezing in onze harten. Dit zijn de eerstelingen. Eens zullen al Gods kinderen in vollen nadruk kunnen zeggen: "Komt, laat ons blijde zijn en vreugde bedrijven en Hem de heerlijkheid geven, want de bruiloft des Lams is gekomen."

O, mijn vrienden, ik leefde boven het stof; ja, het scheen, alsof ik in het voorportaal des hemels was. O, dat wonder dat ik weer mocht geloven dat ik gevonden had Dien, Die mijn ziel liefheeft. Hij zal mij leiden door Zijn raad en daarna opnemen in heerlijkheid. Ja, ik moest tot mijn ziel zeggen: "Loof de Heere, mijn ziel, en vergeet niet één van Zijne weldaden."

Ik was zeer vrolijk in de Heere en mijn ziel verheugde zich in God mijnen Zaligmaker, want Hij had mij bekleed met de klederen des hens en de mantel der gerechtigheid heeft Hij mij omgedaan. Het was alsof ik rein voor de Vader stond, alsof ik geen zonden gekend of gedaan had. Wat was mij dit tot een zalige troost, dat

de Heere Jezus alreeds op aarde had gebeden: "Vader, Ik wil dat daar Ik ben, ook die bij Mij zijn, die Gij Mij gegeven hebt", en nu als die enige Hogepriester in de hemel verheerlijkt is aan des Vaders rechterhand, eisende hun volmaking. Dat gebed zal niet onverhoord blijven, want waar Jezus is, aldaar zullen ook Zijn dienaren zijn.

Nu kon ik met de Apostel Paulus getuigen: "Want wij weten dat zo ons aardse huis dezès tabernakels verbroken wordt, wij een gebouw hebben bij God; een huis niet met handen gemaakt, maar eeuwig in, de hemelen." Daar zullen Gods uitverkoornen de kronen werpen voor de voeten van het Lam en met de palmtakken in de hand het loflied zingen: Gij hebt ons Gode gekocht met Uw bloed. En het Lam dat geslacht is, is waardig te ontvangen de lof, eer en heerlijkheid tot in eeuwigheid. Amen!

O, vrienden, ik gevoelde een begeerte om ontbonden te worden en met Christus te zijn, want dat is mij zeer verre het beste. Eeuwig wonder, dat ik, een van de grootste der zondaren, mocht staan in een zalige en nauw betrekking als vrijgemaakt door het dierbare en alreinigend offerbloed van het onbestraffelijke en onbevleete Lam. Mijn gewonde ziel was gered en genezen en dat wel door Hem, Die beloofd heeft: "Ik zal de treurigen Sions beschikken, dat hun gegeven worde sieraad voor as, vreugde-olie voor treurigheid en het gewaad des lofs voor een benauwden geest, opdat ze genaamd zouden worden eikenbomen der gerechtigheid en een planting des Heeren, opdat Hij verheerlijkt worde."

O, mij dacht, wat zullen de hemelzalen weergalmen als ik, snode rebel en vijand, zal binnen komen in het vaderland der rust. Het was mij gedurig zulk een wonder, dat God naar mij had omgezien. Van nature was ik een vijand van God en Zijne zaligheid, maar uit eeuwige liefde heeft God mij getrokken uit de macht der duisternis en overgezet in het koninkrijk van de Zoon Zijner liefde. Nu was mijn lust in des Heeren wet en om in Zijn wegen en inzettingen te wandelen in waarheid en oprechtheid. Ik verblijdde mij in mijn God en Zaligmaker.

Na een wijle tijd begon ik de gevoelige troost weer te missen. Toen geraakte ik mijn sterkte weer kwijt. De vijand kwam met ongemeen geweld en helse list weer opdagen. Nochtans was dit mijn geluk, dat ik in de kracht Gods bewaard bleef door het geloof tot de zaligheid die geopenbaard zal worden de laatsten tijd. De Heere zei het mij toe: "Alle instrument, dat tegen u bereid is, zal niet gelukken." Toch waren de aanvallen en het geweld van satan mij zeer smartelijk. En had ik nu het geestelijke wapentuig maar beter weten te gebruiken, doch daarin schoot ik te kort. Onbedreven was ik, als een jong soldaat. Soms zei ik: "Ik zal nog een der dagen in de hand van Saul omkomen." Want de duivel gaat om als een briesende leeuw; ook vertoont hij zich als een engel des lichts. Onder de toelating Gods kan zijn geweld tegen Sion zeer groot zijn. Degenen die door genade hem zijn ontroofd, die zullen mij wel kunnen verstaan. Bij dat hels geweld kwam dan nog de wereld met haar bekoorlijkheden voor het vlees en wat wel de aller-gevaarlijkste vijand is, het diep bedorven hart, dat met wereld en duivel samenspant. Het scheen mij wel eens toe alsof dat diep bedorven vlees de vijanden buiten nog ging aanzeggen wat er van binnen te doen was, opdat de pijlen des duivels mij nog des te zekerder zouden treffen. Die strijd zal blijven voortduren tot aan onzen dood toe.

Maar volk van God, er ligt voor u en mij stof van blijdschap, in. Blijdschap zult gij denken betrekkelijk de tegenstand van zulke onverzoenbare vijanden? Ja gewis! er ligt stof van blijdschap in. Bedenk eens hoe lang is het geleden, dat gij en ik nog in onze natuurstaat leefden. Toen waren satan, wereld en zonde immers onze vrienden; en dat nog wel vrienden die ons naar een eeuwig verderf zouden gevoerd hebben, zo de

Almachtige het niet had verhoed. En nu behoef ik niet te zeggen waarom deze vroegere vrienden onze vijanden zijn. Gods eeuwig welbehagen heeft tussen ons en hen de vijandschap veroorzaakt, die in het paradijs alreeds gezet is tussen het zaad der vrouw en dat der slang. Dat mag het strijdend Sion tot blijdschap wezen. Maar het is diep te betreuren als Gods volk zo toegevend is aan de vijanden. Het heeft wel bijzonder licht en kracht nodig om staande te blijven in de bozen dag.

In zulke toestanden gevoelde ik wel iets in mij dat recht was, maar dat ik toch niet voor zonde beschouwde. Werd ik er inwendig over bestraft, dan pleitte ik er voor. Ik beschouwde dit als zwakheden mijner natuur. Maar och, ondertussen werd mij de rust benomen. Ik moest ondervinden dat elke zonde, hetzij verborgen of openbaar, een scheiding maakt tussen God en de ziel. Het kostte dan vaak weer veel bidden, strijden en tranen eer ik weer in vrede wandelen mocht met God.

Nochtans was ik blijde dat nu mijn vijanden zijn, die voorheen mijn vrienden waren. Het waren ook Gods vijanden en die kon ik nu niet meer beminnen. Ik zeg wel eens met David: "Zou ik niet haten, Heere, die U haten? Ja ik haat ze met een volkomen haat, tot vijanden zijn ze mij."

In zulke toestanden heb ik mijn Borg en Koning wel ootmoedig gebeden dat Hij mij lust en kracht en opgewektheid zou schenken tot strijden tegen alle vijanden. Zonder U, de Heere Jezus, kan ik niet overwinnen; maar ik vermag alle dingen door Christus Die ons kracht geeft.

O, mocht al Gods volk meer een strijdend leven leiden; want helaas! wij strijden maar al te weinig en vooral tegen de verborgene zonden, die ons het meest tot nadeel zijn. Het leven van de Christen kenmerkt zich in strijd. Jezus is de Zijnen voorgegaan in de weg van strijd en lijden.

O, volk des Heeren, ziet toch veel op uw geluk dat gij in de krijg zijt aangenomen. Ik was dikwijls zo dwaas, dat ik mij in eigen kracht tegen de vijanden ging verzetten. Dan werd mijn ziel soms zwaar gewond, dat ik niet meer voort kon. Zo moest ik leren:

*Eigen krachten te verachten,
Wordt op Jezus' school geleerd.*

In die weg kreeg ik Jezus nodig om in Zijn kracht te overwinnen. Vooral tegen mijn diep verdorven vlees was de strijd zwaar. Wat gaat de kruisiging en doding van de oude mens toch langzaam. Wij moeten alle dagen leren sterven aan die oude mens. Toch had ik van mijn keus geen berouw. O neen! Ik had met de ganse wereld niet willen ruilen.

14. Kerkelijke strijd

Toch werd de strijd zeer zwaar. Ik haalde mij bijzondere vijandschap op de hals, doordat ik in het najaar met enige vrienden en vriendinnen besloot te gaan catechiseren bij Ds. K. te Ede, die door Gods genade een prediker der gerechtigheid was. Ik deelde u reeds mede, dat ik met de leraar op mijn dorp niet verenigd was, vanwege zijn leer. Ik ging dan ook niet ter catechisatie. Daarvan werd niets gezegd, maar toen ik naar Ede ging, kwamen de vijanden op de been. Zij begonnen mij voor gek te verklaren. Ik ging evenwel heen. De Heere toch zegt: "Die vader of moeder lief heeft boven Mij is Mijns niet waardig." Zelfs mijn aller-nauwste bloedverwanten betoonden openbaar de bitterste vijandschap. Ik werd echter bijzonder vertroost met deze woorden: "Wie zal beschuldiging inbrengen tegen de uitverkorenen. Gods? God is het Die rechtvaardig maakt; Wie is het die verdoemt? Christus is het Die gestorven is, ja wat meer is Die ook opgewekt is, Die ook ter rechterhand God is, Die ook voor ons bidt."

Het scheen wel alsof ik alle mensen tegen kreeg. Maar de Heere was zo goed mij staande te houden. Ik werd aangemoedigd in de strijd door deze woorden: "Als Ik werk, wie zal het keren?" Een heirleger van vijanden was rondom mij gelegerd; maar gelukkig: *Het vaste fundament Gods staat, hebbende dezen zegel: de Heere kent degenen die de Zijnen zijn.* Hij begeeft noch verlaat in eeuwigheid, hoe de machten van hel en wereld en zonde al woeden om de ziel van Gods volk te verslinden.

Op een Vrijdagmorgen, toen ik op mijn knieën voor mijn God en Vader nederlaag in het ootmoedig smeekgebed, begerende licht en ondersteunende kracht, werd mijn geloofsoog geopend en kreeg ik weer te zien dat God de Vader mij van eeuwigheid af al had gekend en liefgehad en in Christus gekocht en vrijgemaakt. Die liefde overweldigde mij. In God was al mijn heil, mijn eer. Hoe de vijand ook woeden moge, uit Gods gemeenschap kan hij mij niet trekken. Ik zag dat ik met al Gods volk vaster in dat verbond stond dan Adam voor de val; die kon en is er ook uitgevallen, maar Gods volk kan uit het verbond der genade niet uitvallen. Zij zijn gegraveerd in de handpalmen des Heeren. Mijn dierbare Borg is het Hoofd van dit verbond en in Zijn gehoorzaamheid is dit verbond onverbrekkelijk. Hij voerde mij in het wijnhuis en Zijn liefde was de banier over mij. Ik was dronken van liefde en de strijd telde ik niet.

Met de vrienden ging ik dus te Ede ter catechisatie. Maar toen de winter ten einde liep, gaf de leraar gelegenheid, zich bij hem op te geven voor het afleggen van belijdenis. Mijn vrienden en vriendinnen⁴ en ik hadden voorgenomen om belijdenis des geloofs af te leggen voor God en de ganse gemeente. Wij dan meldden ons bij de leraar aan. Hij maakte geen bezwaar, maar wij moesten dan van de leraar uit onze gemeente een briefje van zedelijk gedrag hebben en dat dan bij hem inleveren. Wij dan gingen naar de leraar uit onze eigen gemeente en zei hem dat wij bij dominé K. in Ede lidmaat wilden worden en dat we nu graag een briefje van zedelijk gedrag wilden hebben. Het was toen Zaterdagavond. Wij moesten Maandagavond terug komen, dan zou hij wat nader over de zaak handelen. Intussen hoorden wij dat hij de kerkeraad ook op dat uur verzocht had. Wij gingen met ons vijven. Ik zag er vreselijk tegen op, maar een mijner vrienden zei: "Als wij nog wat tijd van leven hebben zullen wij nog wel eens voor heter vuur komen te staan dan vanavond."

Bij de leraar gekomen, troffen wij daar ook vijf leden uit de kerkeraad aan. Wij deden weer vriendelijk en beleefd onze boodschap, zoals te voren. De dominé vroeg ons, waarom wij bij dominé K. te Ede lid wilden worden en niet bij hem. De reden dan daarvan werd hem gezegd. Gij begrijpt, dat er die avond nog al wat verhandeld is. Ik zal dat maar niet schrijven. De bewijzen van zedelijk gedrag werden ons niet gegeven. De dominé moest er eerst nog eens met de kerkeraad over spreken. Een onzer moest dan Woensdagmiddag bij hem aankomen om het besluit.

Ik ging dan Woensdagmiddag bij hem aan en kreeg toen twee brieven mede, één voor dominé K. en één voor zijn kerkeraad. 's Avonds in de catechisatie gaf ik de brieven af aan dominé K. Toen hij ze gelezen had, vraagde hij ons of wij in de zaak wensten te volharden; waarop wij gulhartig bevestigend antwoordden.

Nu, zei hij, dan zal ik zorgen dat de briefjes er spoedig zijn. Ds. K. schreef een brief terug naar de predikant te Lunteren, met het gevolg dat de bewijzen van zedelijk gedrag werden afgegeven bij Ds. K. in Ede.

Maar, vrienden! welk een grote vijandschap ontstond toen in de gemeente Lunteren. Het was te begrijpen. Wij achtten dat alles echter maar voor een zeer kleine verdrukking. Het bezette mij veel meer, dat ik vreesde een belijdenis te zullen

---

⁴ O.a. Kees Versteeg, Jacob Floor, Jan Broekhuizen; de leraar die zij verlieten was ds. Barger

afleggen met de mond en het hart verre van de Heere houden.

Eindelijk brak de tijd aan, dat wij tot lidmaat zouden worden aangenomen. De leraar ondervroeg zijne leerlingen in bijzijn van twee ouderlingen. Daarna deed hij nog de drie vragen die achter Kort Begrip staan opgetekend en die wij allen moesten beantwoorden met een hoorbaar *ja*.

Ik kan wel vrijmoedig zeggen, dat ik had voorgenomen om door Gods genade bij de leer te blijven die daar geleerd werd; mijn oude natuur te doden; mijn eigen wil en de wereld te verzaken en een nieuw Christelijk leven te leiden. Maar ik dacht: hoe zal ik nog mijn voornemen bereiken.

Toen vroeg de dominé zijn leden af of ze ook Godskennis en zelfkennis bezaten. De leden uit zijn eigen gemeente zwegen stil, maar die van elders kwamen, gaf de Heere zoveel vrijmoedigheid, dat wij begonnen te spreken uit wat wat de Heere aan onze zielen had gedaan. Zo keerden wij dien Woensdag blijmoedig huiswaarts. Vrijdag daarop volgende, Goeden Vrijdag, zouden wij openbare belijdenis afleggen.

Ik was in dien weg veelal bezet met strijd, maar Vrijdagmorgen behaagde het de Heere mijn geloof op te klaren. Ik werd ingeleid in het kruislij de en sterven van de Heere Jezus en dat Hij had uitgeroepen: "Het is volbracht."

O, wat ondervond ik toen weer een liefde aan mijn ziel. Ik mocht niet de bruidskerk uitroepen: "Hij is de mijne en ik ben de Zijne." Met kracht kreeg ik deze woorden: "Zo is er dan geen verdoemenis voor degenen die in Christus Jezus zijn, die niet naar het vlees wandelen maar naar de Geest."

's Avonds naar de kerk gaande was ik goedsmoeds. Wij moesten weer hoorbaar antwoorden op de vragen achter Kort Begrip. De leraar was niet minder getrouw dan in geheel zijn predicatie. Hij zei, als het nu maar een belijdenis is met de mond, dan zal het ja-woord nog eenmaal tegen u getuigen.

Ik mocht geloven dat het tegen mij niet zou getuigen in het gericht; want ik mocht geloven, dat ik niet alleen een uitwendig lid was van de Kerk, maar ook een levend lid. Tot slot liet de leraar zingen:

*Dat 's Heeren zegen op u daal':
Zijn gunst uit Sion u bestraal':
Hij schiep 't heelal, Zijn Naam ter eer;
Looft, looft dan aller Heeren Heer'.*

Dat gezang had zeer veel kracht op mijn gemoed. Hoe ik gesteld was, God weet het. Ik mocht weer geloven, dat ik voor eeuwig aan Jezus verbonden was met onverbreekbare banden.

Enige tijd nadat wij belijdenis hadden afgelegd zou het Heilig Avondmaal bediend worden. In de voorbereidingspredicatie, was de leraar getrouw. Hij drong er op aan, dat een ieder zich toch zou onderzoeken of hij wel een bruiloftskleed aan had. In de voorbereidingsweek was ik uit- en inwendig met strijd bezet. Ja, het was alsof de duivel met al zijn onderdanen tegen mij gewapend was. de morgen van de Avondmaalsbediening zat ik neder in een moedeloze toestand.

Toen de leraar van de stoel kwam om het Avondmaal uit te delen, durfde ik niet naderen, want ik dacht: misschien zal ik nog aanzitten als een Judas onder de oprechte discipelen, maar wat gebeurde er?

De Heere kwam mij voor met deze woorden: "Komt, want alle dingen zijn gereed." De liefde van Christus daalde af in mijn ziel en die liefde dreef de vrees buiten. Ik mocht toen met vrijmoedigheid toetreden tot de dis des Heeren en aanzitten onder de feesthoudende menigte.

O, mijn vrienden, wat ik toen ondervond, kan in geen bewoording gebracht worden. Ik

zag door het geloof dat het brood betekende het verbroken lichaam en de wijn het vergoten bloed van mijn Hemelbruidegom. Ik mocht juichen van goeder harte en met Maria zingen:

*Mijn ziel verheft Gods eer;
Mijn geest mag blij de Heer'
Mijn Zaligmaker noemen,
Die, in haar lagen staat,
Zijn dienstmaagd niet versmaadt,
Maar van Zijn gunst doet roemen.*

En ziet, zo heeft de Heere mijn banden geslaakt en mijn mond vervuld met lachen en mijn tong met gejuich. Hoe onuitsprekelijk veel heerlijker zal het zijn, als ik, snode zondaar, hiernamaals met al de gezaligden, het loflied des Lams in de zalige gewesten der heerlijkheid zal mogen aanheffen. Hem Die op de troon zit en het Lam zij de lof, eer en dankzegging tot in alle eeuwigheid.

15. Slotwoord tot aansporing

Ziet daar, mijn vrienden, in het kort voorgesteld de weg dien de Heere mij geleid heeft van mijn eerste ontdekking af tot nu toe. Maar nu heb ik nog een woord tot u, lezer!

Onbekeerde zondaar en zondares, gij die nu nog vreemdeling zijt van uw hart en geen kennis hebt van de wegen, die God met Zijn volk houdt, laat deze oprechte en eenvoudige mededeling van 's Heeren wege u geen voorwerp zijn van spot. Laat de dringende en liefderijke vermaning en waarschuwing ingang in uw hart vinden, dat gij Jezus en Zijn zaligen liefdedienst mocht kiezen boven de wereld met al hare vreugde. God bepale u bij uw gevaarvolle toestand. Wij lezen in Gods onfeilbaar Woord: "Wij hebben allen gezondigd en derven de heerlijkheid Gods." Allen zijn wij in Adam gevallen, dood in zonden en misdaden. Tot een ieder onzer komt de Heere met Zijn geduchte roepstem: "Bereid uw huis want gij zult sterven."

O, onbekeerde mensen, jong of oud, wat zal het zijn zo in de eeuwigheid ontwaken zult. Het is de mens gezet eenmaal te sterven en daarna het oordeel. Zo de dood ons vindt zo vindt ons het oordeel ook. O, ik bid u, haast om uws levens wil. Wij allen zijn voor, de eeuwigheid geschapen. Binnen zeer korte tijd zullen wij moeten verschijnen voor Gods rechterstoel. Dan zullen wij rekenschap moeten afleggen van onze daden; en hoe wij de kostbare genadetijd hebben doorgebracht.

O, hoe rechtvaardig zal Gods oordeel zijn. Maar ook hoe vreselijk. Angst en schrik zal u aangrijpen. Houdt gij het zondigen tegen de hoogin God maar voor kinderspel, drijft gij met Gods volk de spot, nog een weinig en het zal u vreselijk zijn te vallen in de handen van de levenden God. Al zijt gij nu nog zo hard en openbaar goddeloos, eenmaal in de ure des doods, zal de consciëntie tegen u getuigen en u pijnigen met angst en vreze. Zo blaast menig zondaar zijn geest uit om aanstonds met de rijke man zijn ogen op te slaan in de hel, zijnde in de pijn.

O, arme mens, vreselijk is uw toestand. Zult gij onbekeerd sterven, dan zult gij schreeuwen van weedom des harten en van verbreking des geestes zult gij huilen, De tijd houdt daar op. Het is daar eeuwigheid. O, dan is het te laat. Ja, voor eeuwig te laat! Dan zal God de fiolen van Zijn oneindige toorn en gramschap uitgieten op de goddelozen. En de rook van uw pijniging zal opgaan tot in alle eeuwigheid. Och, bedenkt, de tijd hier is zeer kort en de eeuwigheid oneindig.

Zou u die genadetijd in de zonde doorbrengen? Eens zult gij wensen, had ik nu nog eens één dag of uur van genadetijd, dan zou ik nog mijn 'Rechter om genade bidden.' Valt God te voet eer het te laat is en de tijd der genade voorbij is. God zal voor wie buiten Christus sterft, een verterend vuur en een eeuwige gloed zijn, bij Wien niemand wonen kan.

Neen, ik stel het u niet te zwaar voor. De helft kan u niet worden aangezegd. Het mocht de Heere behagen u door Zijn Goddelijke genade te doen stilstaan op uw heilloos pad, opdat gij nog tot Jezus de toevlucht leerdet nemen, daartoe door Zijn Heiligen Geest aangedreven. Dat gij van alles leerde afzien wat buiten Christus is, opdat gij door een waarachtig en zaligmakend geloof die Vredevorst mag omhelzen. Gij zou een vrede genieten, die alle verstand te boven gaat.

Zovelen worden nog gevonden in het uitwendig Christendom die met woorden en daden getuigen, dat Christus niet in hen woont. Zij houden hun hart gestadig vervuld met de dingen der wereld en op hoe een lieflijke wijze Christus hun ook wordt aangeboden, zij blijven zeggen: *Wijk van ons.*

Het woord vrije genade is een hard woord voor de fatsoenlijke lieden van onze verlichte eeuw. Hoevelen zijn er met eigengerechtigheid vervuld, meende met hun

oppervlakkige godsdienst voor God te kunnen bestaan.

Arme mensen, gij bedriegt u zelf. Mocht de Heere. Zich uwer nog eens ontfermen. Indien gij in dit leven geen afstand krijgt te doen van, zonden en ongerechtigheid en onbekeerd gaat sterven, gewis dan zal de poel, die daar brandt van vuur en sulfer, uw eeuwige verblijfplaats zijn, hoe zedig godsdienstig gij hier op aarde geleefd hebt. Alle gronden van eigengerechtigheid zullen u in de ure des doods als rietstaven de handen doorboren. Gij zult God niet kunnen en toch moeten ontmoeten. Dan is de dag des toorns gekomen en wie kan bestaan? Ja, de Heere zal lachen in ulieder verderf en spotten als uw vreze komt. Spreuken 1: 27. Daarenboven zal de duivel u niet prijzen dien gij hier zo getrouw gediend hebt.

O neen, hij zal u eeuwig verwijten en van hem en zijn helse geesten als beulen eeuwig gekweld en getormenteerd worden. Zulk een loon zal volgen op dien harden dienst der zonden. O, ongelukkig mens, wat zal het ontzettend zijn voor u om eeuwig Gods gunst te missen. Paulus zegt, dat' ze tot straf zullen lijden het eeuwige verderf, van het aangezicht des Heeren en van de heerlijkheid Zijner sterkte. Uw eigen' consciëntie zal zijn als een worm die niet sterft. Het vuur zal in eeuwigheid niet worden uitgeblust. Dat is de eeuwige dood, het rampzalig einde van de weg der zonden. De schrik des Heeren mocht u nog bewegen tot het geloof, opdat gij Jezus als die enige weg ten leven eens met uw ganse hart mocht kiezen. Och, dat gij eens in waarheid en oprechtheid afstand kreeg te doen van zonden en ongerechtigheid, gij mocht voor God uw zonden belijden. Gedenk de woorden van Salomo, Spreuken 28: 13: "Die zijn overtredingen bedekt zal niet voorspoedig zijn, maar die ze bekent en laat zal barmhartigheid verkrijgen."

Verlaat dan de slechtigheden en leeft en treedt op de weg des verstands. Het einde van de brede weg is de dood. Zoekt uw deel niet met de rijke, goddeloze brassers, noch rust in uw deugden met de eigengerechten, maar zoekt een Borg voor uw schuld en zonden. Er zijn maar twee wegen. Van de brede weg sprak ik hier. Maar nu aan de andere zijde wordt er ook een nauw weg voorgesteld, welker einde is het eeuwige leven. Wie op dien smallere weg wenst te wandelen, moet zichzelf verloochen; eigen verstand; eigen gerechtigheid; eigen wil en zin; eigen waardigheid en krachten. Hij moet afstand doen van zijn liefste zonden en van alle ijdelheid dezer wereld. Hij moet het koninkrijk God en Zijne gerechtigheid boven alles zoeken. Die smalle weg is een weg van verdrukking en tegenspoed, een weg van strijd tegen, vlees en bloed; maar o, wat een heerlijk uiteinde heeft deze weg. Het einde van dien weg is het eeuwige leven, blijdschap en zaligheid. *Let op de vrome en ziet naar de oprechte, want het einde van dien man zal vrede zijn.*

Ik heb u nu twee wegen voorgesteld, maar gij kunt die beide niet tegelijk bewandelen. Er zijn ook twee heren, gij kunt die ook niet tegelijk dienen, Gij moet kiezen een van beiden, gij moet de eersten verlaten wilt gij de anderen aanhangen. Ja, ik stel u heden voor het leven en de dood, de zegen en de vloek. O, dat gij nu het leven mocht kiezen en de weg, die u zo recht toeschijnt, mocht verlaten. Bekeert u tot de Heere. Jesaja 55: 7. God waarschuwt u nog, hoe hoog uw jaren ook klommen. Zult gij nu nog langer voortgaan op uw wegen?

O, arm zondaar, verhardt u niet langer tegen al die, waarschuwingen en overtuigingen. "Zo zegt de Heere: staat op de wegen en ziet toe; vraagt naar de oude paden welke toch de goede weg zij, en wandelt daarin, zo zult gij rust vinden voor uw ziel."

Wij gaan de dag van 's Heeren toekomst tegemoet. Gij weet toch wel met mij, dat de Heere Jezus eenmaal blinkende zal verschijnen op de wolken des hemels om te oordelen de doden en levenden. In dien dag van 's Heeren toekomst zullen de

lichamen weer met de ziel verenigd worden. De ure komt dat allen die in de graven zijn, Zijn stem zullen horen en zullen uitgaan, die het goede gedaan hebben tot de opstanding des levens en die het kwade gedaan hebben tot de opstanding der verdoemenis, Joh. 5: 28, 29. Ja, wanneer de Heere Jezus blinkende zal verschijnen op de wolken des hemels, dan zal Zijne stem door al de graven heen klinken: "Staat op gij doden en komt ten oordeel."

O, vreselijke dag, die dag van 's Heeren toekomst! ,Want ziet, die dag komt, brandende als een oven; dan zullen alle hoogmoedigen en wie goddeloosheid doet als een stoppel zijn en de toekomstige dag des Heeren zal ze in vlam zetten."

De dag der wrake onzes Gods is gekomen en wie zal bestaan? Dan zullen alle goddelozen roepen: "Bergen valt op ons en heuvelen bedekt ons van voor het aangezicht Desgenen Die op de troon zit en van voor de toorn des Lams." God zal al hun openbare en verborgene zonden ordelijk voor ogen stellen en rekenschap afeisen. Dan zal over u, zondaar, het vloekvonnis worden uitgesproken: "Gaat weg van Mij, gij vervloekte, in het eeuwige vuur, hetwelk de duivel en zijnen engelen bereid is."

Mijn vrienden, wat zal een vreselijk lot op die ontzaglijke uitspraak volgen. Dan wordt gij voor eeuwig geworpen in dien brandende poel van vuur en sulfer. Ja, dan moet gij, eeuwig verkeren in de woonplaats der duivelen, die daar uw pijnigers zullen zijn tot in alle eeuwigheid. Geen druppel water zal te bekomen zijn tot verkoeling van uw tong. De dwaze maagden zullen aan de hemeldeur vergeefs roepen: *Doe ons open, doe ons open!*

Ik kan niet nalaten te waarschuwen tegen het naam-Christendom onzer dagen; voor die uitwendige plicht-Christenen, die zich bij de oprechte vromen ook vroom houden en zijn ze bij de goddeloze wereld, dan zijn ze ook goddeloos. Groet zulke mensen ook niet voor oprechte Christenen, maar houdt ze voor een zeer schadelijk ongedierte voor kerk en maatschappij. Ja, nog erger dan de kevers, luizen en kikvorsen in Egypte. Zij spreken met de fijne stem van Jakob en werken met de ruw hand van Ezau. Als God het niet verhoedt, dan zal eenmaal hun deel gezet worden met de geveinsden.

Mijn medereiziger, gave God dat gij, wie gij zijt, openbaar goddeloos of meer zedig godsdienstig, God als uw Rechter en uzelfen als een verlorene leerdet kennen, opdat gij, uw Rechter om genade leerdet bidden terwijl gij nog zijt in het heden van genade. O, mocht het de Heere behagen, om door de bewerking van Zijn Heilige Geest uw ziel diep te doorwonden, opdat gij naar Jezus leerdet vluchten. O, dan was er hoop voor u van zalig te worden. Want die tot Jezus komt als een gans verlorene in Zichzelf, die wil Hij redden van het verderf. Jezus is de enige weg ten leven en Hij is een gewillig Zaligmaker. Wie maar als een redde- en radeloze tot Hem komt, dien zal Hij geenszins uitwerpen.

Wij moeten Jezus hebben, zullen wij hier getroost leven en eenmaal zalig sterven. Buiten Hem liggen wij voor eeuwig verloren. O, vlucht toch tot die grote Medicijnmeester Jezus Christus. Ik bid u: *Haast u! haast u om uws levens wil.*

Ik heb u, mijn vrienden, in eenvoudigheid geschreven. Mocht de Heere dit gebrekvolle geschrift vruchtbaar maken door Zijn Heilige Geest. Hij zegene het aan veler harten tot waarachtige bekering of tot verdere ontdekking en moedgeving op de kommervolle weg naar de eeuwigheid. De Heere zegene het tot uitbreiding van Zijn gezegend Koninkrijk en tot afbreuk van het rijk des satans en der leugenen. Ziet, dit is nu de hartelijke wens en bede van uw liefhebbenden vriend en broeder in Jezus Christus, Dewelke door Gods rechterhand is verhoogd tot een Vorst en Zaligmaker om Israël te geven bekering en vergeving van zonden. U Gode bevelend,

H. ROELOFSEN.

C. 16. BRIEF VAN H. ROELOFSEN

Lunteren, 16 februari 1876.

Geachte vriend en vriendin,

Ik heb het aanzoek van u gehad om enige letteren te schrijven waaraan ik ook wens te voldoen, doch bedenk dit, als wanneer ik zal spreken, bidden of schrijven, ik de voorlichtende genade des Heiligen Geestes nodig heb. Maar mocht dit mij meer een onmisbare zaak wezen om vooraf die weldaad van God te begeren in de Naam van Jezus Christus, opdat mijn schrijven meer en meer strekken mocht tot ere Gods en tot stichting mijner mede tijd- en natuurgelovigen.

In ik zal dan die toestand beschrijven die ik voor weinige dagen heb mogen ondervinden en die toestand was betrekkelijk hoe dat ik ingeleid werd in het vrije van Gods ontfermende zondaars liefde. En daarenboven kreeg ik een gezicht van Jezus Kerk hier op aarde en daarbij werd ik hartelijke droefheid en grievende smart gewaar over het diep verval in ware Godsvrucht en onderlinge liefde. Ik zal nu dan trapsgewijze voortgang hoe dat ik in en doorgeleid werd door de werking des Heiligen Geestes.

Eer dat ik die zalige toestand aan mijn ziel ondervond, verkeerde ik als het ware in moedeloosheid en miste zo geheel en al de nabijheid des Heeren. Ik zat toen op een zekere tijd te lezen met een toegesloten ziel en zag nergens een gedaante of heerlijkheid in. Maar onder dat lezen gevoelde ik op het onverwachts een zalige wending in mijn gemoed. Ik ging zo spoedig mogelijk was, naar het verborgen en buigde mijn knieën voor den Heere en mocht toen mijn noden en behoeften en alle bezwaren den Heere hartelijk voordragen en kreeg toen met dat alles een vrije en geopende toegang tot Gods genadetron. En ziet toen werd ik ingeleid in de heilgeheimen des Heeren en kreeg weer door het geloof te zien, hoe dat in het aangebrachte zoenoffer van Jezus Christus de enige en genoegzame grond mijner zaligheid lag. Hij die de gestaltenis ener dienstknechten aannam, gehoorzaam werd tot den dood, ja tot de dood des kruises. Hij die volkomen de gehele wet had voldaan, de straf had gedragen en een eeuwige gerechtigheid aangebracht. En dat geloofde ik niet alleen voor anderen maar ook personeel voor mezelf. En dat alles had nu de Heere Jezus uit enkele liefde voor mij, snode en afschuwelijke zondaar op en aangebracht. O wonder van genade. Deze was nu die Persoon die mij liefgehad, ja deze had mij reeds lief met een eeuwige liefde en daarom getrokken met goedertierenheid.

O, ik riep uit met de bruid in het Hooglied: *Zijn gehemelte is enkel zoetigheid en al wat aan Hem is, is gans begerlijk. Ja zulk een is mijn Liefste, ja zulk een is mijn Vriend, gij dochters van Jeruzalem.* Ik was toen weer geheel en al ontbloot in mijzelf de met afzien van eigen gerechtigheid en kreeg toen weer door het geloof te zien hetwelk in mijn hart gewrocht werd door de Heilige Geest, hoe dat God de Vader om Zijns lieven Zoons wil uit louter genade mij vergeving van zonden, gerechtigheid en een eeuwige zaligheid geschonken had. Ik mocht toen mijzelf bij vernieuwing weer zo geheel en al onbedwongen aan Jezus overgeven als Zijn eigendom, als een die niets heeft in zichzelf en nochtans alles in Hem bezittende. O, deze taalvloeiende van mijn hart en lippen met een Thomas: *mijn Heere en mijn God.* O, ik had wel in de diepste eerbied voor Hem neer willen vallen om mij als onder het stof te verbergen over het onbeschrijfelijke geluk dat mij onwaardige was te beurt gevallen.

En ziet, zo ondervond ik nog weer de neerbuigende liefde Gods aan mijn ziel, ja eer ik

het wist zette Hij mijn ziel op de wagens van Zijn zeer gewillig volk. Ik moest vanwege de vreugde en blijdschap die ik gevoelde uitroepen: *Ik ben zeer vrolijk in den Heere en mijn geest verheugt zich in God mijn Zaligmaker want Hij heeft mij bekleed met de klederen des heils en de mantel der gerechtigheid heeft Hij mij omgedaan.*

Ja, ik had Hem bij vernieuwing nog weer gevonden Die mijn ziel liefheeft. Ja met volle bewustheid in geloof en liefde mocht ik betuigen dat Gods Geest met mijn geest getuigde, dat ik een kind Gods ben. O, ik lag verslonden in de liefde Gods die daar is in Christus Jezus. Ja het was een liefde die vele wateren niet konden uitblussen; ze was nog sterker dan de dood en harder dan het graf. O, wat was het mij een wonder dat de Heere mij zo had beweldadigd in de Geliefden had en uitverkoren in Hem van voor de grondlegging der wereld. O, die weldaad is mij geschonken uit vrije en ongehoudene liefde. Want er werd in mij geen een goede goeddadigheid, voorgezien geloof, of goede werken gevonden, waarom de Heere het kon doen. *Maar nu worden ze om niet gerechtvaardigd uit Zijne genade, door de verlossing die daar is in Christus Jezus onzen Heere.* O mij dacht, als al de haren mijns hoofds tongen waren, ze zouden alle des Heeren lof vermelden. Maar o, de eeuwigheid zal ik er toen nodig hebben, om God Drie-enig te loven en te prijzen voor Zijn verlossende liefde aan mij dood- en doemwaardig Adamskind bewezen. O, op zulke tijden roept de ziel wel eens vol verlangen uit naar de eeuwige rust en zegepraal:

*God des levens, ach wanneer
zal ik naderen voor Uw ogen
in Uw huis Uw Naam verhogen?*

O als de ziel eens verwaardigd wordt om door het geloof de Hemelstad te doorwandelen dan is het geen wonder dat hij begeerte gevoeld naar de eeuwige rust die daar overblijft voor het volk Gods. Want daar vloeiende bronnen van eeuwige vreugde. En die hier met tranen gezaaid hebben zullen aldaar in nadruk met gejuich maaien. En daar zal niemand meer hebben te klagen over zonden en bederf, wat hier zolang zij in het stof zijn, onder alles nog blijft aankleven. Maar in het Sion daarboven zal dat alles voor eeuwig weggevlogen zijn. En daar zullen al Gods lievelingen eeuwig wandelen zonder zonden in het licht van Gods aangezicht. En dan zal de Heere worden toegebracht de lof en dank, eer en heerlijkheid van al de gekochten door het bloed des Lands. O wat was ik zalig gesteld. Want ik mocht nog weer geloven zonder twijfeling dat ik Jezus als mijn Koning en Bloedbruidegom gevonden had. En geloofde dat God nu in Hem mijn verzoend God en Vader was, die mij inwendig toeriep: *ik God ben uw God.* O wat een uitlatende liefdegevoelde ik aan mijn ziel. Ik kan het *hoe* van de zaak niet beschrijven; het is beter te ondervinden. Maar ik zonk ook maar in verwondering en aanbidding weg voor den Heere vanwege het oneindig geluk dat mij onwaardige was te beurt gevallen in het voorbijgaan van zoveel anderen.

Nadat ik dan een ogenblik in die zalige toestand verkeert had en nog weer in onderhandeling met den Heere was geweest, viel mijn oog op het onverwachts op deze schriftuurplaats, die wij lezen bij de profeet Ezechiël: *Mijn schapen dolen op alle bergen en op alle hoge heuvelen. Ja, Mijn schapen zijn verstrooid op de ganse aardbodem en daar is niemand die ze zoekt.*

In deze woorden troffen mijn hart. Ik werd er werkzaam mee en kreeg toen een gezicht in de toestand van Jezus Kerk hier op aarde. Hierbij kreeg ik smart gevoelen over die diep vervallen kerkstaat. Het scheen mij zo toe alsof de wijze met de dwaze maagden in slaap waren. Ze hadden nagelaten te waken en te bidden en zodoende zijn de vijanden binnenshuis gekomen en hebben de grondvesten van dat heerlijk huis

omvergeworpen. Ja zo het mogelijk was, ze zouden de uitverkorenen verleiden. Ik gevoelde zulk een smart over de breuken van Sions Kerk, zodat ik als het ware in een vloed van tranen wegzonk. Het smartte mij bitter dat er zulk een scheuring was onder Gods begenadigd volk, daar heb toch alle leden zijn van één en hetzelfde lichaam en ook al de levende stenen van dat geestelijk gebouw waarvan Jezus Christus het Hoofd is. O, ik heb in die toestand als het ware smeking en gebeden opgezonden tot Gods genadetroon en die tranen die ik onder het alles geschreid heb, die vergezelden mijn gebeden. O, wat was het mijn innige begeerte dat de Heere Zijn ware volk eens eenparig in de schuld mocht brengen over deze grote breuk. Och, dat ze eens verwaardigd mochten worden om in liefde, vrede en in de gemeenschap naar den geest te verkeren en te samen mochten wandelen gelijk een kudde schapen onder opzicht van een herder. O, wat zou dat een zalig voorrecht zijn als die dolende schapen en dat verwijderde volk weer eens bijeengebracht werden, opdat ze in vereniging als een enig man het heil van Sion bij Koning Jezus mochten zoeken en begeren.

Het was op een zondag dat ik alzo was gesteld, de gehele dag was mijn hart vervuld met eerbied en ontzag voor God en Zijn eeuwig blijvend woord. Ik heb die dag vele tranen doen vloeien over het diep verval van de ware godsvrucht en onderlinge liefde. Ik gevoelde droefheid in mijn hart dat zulk een toestand nu kenbaar was onder mensen die door een bloed gekocht en door een Geest vernieuwd en geheiligd zijn.

Maar niet minder moest ik wenen over onze inwendige toestand, over zonden en bederf, dat ons, die zo grotelijks beweldadigd zijn, nog blijft aankleven. Ik moest alweer zuchtend tot den Heere en zeggen: *o Gij Alwetende-God, Gij die op de bodem des harten leest, weet wat er in hetzelfde huisvest.* O, in dat hart is zo vaak iets dat de rust en de vrede mijner ziel verstoord. O, was ik van al die verborgen afdwalingen en die listen van dat goddeloze vlees maar bevrijd.

Maar o, ben ik in mijn eenzaamheid of waar dat ik mijn knieën voor de Heere buig, overal is die lastige inwoner bij mij om door zijn verderfelijke en goddeloze invloed maar scheiding teweeg te houden tussen God en mijn ziel. Maar gelukkig, de vijanden kunnen door list noch door geweld de grond mijner zaligheid omver rukken. Want een ziel die God liefheeft, die is in Zijn handpalmen gegraveerd. Nochtans laten de vijanden de ziel niet met rust, want het vlees begeert tegen de geest en de Geest tegen het vlees. Deze staan tegen elkander over.

Maar och, was ik meer droevig en mocht ik meer wenen over de verborgen en meer openbare zonden die zich nog zo in mij openbaren. Maar is het dat ik droefheid gevoel over de zonden en die nog eens aan de voeten van mijn dierbare Verbonds Middelaar mag belijden en betreuren, dan verandert de droefheid in blijdschap en die blijdschap vindt haar grond in Hem Die tussenbeide gekomen is als die plaatsbekledende schuldovernemende Borg en Middelaar. En ziet zo gaat het mij op en neer. Dan eens blijdschap, dan eens droefheid, dan weer licht en dan weer duisternis; dan gelovig dan weer ongelovig. Het is hier alles nog maar ten dele. Maar wanneer het volmaakte zal gekomen zijn dan zal hetgeen ten dele is, teniet gedaan worden dan zal Gods volk alle droefheid, strijd en duisternis eens afgewisseld zien door de eeuwige blijdschap. En dan zullen ze altoos te samen bij de Heere zijn; en daar zal al het duur gekochte volk zonder zonden en droefheid zich eeuwig storeloops met al de gezaligde volmaakten in God verblijden. O, wat zal dat zalig zijn, als Gods volk eens het loflied van overwinning zullen aanheffen, met de palmtakken in de hand: Gij hebt ons Gode gekocht met Uw bloed. En dan zal de Heere worden toegebracht lof, eer en heerlijkheid tot in der eeuwigheid. Amen.

Geliefde vriend en vriendin na vele minzame groeten verblijf ik met de meeste
achting, uw oprechte liefhebbende vriend, die zich noemt
H. S. Roelofsen.

De brief gekregen in 1966 van Koosje, getrouwd met Gerrit van de Vlekkert, uit Oene,
Gelderland. (W.W.)